

VID VITENSKAPELIGE HØGSKOLE
VID OSLO

BISTANDSARBEID ETTER COVID-19:
TAPT MULIGHET ELLER VENDEPUNKT?

MASTEROPPGAVE
MASTER I MACOMM6000
COMMUNITY DEVELOPMENT AND SOCIAL INNOVATION

AV

MIRJAM KRISTIN MONG GRANHOLT

ANTALL ORD: 26420

30. MAI 2022

Opphavsrettigheter

Forfatteren har opphavsrettighetene til oppgaven.

Nedlasting for privat bruk er tillatt.

FORORD

Min tid som student er straks forbi. Fem år fylt med læring, nye vennskap, frustrasjon og mang et kafébesøk har nå gått, de to siste årene som masterstudent ved VID vitenskapelige høgskole. Jeg er takknemlig for alle som har bidratt til at jeg har kommet meg igjennom denne skriveprosessen, og for at jeg nå stolt kan si at jeg har gjennomført en master i Community Development and Social Innovation.

Først og fremst vil jeg takke alle som tok tiden til å svare på spørreundersøkelsen. Dere har gitt meg god innsikt i det viktige og dynamiske arbeidet til deres organisasjon, og gitt meg et nytt syn på dagens bistanndssituasjon. Særlig takk til Redd Barna og Hanna Sofie Johansen og Hjalmar Bø fra Digni for inspirasjon og veiledning i utformingsfasen av oppgaven.

Takk til veilederen min, James Hathaway, for konstruktive innspill og for å ha hjulpet meg med å få denne oppgaven i havn.

Jeg vil også uttrykke en stor takk til min ekstremt tålmodige og omsorgsfulle mann, Kjell, som på enhver dårlig dag har oppmuntret meg, og på enhver god dag heiet på meg. Denne prosessen hadde på langt nær gått like bra uten deg og dine råd.

Til slutt en stor takk til alle venner og familie som har støttet meg og motivert meg i løpet av denne skriveprosessen. Spesielt takk til min søster Elisabeth Mong-Nybo for hjelp med korrektur og utluking av ufinurlige setningsoppbygginger, og for å ha stilt opp som et utløp for mine frustrasjoner.

SAMMENDRAG

Covid-19-pandemien og dens konsekvenser har vært, og er, en stor utfordring verden har måttet takle. I løpet av denne to år lange kampen mot viruset har mye endret seg, og i så og si alle sektorer har det foregått omstillinger for å tilpasse seg situasjonen. Dette har blant annet vært tilfellet for NGO-er som driver med bistandsarbeid. Endringene trenger imidlertid ikke nødvendigvis være negative. Covid-19 har gitt rom for å prøve nye metoder og gitt ny kunnskap – kunnskap man i ettertid ikke vil være foruten. Flere vil også påstå at bistandsbransjen har godt av en endring, og at omstillingene covid-19 medførte kunne være starten på en slik endring. Spørsmålet er om covid-19 ser ut til å bli en tapt mulighet eller et vendepunkt for bransjen for å få til en positiv utvikling.

Denne masteroppgaven søker å undersøke hvilke utviklingstrekk som har dukket opp i NGO-ers bistandsarbeid som et resultat av covid-19, i tillegg til hvilken ny kunnskap NGO-er ønsker å ta med seg videre inn i fremtidig arbeid. For å kunne gjøre dette baserer oppgaven seg på kvalitative spørreundersøkelser gjennomført hos seks norske NGO-er. Undersøkelsene gir et innblikk i hvilke erfaringer NGO-er sitter igjen med, som dermed gir et bilde av både hvordan bistandsarbeid har vært under covid-19-pandemien og hvordan det kan komme til å se ut fremover.

Det teoretiske rammeverket for oppgaven tar hovedsakelig utgangspunkt i Rory Horner, som argumenterer for at det trengs et nytt bistandsparadigme med en global heller enn internasjonal tilnærming. Rammeverket vil også bli supplert med Oldekop et.al som ser på dette nye paradigmet i sammenheng med covid-19. Dette vil bli brukt for å se endringene NGO-ene har erfart under pandemien i lys av global utvikling.

Funnene antyder at de norske NGO-ene har opplevd fire endringer som de ønsker å videreføre. Disse innebærer at NGO-ene (1) vil øke bruken av digitale hjelpemidler, (2) øke fleksibiliteten, særlig når det gjelder alternative arbeidsmetoder, gjennomføring av prosjekter og i møte med institusjonelle krav, (3) øke graden av miljøhensyn, og (4) øke implementering av beredskap. I tillegg til dette vil NGO-ene kunne ta med seg kunnskap knyttet til forsvarlig bruk av digitale løsninger, kunnskap om når det lønner seg med fleksibilitet i arbeidet, innsikt i hvilke beredskapsrutiner som er nødvendig, og om hvordan færre prosjektbesøk tærer på

---

forholdet mellom ansatte i Norge, hvilke fordeler slike besøk har, og hvordan bistandsarbeid kan ha en større lokal forankring etter å ha gått gjennom en pandemi.

Med utgangspunkt i dette, kan covid-19-pandemien sies å ha ført til et vendepunkt i småskala, der lokale, miljømessige og helsemessige behov i større grad enn tidligere blir anerkjent, i tillegg til at de ansattes behov også kan bli tatt mer hensyn til. I et større perspektiv antyder funnene at det ikke nødvendigvis ser ut som endringene hos NGO-ene samsvarer med en global utviklingstilnærming. Samtidig ser det ut til at covid-19 har akselerert behovet for en slik tilnærming, som kan føre til et skifte på sikt. Dette tyder imidlertid om at et vendepunkt i stor skala ikke har funnet sted (enda).

ABSTRACT

Covid-19 and its consequences have been, and is, a major challenge the world has had to deal with. A lot has changed during these two years of fighting the virus, and close to every sector has been undergoing adjustments to adapt to the situation. This has also been the case for NGOs doing development assistance work. However, the changes do not necessarily have to be negative. Covid-19 allowed for new methods to be tried out and it has also provided new knowledge – knowledge one subsequently wouldn't want to be without. Several also claim that the aid industry would benefit from a change and that the adjustments Covid-19 caused could be the start of such a change. The question is whether Covid-19 appears to be a lost opportunity or a turning point for the industry to bring about a positive development.

This master's thesis seeks to investigate which developmental features have emerged in the development work of NGOs as a result of Covid-19, in addition to what new knowledge NGOs wish to bring with them into future work. To do this, the thesis is based on qualitative surveys conducted at Norwegian NGOs. The survey provides insights into what experiences NGOs are left with after the pandemic, which in turn provides an overview of how development work has been during the Covid-19 pandemic and how it may look in the future.

The theoretical framework for the thesis is mainly based on the writings of Rory Horner, who argues that a new aid paradigm with a global rather than an international approach is needed. The framework will also be supplemented with Oldekop et.al, who looks at this new paradigm in relation to Covid-19. This will be used to see the changes the NGOs have experienced during the pandemic in the light of global development.

The findings suggest that the Norwegian NGOs have experienced four changes that they wish to pursue further. These include that the NGOs (1) will increase their use of digital aids, (2) increase flexibility, especially when it comes to alternative working methods, implementation of projects and in meeting institutional requirements, (3) increased environmental considerations, and (4) increase implementation of emergency preparedness. In addition to this, the NGOs will be able to bring with them knowledge regarding justifiable use of digital solutions, when flexibility is an advantage for their work, which emergency preparedness routines are necessary, and regarding how fewer field visits weakens the relationship between

---

employees in Norway and field partners, what advantages visits like these have, and how development assistance work can have a greater local anchoring after going through a pandemic.

Based on this, Covid-19 can be said to have led to a small-scale turning point, where local, environmental and health needs are recognized to a greater extent than before, in addition to the fact that the employees' needs also can be considered more. In a bigger perspective, the findings suggest that the changes in NGOs do not necessarily correspond to a global development approach. On the other hand, it seems that Covid-19 has accelerated the need for such an approach, which could lead to a change in the long run. However, this indicates that a large-scale turning point has not taken place (yet).

INNHALDSFORTEGNELSE

FORORD.....	III
SAMMENDRAG	IV
ABSTRACT	VI
INNHALDSFORTEGNELSE	VIII
1. INTRODUKSJON	1
1.2. OPPGAVENS INNHOLD.....	4
1.3. PRESENTASJON AV ORGANISASJONENE	5
1.3.1. Digni.....	5
1.3.2. Plan Norge.....	6
1.3.3. Flyktninghjelpen.....	7
1.3.4. Redd Barna.....	7
1.3.5. Caritas Norge.....	7
1.3.6. Kirkens Nødhjelp.....	8
2. KONTEKST	9
2.1. BISTANDSPARADIGMER FRA OPPSTARTEN TIL NYERE TID	9
2.1.1 1950-1960-tallet: Modernisering	9
2.1.2. 1970-tallet: Omfordeling og grunnleggende behov.....	10
2.1.3. 1980-tallet: Tilpasning.....	11
2.1.4. 1990-tallet: Demokrati og godt styresett.....	12
2.1.5. 2000-tallet: En bredere utviklingsagenda	12
3. TEORETISK RAMMEVERK.....	16
3.1. INTERNASJONAL UTVIKLING	16
3.2. NORD-SØR-SKILLET IKKE LENGER RELEVANT	17
3.3. GLOBAL UTVIKLING	19
3.4 COVID-19-PANDEMIEN OG ARGUMENTET FOR GLOBAL UTVIKLING	22
3.4.1. Digitalisering.....	23
3.4.2. Klimaendringer.....	24
3.5. UTFORDRINGER VED GLOBAL UTVIKLING	25
4. METODE.....	27
4.1 UNDERSØKE NGO-ERS ERFARINGER FRA COVID-19-PANDEMIEN.....	27
4.2 FORDELENE MED KVALITATIV METODE	29
4.2.1 Bruk av kvalitativ spørreundersøkelse.....	30
4.2.2 Utforming av spørreskjema.....	31
5.3 MITT ANALYTISKE RAMMEVERK.....	35
5.4. PROSSEN MED KVALITATIV SPØRREUNDERSØKELSE	36
5.4.1 Utvalg.....	37
5.5. RELIABILITET, VALIDITET OG BEGRENSNINGER	39
5.5.1. Reliabilitet.....	39
5.5.2. Validitet.....	40
5.5.3. Begrensninger	41
5.6 ETISKE BETRAKTNINGER	42
6. PRESENTASJON AV FUNN OG ANALYSE	44

6.1 FREMTREDENDE UTVIKLINGSTREKK FRA COVID-19	45
6.1.1. Digitalisering	45
6.1.2. Fleksibilitet	47
6.1.3. Miljøhensyn	49
6.1.4. Beredskap	51
6.2. KUNNSKAPER FRA COVID-19-PANDEMIEN	52
6.2.1. Digitalisering	53
6.2.2. Fleksibilitet	55
6.2.3. Beredskap	56
6.2.4. Forholdet mellom ansatte i Norge og partnere i felt	57
6.3. NYTT BISTANDSPARADIGME?	65
6.3.1. Covid-19 og globalt utviklingsperspektiv	65
6.3.2. Covid-19 og global sammenkobling	70
6.3.3. Covid-19 og bærekraftig utvikling	74
6.4. OPPSUMMERING AV FUNN I ANALYSEN	76
6.4.1. Utviklingstrekk	76
6.4.2. Nye kunnskaper	77
6.4.3. Nytt bistandsparadigme etter covid-19?	78
7. KONKLUSJON	79
LITTERATURLISTE	83
VEDLEGG	88

---

1. INTRODUKSJON

Covid-19 har medført store konsekvenser for verdens befolkning, konsekvenser som vi må leve med i lang tid fremover. Tiltakene som ble satt i kraft for å stoppe covid-19-viruset ledet til en økonomisk tilbakegang verden ikke har opplevd siden 1930-tallet, og førte med seg enorme sosiale konsekvenser (Norad, 2020). Det kan antas at fremgangen i fattigdomsbekjempelse kan ha blitt satt tilbake 30 år (Norad, 2020).

Mange mener at vi feilet i måten viruset ble håndtert, og at dette ikke kan skje igjen. Blant annet sier Tony Blair, tidligere statsminister i Storbritannia og Nord-Irland og styreleder for Tony Blair Institute for Global Change:

“Covid-19 is a global killer, and it needs a global response. The failures of weak global coordination have been exposed, with huge, avoidable, and tragic loss of human life and severe social and economic disruption the world over, as a result. Those bearing the brunt of this are the poor, the vulnerable, the sick and those living paycheck to paycheck. We cannot make the same mistake again and we cannot allow people to suffer in this way again.”

(Blair, 2020, avsnitt 35).

Ifølge Gill (2020) var dette trolig ikke den siste gangen verden blir rammet av en pandemi, og Blair (2020) påstår også at vi ikke var forberedt på koronapandemien. Selv ikke bistandssektoren, som er trent opp til å respondere på nødsituasjoner, så ut til å være tilstrekkelig forberedt, mener Torbay (2021). De fleste internasjonale organisasjoner opplevde store forstyrrelser i driften, og ble ute av stand til å gi assistanse og tjenester på bakken til mennesker i nød (Torbay, 2021). Mye av grunnen til dette var at ansatte som var utplassert i andre land, ble trukket ut. Dermed ble det tydelig at denne måten å jobbe på hadde sine begrensninger, ifølge Torbay (2021).

Covid-19 tvang bistandssektoren til å tilpasse seg en ny hverdag, og det ble nødvendig med justeringer i måten de drev arbeidet sitt på. Slike store omstillinger under kriser kan ha store ringvirkninger for hvordan arbeidet vil drives også etter at krisen er overstått. Alice Obrecht, leder for forskning og innflytelse i Active Learning Network for Accountability and

---

Performance in Humanitarian Action (ALNAP), sier: *“Crises are moments of change. They make it impossible to act in the way you were acting before”* (Alexander, 2020, avsnitt 13). Norad (2020, s. 26) viser også til at erfaring med kriser gir bedre beredskap til å håndtere fremtidige kriser. Dette har blant annet vært tilfellet for land som var rammet av sarskrisen og ebolakrisen.

Enkelte mener at krisehåndteringen av covid-19 også gir grobunn for håp. I juni i 2020 meldte Thomas Reuters Foundations om at pandemien har fremkalt holdningsendringer som mulig åpner for endringer i flere land (Norad, 2020, s. 31). Folks tillit til forskning og myndigheter har steget, i tillegg til at folk i større grad har engasjert seg i sine nærmiljøer. I både fattige og rike land har myndigheter vist handlekraft og iverksatt inngripende tiltak for å begrense smitte (Norad, 2020).

Jessica Alexander, freelance skribent om humanitær politikk, stiller seg spørsmålet:

“Does this moment demand a new conception of “aid” altogether? And can the industry finally acknowledge that while the premise upon which it was founded remains noble and necessary, the structure itself risks being rendered obsolete?”

(Alexander, 2020)

Dette sier hun etter å ha lagt frem historien om hvordan utviklingshjelp som konsept oppsto etter andre verdenskrig (Alexander, 2020). Alexander (2020) påstår at intensjonen om å tilby hjelp til samfunn i nød var god, med institusjoner som går inn i et land i nød med dyktige profesjonelle for å tilby ly, mat og trøst. I den forstand var bistandsarbeiderne de som satte seg ned med mennesker, tok en kopp te, og hjalp dem. Det er imidlertid metodene dette systemet har brukt for å oppnå målet sitt, Alexander (2020), som utenforstående, stiller spørsmålsteget ved.

Fremgangsmåtene har hovedsakelig vært basert på vestlig- og nordlig-dominerte institusjoner som dikterer hvordan fattigere land skal løse problemene sine, og er ifølge Alexander (2020) høyt støtende for mange. Nå er det imidlertid mange som tar opp denne problematikken innenfor bistandssektoren og andre steder på vegne av de støtete. De initierer et opprør mot

---

ovenfra og ned-maktstrukturer og forlanger endring. På samme tid har koronapandemien satt bistandens businessmodell på hodet (Alexander, 2020). Pandemien gir sektoren en gyllen mulighet til å bryte med vanene den tidligere hadde.

Norad (2020, s. 24) presiserer i sin rapport *Bistand i koronapandemiens kjølvann* at covid-19-pandemien ikke må ende opp med å ha vært en tapt mulighet til å få overført ressurser og makt til partnere på landnivå (2020, s. 24). Det må unngås at det blir en tapt mulighet ikke bare fordi det dreier seg om god bistand, men også om å øke menneskers innflytelse over egen hverdag og demokratisk deltakelse (Norad, 2020, s. 24).

1.1. TAPT MULIGHET ELLER VENDEPUNKT?

Ut fra Norad-rapporten kan en stille spørsmålet: *Har covid-19-pandemien blitt en tapt mulighet eller et vendepunkt for NGO-ers bistandsarbeid?* Det er spørsmålet jeg ønsker å undersøke i denne studien. Et viktig aspekt herunder vil være å undersøke om bistandsfeltet har lært fra tidligere erfaringer, og dermed velger å gjøre endringer når disse uansett presser seg på. Både endringer knyttet til hvordan det dagligdagse arbeidet vil drives fremover, og, i en større skala, hvordan bistand generelt vil se ut etter en slik pandemi vil være gjenstand for denne undersøkelsen.

Oppgaven vil dermed omhandle hvordan covid-19 har endret praksiser og perspektiver på bistandsarbeid, og er basert på kvalitative spørreundersøkelser gjennomført hos seks norske NGO-er. Jeg skal gjennom oppgaven forsøke å svare på:

1. Hvilke utviklingstrekk har blitt fremtredende innenfor NGO-ers bistandsarbeid i kjølvannet av covid-19-pandemien?
2. Hvilke nye kunnskaper fra covid-19-pandemien ønsker NGO-er å ta med seg inn i videre bistandsarbeid?

Forskningsspørsmålene vil bli satt inn en større teoretisk kontekst ved hjelp av Horners begrep om global utvikling, og jeg vil i oppgaven diskutere hvorvidt endringene innenfor bistand kan forstås i lys av dette nye bistandsparadigmet.

1.2. OPPGAVENS INNHOLD

Denne masteroppgaven vil dykke ned i hvordan covid-19-pandemien har påvirket bistand og gitt rom for nyvunnet kunnskap og utviklingstrekk. Ved å ta lærdom fra denne pandemien, kan vi forhåpentligvis være bedre rustet til å håndtere den neste. Noe av målet med oppgaven blir derfor å utforske hvilke erfaringer norske ikke-statlige organisasjoner (NGO-er) kan ta med seg videre fra covid-19-pandemien, med seks NGO-er som case.

Utviklingstrekkene og kunnskapen fra denne pandemien vil kunne gi indikasjoner på hvordan bistandsarbeid kommer til å se ut for utvalget av NGO-er som er med i denne studien i fremtiden, samtidig som det gir et bilde av hvilke prioriteringer som kommer til å være viktige fremover.

I og med at covid-19 er en global pandemi som berører hele verden, vil jeg også sette det hele inn i en større kontekst, og diskutere om denne verdensomspennende utfordringen har gitt rom for en global tilnærming til bistand. Horner (2020) og Oldekop et. al. (2020) argumenterer for at verden nå behøver et nytt bistandsparadigme med en global utviklingstilnærming, som de kaller global utvikling. Global utvikling innebærer en global tilnærming til utvikling der nord-sør-s skillet ikke lenger er relevant, og som et resultat av det moderne samfunnets høye grad av globalisering og klimaendringer, mener Horner (2020) at det nå er et stort behov for et nytt paradigme der hele verden er i fokus.

Funnene viser til at det har skjedd en lærings- og endringsprosess i løpet av covid-19 som har bidratt til å forme det videre arbeidet til NGO-ene. Blant annet argumenteres det for at arbeidet deres vil være preget av en høyere fleksibilitet, større inkorporering av beredskapsrutiner, flere digitale innslag enn før covid-19, i tillegg til et økt hensyn til klimaendringer.

Til slutt vil jeg oppsummere funnene og komme med en konklusjon på om covid-19 ser ut til å ha blitt en tapt mulighet eller et vendepunkt.

1.3. PRESENTASJON AV ORGANISASJONENE

For å besvare problemstillingen, har jeg gjennomført digitale kvalitative spørreundersøkelser hos norske NGO-er om deres erfaringer av å drive med bistand under en pandemi.

21 stykker besvarte spørreundersøkelsen, fra henholdsvis seks ulike organisasjoner: Plan, Flyktningshjelpen, Redd Barna, Caritas, Kirkens Nødhjelp og Digni. Sistnevnte er en paraplyorganisasjon, og åtte av respondentene hører til organisasjoner som igjen er medlem av Digni. Disse åtte respondentene blir her regnet under ett.

NGO-ene er valgt på bakgrunn av at de i sitt arbeid har måttet jobbe direkte med å håndtere covid-19, hvilket er uttrykt på deres nettsider. Disse organisasjonene representerer derfor ikke kun bistandsorganisasjoner generelt, men også organisasjoner som har gjennomført covid-19-relaterte omstillinger og tiltak, både i arbeidet her i Norge og i landene de driver prosjekter i. Videre følger en presentasjon av de seks NGO-ene.

1.3.1. Digni

Digni er en paraplyorganisasjon med 19 kristne organisasjoner (Digni, u.å.-a).

Organisasjonen ble etablert i 1983 og har siden fungert som en kanal mellom medlemsorganisasjonene og Norad (Digni, u.å.-a).. Digni får støtte fra Norad som fordeles på 100 av medlemmenes utviklingsprosjekter. Dignis rolle er å forsikre at midlene kommer frem og sikre at sikre at prosjektene frembringer gode resultater. Digni bidrar til å styrke sivilsamfunn i 35 land i det globale sør gjennom å støtte lokale partnere (Digni, u.å.-b).

Digni støtter arbeid som kjennetegnes av lokalt initiativ, globalt samarbeid og langsiktige partnerskap, og jobber med å utfordre makt og myndigheter (Digni, u.å.-a). Dette er på grunnlag av at miljø og fattigdom hovedsakelig er politiske utfordringer. Sammen med medlemmene arbeider Digni for at marginaliserte og sårbare mennesker skal få mulighet til å utvikle sine ressurser og styrket sine rettigheter (Digni, u.å.-a).

Dignis 19 medlemsorganisasjoner er (Digni, u.å.-c):

1. Areopagos
2. Bibelselskapet

-
3. Blå Kors
  4. De Frie Evangeliske Forsamlinger
  5. Frikirken
  6. Det Norske Baptistsamfunn
  7. NMS
  8. Frelsesarmeen
  9. HimalPartner
  10. KRIK
  11. Metodistkirkens misjonsselskap
  12. Misjonsalliansen
  13. Misjonskirken Norge
  14. Normisjon
  15. Misjonssambandet
  16. Pinsemisjonen
  17. Stefanusalliansen
  18. Ungdom i Oppdrag
  19. Wycliffe

1.3.2. Plan Norge

Plan International er en global bistandsorganisasjon som jobber med utvikling i mer enn 50 land og innsamling av penger i 20 land (Plan International Norge, u.å.). Arbeidet deres dreier seg i hovedsak om barns rettigheter, med et spesielt søkelys på jenter, siden jenter har det verst i situasjoner der barn ikke har det bra. Plan er religiøst og partipolitisk uavhengig, og arbeidet deres tar utgangspunkt i FNs barnekonvensjon og FNs kvinnekonvensjon (Plan International Norge, u.å.).

Organisasjonen har fire satsningsområder som henholdsvis finansieres av Norad, Utenriksdepartementet, Plan-faddere og næringslivspartnere (Plan International Norge, u.å.). De fire satsningsområdene er kampen mot barneekteskap, jenter i krise, beskyttelse mot vold og overgrep, og å få unge i arbeid.

1.3.3. Flyktningshjelpen

Flyktningshjelpen er en norsk organisasjon som arbeider med å bistå flyktninger verden over (Flyktningshjelpen, 2021-a). Organisasjonen ble etablert for 75 år siden (Flyktningshjelpen, 2021-a). Arbeidet deres kan deles inn i tre hoveddeler: nødhjelp til mennesker på flukt, talsmannsarbeid og beredskap (Flyktningshjelpen, 2021-b). Hjelpen organisasjonen tilbyr dreier seg hovedsakelig om husly, leirdrift, matsikkerhet, rent vann, rettshjelp og utdanning (Flyktningshjelpen, 2021-a).

Flyktningshjelpen er til stede i 35 kriserammede land under navnet Norwegian Refugee Council (NRC) (Flyktningshjelpen, 2021-a). Deres beredskapsstyrke NORCAP er verdens mest brukte, med sine 1000 ansatte fra ulike land som bistår FN og andre organisasjoner i humanitære kriser (Flyktningshjelpen, 2021-a).

1.3.4. Redd Barna

Redd Barna hører til den internasjonale organisasjonen Save the Children, som arbeider i 122 land med å innfri barns rett til overlevelse og helse (Redd Barna, u.å.-a; Redd Barna, u.å.-b). Organisasjonen er religiøst og partipolitisk nøytral, og har FNs barnekonvensjon og menneskerettighetserklæringen som verdigrunnlag. Save the Children ble først etablert i 1919, mens Redd Barna Norge ble stiftet i 1946 (Redd Barna, u.å.-a; Redd Barna, u.å.-c).

Redd Barnas arbeid går ut på å skape langvarige og bærekraftige endringer, og når en katastrofe eller krig inntreffer, er de på plass innen 72 timer for å beskytte barn (Redd Barna, u.å.-c). Noen av hovedområdene Redd Barna jobber innenfor, innebærer barnedødelighet, sult, kjønnslemlestelse, utdanning, krig, overgrep og barnearbeid. Organisasjonen finansieres av en rekke internasjonale og institusjonelle givere, deriblant Norad, i tillegg til donasjoner fra stiftelser, norske myndigheter og privatpersoner (Redd Barna, u.å.-b; Redd Barna, u.å.-c).

1.3.5. Caritas Norge

Caritas Norge er Den katolske kirkes bistandsorganisasjon, som ble opprettet i 1952 (Caritas, u.å.). Caritas Norge er medlem av Caritas Internationalis, et nettverk som består av 165 medlemsorganisasjoner verden over, og som har arbeid i over 200 land og territorier. Målet til Caritas Norge er å endre internasjonale strukturer som bidrar til å opprettholde urettferdighet og fattigdom (Caritas, u.å.).

Gjennom dette nettverket samarbeides det om prosjekter som setter søkelys på kompetanseheving, styrking av sivilsamfunn, økt matsikkerhet og ernæring, respons ved humanitære kriser og yrkesopplæring. I Norge driver Caritas Norge arbeid med integrering av flyktninger og innvandrere.

1.3.6. Kirkens Nødhjelp

Kirkens Nødhjelp ble etablert i 1947 (Kirkens Nødhjelp, u.å.-a), og er en norsk bistandsorganisasjon med arbeid i over 30 land (Kirkens Nødhjelp, u.å.-b). Arbeidet innebærer nødhjelp, politisk påvirkning og langsiktig utviklingsarbeid, med hovedvekt på klimarettferdighet, fredsbygging, arbeid mot kjønnsbasert vold, vann og sanitære forhold og hygiene (Kirkens Nødhjelp, u.å.-b). Kirkens Nødhjelp er en av Nordens største bistandsorganisasjoner (Kirkens Nødhjelp, u.å.-a).

Kirkens Nødhjelp har siden 1995 vært del av det verdensomspennende kirkelige nettverket Action by Churches Together (ACT) – nå ACT Alliance, en allianse med over 100 medlemsorganisasjoner (Kirkens Nødhjelp, u.å.-a). Gjennom dette nettverket når Kirkens Nødhjelps arbeid 130 land (Kirkens Nødhjelp, u.å.-a).

---

2. KONTEKST

Dette kapitlet gir en gjennomgang av hvilke paradigmer og trender innenfor bistandsfeltet som har vært gjeldende fra bistandens fremtredelse frem til i dag, både på et generelt grunnlag og spesifikt for norsk bistand. Dette vil fungere som et utgangspunkt for å kunne anse hvilke elementer respondentene bringer frem som kan defineres som nye trekk. I tillegg vil denne kontekstuelle bakgrunnen bli brukt som et grunnlag for teoridelen, der global utvikling blir presentert, som Horner (2020) foreslår kan være et nytt bistandsparadigme som passer inn i dagens kontekst. Analysen diskuterer så om dette nye bistandsparadigmet er forstående i lys av NGO-ene erfaringer fra covid-19. Konteksten bidrar i så forstand også med å besvare om covid-19 har blitt et vendepunkt for bistandsarbeid.

2.1. BISTANDSPARADIGMER FRA OPPSTARTEN TIL NYERE TID

2.1.1 1950-1960-tallet: Modernisering

Den tidlige etterkrigstiden var sterkt preget av frigjøring og optimisme, som et resultat av nye, uavhengige stater i de tidligere koloniene, en voksende verdensøkonomi og et blomstrende internasjonalt marked (De Haan, 2009). Bistandsparadigmet fra tiårene som etterfulgte krigstiden, fokuserte på økonomisk vekst gjennom moderniseringsteori og "trickle down effect", eller nedsildringseffekten. Trickle-down-effekten er en antakelse om at økonomisk vekst automatisk vil komme fattige til gode (De Haan, 2009). Derfor var målet å sparke i gang og modernisere nye "primitive økonomier" ved hjelp av investeringer i industrisektoren og infrastrukturprosjekter.

Mens bistanden som ble innledet av de industrielle, liberale (vestlige) landene til en viss grad var preget av solidaritet, var de også av geopolitisk natur. Etterkrigstiden så fremveksten av den kalde krigen, som dermed førte til at givere foretrakk noen land fremfor andre basert på politiske/økonomiske ideologier (De Haan, 2009).

Moderniseringsteorien var likevel ikke det enerådende paradigmet på 1950- og 1960-tallet. Teorien ble kritisert og utfordret av avhengighetsteorien, som hevdet at underutvikling ikke bare var et resultat av et feilslått forsøk på modernisering, men et resultat av ekspansjonen av global kapitalisme og kolonialisme (De Haan, 2009, s. 71).

Norge har drevet med bistand siden 1950-tallet, som en konsekvens av å være medlem av det nyoppstartede FN (Balsvik, 2016). På bakgrunn av debattene som fant sted på Stortinget i denne tiden, var det tydelig at engasjementet hadde rot i arbeiderbevegelsens idealer om internasjonal solidaritet og nordmenns hundre år lange tilstedeværelse med misjonærer i fattige land som var støttet av det norske folk (Balsvik, 2016, s. 164). Motivasjonen for bistand lå i det idealistiske ønsket om en mer rettferdig fordeling av nødvendige goder for et verdig liv og likeverd blant mennesker.

I 1968 ble Norad opprettet, som ga en sterk drivkraft til å etablere norske utviklingsprosjekter, spesielt fordi stadig flere norske NGO-er ble en essensiell bistandskanal (Balsvik, 2016). Det tok ikke lang tid før 60 prosent av bistanden ble gitt bilateralt, der 25 prosent av dette gikk til NGO-enes prosjekter (Balsvik, 2016).

2.1.2. 1970-tallet: Omfordeling og grunnleggende behov

Skepsis rådet i 1970-årene, som en motreaksjon til de foregående tiårene med optimisme (De Haan, 2009). Bistandsstrategiene på 1950- og 1960-tallet ble kritisert for ikke å bidra nok til de fattige, og det ble stilt spørsmål om nedsildringseffekten var reell. Som et resultat la man i denne perioden i større grad vekt på fattigdomsbekjempelse, dekking av grunnleggende behov, omfordeling av ressurser og produktiv sysselsetting (De Haan, 2009).

Verdensbildet på 1970-tallet var farget av et sentrum-periferi-perspektiv (Balsvik, 2016). Ut ifra dette perspektivet hadde land i det globale nord en så dyptgående og omfattende makt over den internasjonale handelen og vareproduksjonen at forsøk på utvikling under de gjeldende økonomiske regimene var hensiktsløse (Balsvik, 2016, s. 164).

I tillegg bidro Michael Liptons mye siterte utgivelse “Why Poor People Stay Poor: Urban Bias in World Development” til et skifte fra fokus på økonomisk vekst til et fokus på jordbruk (De Haan). Lipton estimerte at bistand for utvikling var designet av og for mennesker i urbane områder og neglisjerer dermed majoriteten av den fattige befolkningen (mellom 60-80 %) som bor i rurale områder og er avhengige av jordbruk. Han hevdet at disse kun mottok rundt 20 % av midlene avsatt til utvikling (De Haan, 2009, s. 73). Dermed ble jordbruk som et virkemiddel for fattigdomsbekjempelse en ny trend dette tiåret.

2.1.3. 1980-tallet: Tilpasning

1980-tallet har i ettertid blitt kalt «det tapte tiåret» for bistandsfeltet. Etter å ikke ha sett noen betydelig fremgang hos bistandsmottakerne, begynte tiåret der Det internasjonale pengefondet (IMF) og Verdensbanken innførte strukturelle tilpasninger for lån gitt til land i det globale sør (De Haan, 2009). Det globale sør hadde samlet opp betydelige mengder gjeld til det globale nord som de slet med å betale tilbake. Donorer begynte dermed å jobbe for å stabilisere økonomiene i det globale sør i håp om å få tilbakebetalt lånene. Tidligere utgjorde staten en sentral rolle for utvikling. I løpet av 1980-årene fikk derimot staten skylden for manglende økonomisk vekst og fattigdomsøkning (De Haan, 2009).

Dette bidro til å forme en politikk kalt “*The Washington Consensus*”, som var karakterisert av en enighet mellom det internasjonale pengefondet (IMF), Verdensbanken, den interamerikanske utviklingsbanken og den amerikanske kongressen og utenriksdepartement (Smukkestad, 2009). Enigheten gikk ut på at staten skulle spille en liten rolle i utviklingsarbeid, og at nyliberalistisk politikk også skulle pålegges fattige og gjeldstyngede land i det globale sør (Smukkestad, 2009, s. 132).

Som et resultat av dette, kom nå størstedelen av bistanden fra Verdensbanken og det internasjonale pengefondet (IMF) i form av lån med en rekke betingelser, eller *kondisjonaliteter*, om at mottakerne måtte justere politikken sin etter disse behovene, for så å kunne få reduserte vilkår til lånene sine. Dette ble kalt strukturtilpasningsprogrammene. Resultatet var at fattigere land nå sto dårligere stilt enn før strukturtilpasningene (De Haan, 2009).

I Norge regjerte tankegangen om at land i det globale sør selv hindret moderne utvikling, gjennom manglende demokrati og kunnskap, kulturen deres, utbredt korrupsjon og svake styringsapparat (Balsvik, 2016, s. 165). Begrunnelsene for en slik tankegang har på den ene siden vært de indre svakhetene som har vært til stede i disse landene og på den andre siden de ytre faktorene relatert til vestlig hegemoni. Bildet av hvor årsakene til den saktegående utviklingen lå, ble til stadighet nyansert av en stor oppgang i internasjonal og norsk forskningskompetanse om utviklingsspørsmål (Balsvik, 2016).

2.1.4. 1990-tallet: Demokrati og godt styresett

Etter et tappt tiår i utvikling, ble en ny trend igjen rådende. Fokuset var nok en gang fattigdomsbekjempelse, men med en vri. En så ikke lenger på fattigdom som ene og alene mangel på økonomisk kapital, men snarere en utvidet betydning av begrepet, som inkluderte befolkningens helse, levekår og tilgang til utdanning (De Haan, 2009). Denne nye målingen av utvikling, kalt Human Development Index (HDI), var en viktig del av FNs første Human Development Report.

Et annet viktig kjennetegn ved dette tiårets bistandsparadigme var det geopolitiske aspektet. 1990-tallet så slutten på den kalde krigen, og argumentet om å gi bistand til land som distanserte seg fra kommunisme ble irrelevant (De Haan, 2009). De strukturelle tilpasningene på 1980-tallet ble ansett som en fiasko, ikke fordi de nødvendigvis var det, men fordi de manglet det rette politiske miljøet for å trives. Dermed ble demokratisering et avgjørende aspekt ved utviklingsstrategien, og fokuset skiftet mot godt styresett i stedet for økonomisk stabilisering (De Haan, 2009).

I likhet med 1980-tallet kom bistand med en pris nok en gang. Kostnadene var imidlertid ikke kun basert på krav til økonomisk politikk, men på krav om reformering av mottakernes lokale myndigheter og institusjoner (De Haan, 2009). I tillegg ble menneskerettigheter satt høyere på agendaen, som bidro til et ønske om å støtte både flere og andre utviklingsland (De Haan, 2009).

2.1.5. 2000-tallet: En bredere utviklingsagenda

På 2000-tallet ble bistand en strategi for nasjonal og internasjonal sikkerhet på grunn av internasjonale terrorangrep mot vestlige land, spesielt som følge av terrorangrepet den 11. september 2001 i USA. Hendelsene skapte en økende bekymring for fremmedfrykt og sikkerhet, og sammenhengen mellom fattigdom og årsaker til ekstremisme og usikkerhet ble raskt et tema. I tillegg ble det et økt fokus på sammenhengen mellom klimaendringer og fattigdom.

FNs tusenårsmål fra 2000 bidro til en bredere utviklingsagenda som inkluderte både klima og sikkerhet, i tillegg til trendene med godt styresett og fattigdomsreduksjon fra tidligere år (De Haan, 2009, s.83). Bærekraftsmålene tok i 2015 over for tusenårsmålene og ga på ny et fokus

---

på bærekraft, klimaendringer og fattigdomsbekjempelse, denne gangen med en mer global tilnærming (Horner, 2020).

Bilde 1: Illustrasjon av bærekraftsmålene (FN-sambandet, 2022-a)

I den samme perioden har også Norges bistand spredt seg utover en rekke satsningsområder. De siste to tiårene har særlig vist hvor bistandens største tyngde vil ligge i fremtiden. Miljøengasjement har ført til en storsatsning på bevaring av regnskog i samarbeid med urfolk (Balsvik, 2016). Norge har vært særlig involvert i dette. Det har i tillegg foregått et skifte som går bort ifra å bruke “eksperter” i feltet som holder i konkrete lokale oppgaver, som har vært normen tidligere. I stedet har man i større grad tatt i bruk rådgivning innenfor statlig forvaltning for å ivareta et lands rettmessige ressurser, slik som forsvarlig drifting av nasjonalparker for å få inntekter fra turisme og bevare dyrelivet, eller havrett forholdet til utenlandske trålere (Balsvik, 2016, s. 168).

Helt fra bistandens fremvekst i 1950-årene, har mye tid blitt viet til å øke likeverdet i relasjonen mellom giver og mottaker i Norge, og hensynet til hva mottakerne ønsket har skullet veie tyngst i prioriteringer (Balsvik, 2016). Fra starten har norske politikere vært tydelig positivt innstilt til frigjøring fra kolonialisme i bred forstand, og vært pådrivere for å fremstille Norge som en bistandsvennlig nasjon (Balsvik, 2016).

Norge kan med rette stille i internasjonale forsamlinger på bakgrunn av den kunnskapen vi sitter på og den relativt store bistanden vår (Balsvik, 2016). Dette vil ikke si at det offentlige rommet har vært foruten kritiske innlegg om motivene og begrunnelsene Norge har for sin utviklingshjelp. Mye av kritikken har basert seg på Norges tittel som godhetsregime, med naive nordmenn som leker *den barmhjertige samaritanen* (Tvedt, 2006, s. 70; Balsvik, 2016, s. 172).

To andre, og beslektede, trender har også preget bistandsbransjen de siste årene, nemlig shift of power-bevegelsen og agendaen om å lokalisere bistand. Begge springer ut fra diskusjoner om at flere mener det eksisterer en maktubalanse i bistand i favør av det globale nord, og at det derfor bør være en større prioritering at de lokale skal ha et større ansvar, også fordi de kjenner sin egen situasjon best. Med tiden har mange aktører sett fordeler av en sterk lokal forankring i bistandsarbeid, for det styrker legitimiteten og effektiviteten i arbeidet. I tillegg medførte koronapandemien at omfattende reiserestriksjoner ble pålagt, og dette førte til en endring der bistandsarbeidere og donorer ble tvunget til å stole mer på lokalt ansatte og organisasjoner (Brown, 2021).

Dette utfordret dermed den voksende bevegelsen for desentrering av nord og «lokalisering» av bistand (Brown, 2021, s. 48). Restriksjonene tvang også internasjonale humanitære organisasjoner til å reflektere over om bistandsorganisasjoner virkelig trenger å flytte folk på den måten de tradisjonelt har gjort (Fujita & Sabogal, 2021, s. 12).

Tradisjonelt sett har begrepet lokalisering av bistand blitt forstått som en prosess for å adressere maktubalansen i sektoren ved å involvere lokale aktører i alle faser av humanitært arbeid (Fujita & Sabogal, 2021). Lokale aktører er integrerte i sine egne lokalsamfunn, og de har bedre forståelse for de historiske, kulturelle og geopolitiske kontekstene til berørte områder. Derfor antas det at de forstår behovene bedre, har større legitimitet og ansvarlighet, og oppnår en større tillit fra de berørte menneskene (Fujita & Sabogal, 2021).

I tillegg er det å styrke samfunnsledelse og bygge kapasiteten til lokale myndigheter og sivilsamfunn avgjørende for å bygge motstandsdyktige lokalsamfunn, ifølge Plan (2021, s. 5).

Dette bidrar til å sikre at beredskap, respons og gjenoppbygging er lokalt relevant og forankret i lokalsamfunnet. Etter hvert som katastrofer blir hyppigere og konflikter mer langvarige, kan disse kapasitetene bli stadig mer avgjørende for å sikre sikkerheten og motstandskraften til lokalsamfunn i kriser (Plan, 2021).

Shift of Power-bevegelsen har som mål å tippe maktbalansen i utviklingssektoren mot en mer rettferdig og mer likeverdig menneskesentrert utviklingsmodell. Hensikten med bevegelsen er å reformere ovenfra og ned-systemet innen internasjonal utvikling og filantropi (Shift the Power, 2022). Begrunnelsen for dette er ifølge bevegelsen at det globale sør har vært den passive mottakeren innen internasjonal bistand og filantropi for lenge, og det globale nord har tatt rollen som den paternalistiske frelseren (Shift the Power, 2022).

Kollapsen av bistand under covid-19-pandemien har i tillegg forsterket svakhetene det nåværende systemet har (Shift the Power, 2022). Covid-19 viste systemets langsiktige unnløstelse av å delegerer makt og ressurser til nye praksiser designet for å gi makt og ansvar blant lokalbefolkningen (Shift the Power, 2022).

I en artikkel i Bistandsaktuelt ble det kommentert av fire generalsektærer fra fire av de største bistandsorganisasjonene i Norge (Røde Kors, Norsk Folkehjelp, Redd Barna og Kirkens Nødhjelp) at lokalisering av bistand ville være et viktig satsningsområde fremover, også som et resultat av erfaringene med covid-19 (Røst, 2021). I artikkelen poengteres det at Covid-19 beviste at lokalisering av bistand er viktigere enn noen gang. Bistandsarbeid i Norge kan bli begrenset, mens det er de lokale som utfører arbeidet, og det er derfor viktig at de lokale partnerne har tilstrekkelig med ressurser i slike situasjoner. Å øke kapasiteten til lokale partnere blir derfor ansett som noe av det viktigste bistandsbransjen kan bidra med i tiden fremover (Røst, 2021).

---

3. TEORETISK RAMMEVERK

I dette kapittelet vil oppgavens teoretiske rammeverk bli presentert. Første del handler om global utvikling. Jeg tar utgangspunkt Horner (2020) litteratur om global utvikling og hva dette eventuelle nye paradigmet innebærer. Andre del fokuserer på hvordan behovet for en global utviklingstilnærming henger sammen med covid-19, med hovedvekt på Oldekop et.al.s (2020) syn på denne tematikken.

3.1. INTERNASJONAL UTVIKLING

Bistand ble født i en bipolar verden, preget av tilstedeværelsen av to blokker i konflikt (Alonso, 2014). I dag har den internasjonale virkeligheten forsvunnet, ifølge Alonso. I stedet blir vi en stadig mer kompleks og multipolar verden. Nye internasjonale makter fra det globale sør kommer i tillegg til tradisjonelle makter (Alonso, 2014).

Det internasjonale samfunnet har i løpet av de siste tiårene tatt tydelige steg mot å reformere det internasjonale samarbeidssystemet (Alonso, 2014). Dette innebærer et større søkelys på eierskap over bistanden i mottakerland, og fornyede forpliktelser til koordineringen og tilpasning av giverpolitikken. Paris-erklæringen fra 2005, den påfølgende Accra Agenda for Action i 2008 og Busan Partnership for Effective Development Cooperation i 2011 er alle avtaler som innebærer en viss rebalansering av forholdet mellom partnere og givere. Likevel viser nyere eksterne evalueringer av denne prosessen at fremskrittene har vært mindre enn donorene opprinnelig forpliktet seg til (Alonso, 2014).

Selv om det internasjonale bistandssystemet har endret seg, har den internasjonale virkeligheten endret seg dypere og raskere (Alonso, 2014). Bistand har tradisjonelt sett foregått i en internasjonal ramme, og termen *internasjonal utvikling* brukes ofte løst som en paraplybetegnelse for utviklingsforskning og -praksis (Horner, 2020). Begrepet internasjonal utvikling forbindes ofte med handlinger designet for, og forskning knyttet til, fattige land, deriblant utenlandsk bistand. Mange sentrale utviklingsaktører, som de fra FN-systemet, store utviklingsbanker eller offisielle bistandsorganisasjoner, er knyttet til det mellomstatlige systemet (Horner, 2020).

Begrepet *internasjonal* kan antyde et overfokus på utvekslinger mellom landenheter. Dette kan føre til at ikke-statlige nettverk på tvers av flere land, i tillegg til samfunn innad i land da

---

blir oversett (Horner, 2020, s. 417). Ifølge Horner (2022) har vi nå for lengst passert stadiet der interstatlige handlinger med bistand fra nordlige land til sør kan anses som mest avgjørende for utviklingsresultater.

Internasjonal utvikling blir ofte assosiert med et binært nord-sør-skille, og virker stadig mer upassende for å omfatte de ulike aktørene, prosessene og store utfordringene som vår verden engasjerer seg i tidlig i det 21. århundret, ifølge Horner (2020). Mens de konseptuelle og politiske tilnærmingene har variert, har det geografiske fokuset for internasjonal utvikling i stor grad vært sentrert rundt det globale sør (eller geografisk sett: Asia, Afrika, Latin-Amerika og stillehavsområdet) (Horner, 2020). Ulikheter mellom «utviklende» og «utviklede» land har fått en fremtredende plass, i samsvar med en geografi i makroskala av en verden delt i to.

Tusenårsmålene, for eksempel, var en tydelig manifestasjon av dette, og var overordnet sett utformet av «utviklede» land som satte mål for «utviklingsland» (Horner, 2020, s. 417). Den konsekvente forutsetningen om at utvikling er noe som hører til det globale sør har likevel lenge vært stilt spørsmål ved, og en rekke alternative tilnærminger til og modeller for utvikling har dermed blitt fremmet.

3.2. NORD-SØR-SKILLET IKKE LENGER RELEVANT

Internasjonal bistand ble født på 1950-tallet, ut fra en enhetlig diagnose av problemene som karakteriserer underutvikling (Alonso, 2014). Verdens heterogenitet gjør det nå umulig å anta en unik diagnose og behandling for land i det globale sør, ifølge Alonso (2014, s. 303).

Tusenårsmålene hadde som utgangspunkt at bistand skulle være rettet mot de fattigste landene for å bekjempe ekstrem fattigdom (Alonso, 2014). Dette gikk ifølge Alonso (2014) på bekostning av mellominntekstlandene. Der tusenårsmålene kun legger vekt på noen utvalgte land, sikter de 17 bærekraftsmålene fra 2015 på å anlegge en global tilnærming som rommer *alle* land, og hva alle kan bidra med (Horner, 2020). Det er gode grunner til å ha et slikt bredt omfang som kan fungere som en global politikk, om den også kan ta hensyn til geografisk variasjon (Alonso, 2014).

Blant annet, etter to århundrer der inntektsgapet mellom de i det globale nord og i det globale sør ble utvidet, har de to siste tiårene gitt noe fall i inntektsforskjellene mellom land (Horner, 2020). En slik trend er drevet av de stigende maktene, spesielt Kina, men også India og en rekke andre land med andre politiske rammer enn de Washington Consensus-baserte markedsorienterte tilnærmingene som var dominerende i tidligere tiår.

Selv om relativ fattigdom forblir vedvarende, og har økt de siste tiårene i henhold til noen mål, har det absolutte antallet som lever i ekstrem fattigdom (riktignok med en svært lav terskel) falt (Horner, 2020, s. 421). I tillegg har mange land som tidligere var klassifisert av Verdensbanken som lavinntektsland blitt "gradert" til mellominntektsstatus. Dessuten har gapene i gjennomsnittlig dødelighet, forventet levealder, antall som tar utdanning og karbonutslipp mellom det globale nord og sør falt. I tillegg til dette lever nå omtrent 70 prosent av verdens fattige i mellominntektsland og ikke lenger i lavinntektsland (Alonso, 2014; Bolle, 2021).

Likevel, i løpet av samme tidsrom, har mange mål på økonomisk, menneskelig og miljømessig ulikhet økt innad i mange land i både det globale nord og sør (Horner, 2020). Parallelt med en økning av middelklasser i det globale sør, har andre i det globale nord fått lite (Horner, 2020). Selv om ulikhetene mellom land fortsatt er store på tvers av mange indikatorer, gir disse trendene ytterligere grunn til å stille spørsmål ved et eksklusivt fokus på utvikling for det globale sør (Horner, 2020).

En rekke felles utfordringer som den tredje sektoren (dvs. ideelle organisasjoner/NGO-er) står overfor i nord og sør er også identifisert, for eksempel ansvarlighet, ressursmobilisering, legitimitet og effektivitet (Horner, 2020). Nordlige tilnærminger til sosial rettferdighet som er lært fra det globale sør er for eksempel deltakende tilnærminger til grasrotaksjoner, mikrofinans og sosial beskyttelse gjennom betingede kontantoverføringer. Med andre ord, konsepter for studiet av, og praksiser som adresserer, sosial endring gjelder både for «fattigere land» og andre land (Horner, 2020).

Innenfor utviklingssamarbeid har det vært et enestående brudd i nord-sør-aksen som har dominert internasjonale utviklingsnormer og -strukturer siden 1945. En slik endring har blitt

---

ytterligere drevet av veksten av utviklingssamarbeid fra sør til sør, så vel som av responsen fra de tradisjonelle giverne på en skiftende global kontekst (Horner, 2020). Med økt velstand i deler av det globale sør, har antallet land som er svært avhengig av bistand falt betydelig (Horner, 2020).

Sør-sør-samarbeid tar inn nye viktige elementer i bistandssystemet. På den ene siden, fordi denne bistanden er mer horisontal, er den lettere for mottakerlandet å kontrollere, samtidig som dens aktiviteter også danner et tydeligere *dobbelt utbytte* – med fordeler for både giver og mottaker (Alonso, 2014). Utover disse faktorene er det derimot viktigst å merke seg at sør-sør-bistand bidrar til å spre en følelse av delt ansvar i oppgaven med å rette opp internasjonale ulikheter, som ikke kun kommer fra tradisjonelle givere (Alonso, 2014).

Ideen om utviklingssamarbeid som et overveldende vestlig, postkolonialt prosjekt, preget av en moralsk geografi om nestekjærlighet, passer tydeligvis ikke lenger, ifølge Horner (2020, s. 423). En omformulering rundt global utvikling virker mer hensiktsmessig, men hva dette begrepet omfatter og hvordan dette vil omforme tenkning og handling har ennå ikke blitt eksplisitt formulert (Horner, 2020). Gitt tilstanden verden befinner seg i dag, er det uansett et behov for en ny forståelsesramme for utvikling – en ramme som også bistandsarbeidere kan jobbe ut fra.

Mens det tidligere har vært skiftende tilnærminger til (f.eks. modernisering, avhengighet, nyliberalisme) og forståelser av utvikling (f.eks. økonomisk vekst, menneskelig utvikling og bærekraft), dukker det opp et potensielt paradigmatisk moderne *geografisk* skifte. Begrepet global utvikling kan i økende grad betraktes som mer passende for det moderne kartet over utfordringer som vår verden står overfor (Horner, 2020). Horner (2020) foreslår dermed *global utvikling* som en ny ramme.

3.3. GLOBAL UTVIKLING

Horner (2020) utforsker potensialet til et voksende paradigme for global utvikling som gjelder for hele verden, og foreslår en global utviklingstilnærming som ikke baserer seg på et nord-sør-skille. Utviskingen av grensene mellom «utviklede land» og «utviklingsland» har også nå blitt formelt anerkjent, hvilket er tydelig i Verdensbankens kunngjøring fra april 2016 om at den ikke lenger vil skille mellom de to gruppene i sine årlige World Development

---

Indicators (Horner, 2020). En slik global tilnærming vil kunne ta opp i seg spenningen mellom å tilpasse utvikling til lokale forhold, samtidig som utviklingsfeltet også trekker mot universalistiske løsninger, særlig synlig gjennom FNs bærekraftsmål.

Universaliteten til bærekraftsmålene (vedtatt i september 2015) og klimaavtalen fra Paris (desember 2015), og nødvendigheten av å konfrontere 'planetære grenser' for menneskelig utvikling, fremhever begrensningene til nord-sør-s skillet i internasjonal utvikling (Horner, 2020). Ifølge Gore (2015) er et kritisk spørsmål angående bærekraftsmålene om de også vil bli assosiert med et nytt utviklingsparadigme.

Fremvoksende sosioøkonomiske og økologiske realiteter krever ifølge Gore (2015, s. 721) ikke bare nye mål, men også et dypere paradigmeskifte i utviklingstenkning og -praksis når det gjelder både *utvikling* og *bærekraft*. Introduksjonen av nye globale mål i seg selv betyr imidlertid ikke uten videre et skifte til et nytt globalt utviklingsparadigme. Å tenke nytt om en horisont for kollektiv handling med et sett med bærekraftsmål, uansett hvor ufullkomne de måtte være, kan derimot oppmuntre til et slikt skifte (Gore, 2015).

Selv om vi kan erkjenne at klimaendringer alltid har vært en iboende global prosess som har globale implikasjoner, har klimagassutslippene nå nådd enestående nivåer, og klimaspesifikke politiske mål har endret seg geografisk. Innsatser for å begrense og tilpasse situasjonen er nødvendig i de fleste land, hvis farlige klimaendringer skal unngås (Horner, 2020). Et globalt utviklingsrammeverk og terminologi kan bedre reflektere og svare på store utfordringer vår verden står overfor i dag, og kan bidra til å gå forbi en assosiasjon av «utvikling» med internasjonal bistand (Horner, 2020). Å ta «global utvikling» i denne forstand som omfang, kan sees på som et overordnet fokus som vurderer utvikling i tilknytning til hele verden og som en del av et «globalt utviklingsparadigme».

Et globalt utviklingsparadigme kan også omfatte *kollektive* utfordringer med globale fellesgoder, og *delt* (bærekraftige) utviklingsutfordringer som land og regioner hvor som helst i verden står overfor (Horner, 2020). Globaliseringsprosessen som nå pågår har hatt en tendens til å fremheve gjensidige avhengigheter mellom land, som øker de transnasjonale og indirekte virkningene av globalisering (Alonso, 2014). Som en konsekvens av dette, har

---

sfæren av internasjonale fellesgoder utvidet seg ut fra disse gjensidige avhengighetene. Disse varene er preget av sterke eksternaliteter, noe som betyr at når de først er levert, er fordelene tilgjengelige for alle på en ubegrenset måte (Alonso, 2014). Dermed er globale fellesgoder offentlige spørsmål som overskrider individuelle staters evne til å håndtere noe effektivt (Horner, 2020)

Slike fellesgoder er svært forskjellige i natur, og kan for eksempel være kontrollering av smittsomme sykdommer, bekjempelse av klimaendringer eller oppnå økonomisk stabilitet på et globalt plan (Alonso, 2014). Den sammenkoblede naturen til globale fellesgoder reiser også spørsmål for de tilnærmingene som ser på utvikling utelukkende som en utfordring for det globale sør (Horner, 2020). Forvaltning av globale fellesgoder er en svært betydningsfull kollektiv utfordring for hele verden, ikke bare det globale sør eller et enkelt land (Horner, 2020).

Behovet for en global tilnærming til utvikling er også begrunnet med den stadig økende globaliseringen verden står overfor. Fremhevelsen av den globale sammenkoblingen på slutten av det 20. og begynnelsen av det 21. århundret har ført til at forståelser av utvikling som en endogen prosess i det globale sør i økende grad har blitt utfordret (Horner, 2020). Tilrettelagt av økonomisk liberalisering og informasjons- og kommunikasjonsteknologier, har globaliseringen fra slutten av 1900-tallet og utover, gjennom strømmer av kapital, varer, tjenester, mennesker, ideer og kunnskap, innebåret mye større funksjonell sammenkobling. Mens globalisering i utgangspunktet ofte ble innrammet i nord-sør-termer, har en mer multipolar globalisering dukket opp som en del av en øst-sør-vending med en betydelig vekst av sør-sør-handel og -samarbeid, og andre relasjoner i løpet av det 21. århundret (Horner, 2020).

Dette betyr at årsaker til underutvikling ikke kan isoleres til det globale sør (Horner, 2020). Årsaksprosessene, som inkluderer handel, investeringer, ressursstrømninger og politisk makt og som former velstand og fattigdom, henger sammen på tvers av det globale nord og sør. Globalisert kapitalisme har ført til en sammenkobling som gjør at et steds utviklingsresultater formes gjennom koblinger med andre steder. Denne sammenkoblingen blir for lett oversett i en todeling mellom "utviklende" og "utviklet", ifølge Horner (2020). I stedet for å bli sett på

---

som et problem som har med en utilstrekkelig inkorporering i globale økonomiske og sosiale relasjoner å gjøre, blir årsakene til underutvikling betraktet som noe som tilhører en gettoisert tredje verden eller det globale sør (Horner, 2020, s. 419)

Horners argumenter for en global tilnærming til utvikling kan oppsummeres i tre punkter, som alle er faktorer som har blitt forsterket i det 21. århundret: 1) den akselererende utviskingen av nord-sør-skillen, 2) den globale utfordringen med bærekraftig utvikling, og særlig klimaendringer, og 3) økt sammenkobling gjennom globalisering. Analysen i denne oppgaven tar utgangspunkt i disse kategoriene under diskusjonen av om endringene covid-19 påførte NGO-enes arbeid kan kobles sammen med en ny global utviklingstilnærming. Oldekop et.al. diskuterer global utvikling i sammenheng med covid-19, som videre vil bli presentert.

3.4 COVID-19-PANDEMIEN OG ARGUMENTET FOR GLOBAL UTVIKLING

Utviklingsstudier i dag står overfor en helt annen kontekst enn midten av 1900-tallet da feltet dukket opp. En global utviklingstilnærming gir potensialet for større oppmerksomhet til problemer relatert til underutvikling i det globale nord, og for å forme en mer bærekraftig og rettferdig verden (Oldekop et. al., 2020). Covid-19 fremhever argumentet for å forstå utfordringer som samtiden står overfor gjennom et globalt, snarere enn et internasjonalt, utviklingsparadigme (Oldekop et. al., 2020, s. 2).

Den nye sykdommen er et godt eksempel på et problem som gjelder for alle land (Oldekop et. al., 2020). Koronaviruset spredte seg gjennom en sammenkoblet verden de første månedene av 2020. Mislykketheten i å oppnå et globalt felles gode, i dette tilfellet folkehelse etter utbruddet av den nye sykdommen, har betydd ødeleggende helsemessige, økonomiske og samfunnsmessige konsekvenser over hele kloden (Oldekop et. al., 2020).

Covid-19-pandemien har også fremhevet falskheten i enhver antakelse om at det globale nord sitter på all ekspertise og alle løsninger for å håndtere globale utfordringer, og har ytterligere fremhevet behovet for læring som går flere veier og transformasjon i alle land mot en mer bærekraftig og rettferdig verden (Oldekop et. al., 2020).

Covid-19 legger seg på toppen av og forsterkes av de eksisterende utfordringene med ulikhet og deprivasjon. De sosiale faktorene for helse, inkludert fattigdom, fysisk miljø, og etnisitet har formet helseutfallene for covid-19. Dette gjentar et historisk mønster der pandemier påvirker lavinntekts- og vanskeligstilte mennesker uforholdsmessig (Oldekop et. al., 2020).

Utover helseaspektet, har pandemien skapt den verste menneskelige og økonomiske krisen i vår livstid (Oldekop et. al., 2020). Hundrevis av millioner mennesker har mistet jobben og levebrødet. Selv om virkningene i noen tilfeller har blitt dempet av statlig nødtiltak for sosial beskyttelse, har mange mottatt utilstrekkelig eller sterkt forsinket støtte (Oldekop et. al., 2020).

Mange land i det globale nord ville ha dratt nytte av erfaringene med å håndtere smittsomme sykdommer i det globale sør, både tidligere, slik som ebola i Vest-Afrika, og covid-19 de siste månedene som i Øst-Asia, og staten Kerala i India (Oldekop et. al., 2020). I stedet for konvensjonelle argumenter om at utviklingshjelp fra nord er en "vinn-vinn"-situasjon ved å fremme en sikrere verden, ville nordlig læring fra sør også vært bra for sør – i form av en reduksjon i de ødeleggende økonomiske innvirkningene som ble overført til sør gjennom den økonomiske krisen i nord (Oldekop et. al., 2020, s. 2).

3.4.1. Digitalisering

Covid-19 har akselerert digitaliseringen betydelig i alle sektorer. Gitt den mulige trusselen om smitteoverføring gjennom det fysiske rom, har det virtuelle rommet fått fremskyndet relevans og sentralitet (Oldekop et. al., 2020). I den umiddelbare helsekrisen sies covid-sporing å være nøkkelen til Øst-Asias vellykkede begrensingsinnsats. Nettbasert arbeid og digitalt organisert logistikk har spilt en rolle i å dempe innvirkninger (Oldekop et. al., 2020).

Data er en stadig mer betydningsfull økonomisk ressurs med store muligheter, men som også har potensial for personvernbrudd og politisk overvåking (Oldekop et. al., 2020). Dette skaper reelle risikoer for at den sterkt økte avhengigheten av digitale løsninger som et resultat av covid-19 vil forsterke urettferdighetsproblemer: å være på rett side av det globale digitale skillet blir sentralt for enkeltpersoners sosioøkonomiske formuer, og det er potensial for at datarettferdighet fører til nye former for økonomisk og politisk marginalisering (Oldekop et. al., 2020).

Både i det globale nord og sør vil den fremtidige globale agendaen for utviklingsforskning måtte omfatte digital rettferdighet; datavitenskap for utvikling; digital transformasjon; og digital bærekraft (knytter *digital* ikke bare til klimarelatert bærekraft, men til bredere motstandskraft i verdenssystemer) (Oldekop et. al., 2020).

3.4.2. Klimaendringer

Covid-19-pandemien avslører i stor grad vanskelighetene verden står overfor i arbeidet med å redusere globale karbonutslipp (Oldekop et. al., 2020). Restriksjoner og tilhørende økonomiske nedgangstider ble spådd at ville føre til en årlig global reduksjon i CO₂-utslipp på mellom 4,2 og 7,5 prosent i 2020. Selv om dette fallet er i tråd med den årlige reduksjonsraten som kreves for å begrense den globale oppvarmingen til under 1,5 °C, har det kommet med store økonomiske kostnader. Mange land står overfor økonomiske nedgangstider uten sidestykke, der folk med lav inntekt uforholdsmessig rammes (Oldekop et. al., 2020).

Verden er fortsatt langt unna fra å klare og oppfylle enten 1,5 °C- eller 2 °C-målene som kreves i Paris-avtalen (Oldekop et. al., 2020). Likevel er muligheten for at klimaendringer og andre miljøhensyn blir nedprioritert mens økonomier forsøker å komme seg en alvorlig bekymring. Både klimaendringer og covid-19 utgjør globale utviklingsutfordringer, og krever responser i alle land (Oldekop et. al., 2020).

I likhet med covid-19 er klimaendringer et problem hvis underliggende årsaksprosesser og implikasjoner krysser landegrensener, og de negative effektene merkes mye utenfor problemets opprinnelsessted (Oldekop et. al., 2020). I tillegg er det globale nord en sentral del av problemet i begge utfordringene. Covid-19 har fremhevet behovet for handling på lokal og nasjonal skala, så vel som multilateralt samarbeid for å sikre globale fellesgoder. Effektiv global styring for både klimaendringer og covid-19 er utfordrende i en tid med økonomisk nasjonalisme, likevel vil sikring av at tilpasningsinnsatsen til covid-19-pandemien er på linje med langsiktig bekjempelse av klimaendringer kreve tettere koordinering mellom landene (Oldekop et. al., 2020).

3.5. UTFORDRINGER VED GLOBAL UTVIKLING

Et globalt utviklingsparadigme må konfrontere en rekke utfordringer. For eksempel er det betydelig uklarhet med tanke på betydningen av global utvikling. Mens begrepet global utvikling i økende grad brukes, og fremstår som mer egnet, brukes det med forskjellige implisitte betydninger og blandes ofte sammen med internasjonal utvikling. Begrepet kan stå i fare for å brukes kun som en fasjonabel omdøping, med liten vesentlig forskjell fra internasjonal utvikling (Horner, 2020).

En sentral bekymring knyttet til forståelsen av global utvikling, handler om at den skal bli brukt som skala snarere enn som omfang (dvs. relatert til alle land) (Horner, 2020).

Bekymringene går for eksempel ut på at nasjonene forsvinner når man har en global skala. I motsetning til omfangsforståelsen, kan en slik innramming av global utvikling innebære et fokus kun på aktører, som store organisasjoner, og på prosesser, som er assosiert med den «globale» skalaen (Horner, 2020). Ifølge Oldekop et.al. (2020) må global utvikling som omfang involvere flerskalære analyser heller enn å prioritere det globale og bagatellisere de nasjonale og lokale skalaene.

Det globale sør, som er hjem til et overveldende flertall av verdens befolkning og folk med lav inntekt (i absolutte termer), bør også både være et kjernefokus i global utvikling, og en kilde til læring for overalt (Oldekop et. al., 2020). I stedet for at en gruppe eksperter fra ett sted forteller en underordnet gruppe fra et annet hva de skal gjøre, som er en mye brukt anklage innenfor og mot internasjonal utvikling, øker et globalt utviklingsperspektiv behovet for samarbeid og større grad av gjensidig læring på tvers av og innenfor det globale nord og sør (Horner, 2020).

Selv om de er noe utvasket, er ulikhetene mellom nord og sør for det meste store (Horner, 2020). En mulig fare ligger i å svinge fra den ene ytterkanten til den andre, med tilsløring av alvorlige og fortsatt utbredte deprivasjoner, som akutt absolutt fattigdom, eller andre problemer som kan være mer fremtredende i land i det globale sør. Det er viktig å erkjenne den store geografiske variasjonen i natur og grad av utviklingsutfordringer, påpeker Horner (2020).

Globale perspektiver har lenge blitt anklaget for å fungere som en kamuflasje for vestlige visjoner preget av historisk og geopolitisk hukommelsestap (Horner, 2020, s. 428). Et globalt omfang innen utviklingsforskning risikerer også å re-sentrere Vesten, noe som ikke er målet (Horner, 2020). Horner (2020) argumenterer for en autentisk universalisme heller enn den falske universalismen som preget den eurosentrisk fase av utviklingstenkingen, og mener at en mer genuin universaliseringsprosess som reflekterer utviklingens spesifisitet bør etterstrebes.

Muligheten som global utvikling som omfang gir, er å trekke komparative lærdommer på tvers av både det globale nord og sør, og adressere enten en av deres, eller begge, ulikheter innad i land og mellom land innenfor ulike domener (Horner, 2020). I sum, mens en global utviklingstilnærming (som omfang) kan være mest passende for det 21. århundret og den moderne utviklingsgeografien, må betydelige utfordringer tas opp for å kunne nå opp til dens potensial (Horner, 2020).

Global utvikling er altså en foreslått ny tilnærming som er designet for å håndtere globale utfordringer verden står overfor, i tillegg til stedsspesifikke utfordringer. Argumentene for en slik tilnærming dreier seg rundt at verden nå er mer multipolar enn internasjonal, som et resultat av en utjevning av forskjeller mellom nord og sør, at verden står overfor globale utfordringer knyttet til bærekraftig utvikling, slik som klimaendringer og covid-19, og i høy grad er knyttet sammen gjennom globalisering, blant annet ved hjelp av en digitaliseringsboom.

Disse argumentene tas opp i analysen og diskuteres i sammenheng med funnene fra studien. Argumentene kan særlig knyttes til funnene om økt oppmerksomhet og implementering av digitale hjelpemidler, beredskap og miljøhensyn. Utover dette, presenteres funn angående en økt fleksibilitet i bistandssektoren og om hvilken effekt covid-19 har hatt på forholdet mellom bistandsarbeidere i nord og sør.

---

4. METODE

Dette kapittelet handler om metodene som er brukt i denne oppgaven, i tillegg til prosessene som er gjennomgått i løpet av skrivingen. Formålet med kapittelet er å gi leseren en bedre forståelse for hvordan jeg har samlet inn dataene og hvordan jeg har kommet frem til konklusjonen som er presentert i det siste kapittelet. Dette kapittelet har fem underkapitler.

I den første delen beskriver jeg prosessen med å finne ut hvordan jeg kunne undersøke hvilke innvirkninger covid-19-pandemien har hatt på bistandsfeltet, og prosessen med å sette problemstillingen. Den andre delen presenterer fordelene med kvalitativ metode, og hvordan det passer inn i min oppgave. I tredje del forklarer jeg detaljene i det analytiske rammeverket jeg har brukt. I fjerde del gjør jeg rede for prosessen med kvalitative spørreundersøkelser, i tillegg til å beskrive fordelene og ulempene med å bruke kvalitativ spørreundersøkelse. I den siste delen presenterer jeg undersøkelsens reliabilitet og validitet, og hvilke begrensninger den kan ha.

4.1 UNDERSØKE NGO-ERS ERFARINGER FRA COVID-19-PANDEMIEN

Fra bacheloren av har jeg interessert meg for hvordan bistand blir fremstilt og utført, særlig med tanke på handlingsrom og makt. Hvordan bistand blir fremstilt var tema for bacheloroppgaven, mens utførelsen nå er fokuset i denne masteroppgaven. Koronapandemien aktualiserte tematikken, ettersom hele bistandssektoren på kort tid måtte omstille seg til krisehåndtering og lockdown. Derfor landet jeg på å undersøke innvirkningene dette har hatt på bistandsarbeid, og om omstillingen var såpass stor at den banet vei for nye arbeidsmetoder og perspektiver, eller om sektoren ser ut til å gå tilbake til *business as usual*. Norads spørsmål om covid-19 har blitt en tapt mulighet eller et vendepunkt vekket i tillegg en nysgjerrighet for å undersøke nettopp denne tematikken.

Til denne masterprosessen ønsket jeg å samarbeide med en NGO. Tanken med en samarbeidspartner var for at oppgaven skulle være forankret i det NGO-er selv var opptatt av å undersøke i forbindelse med covid-19-pandemien. Jeg endte med å få samarbeide med Digni og Redd Barna. Gjennom samarbeidet har jeg fått innspill til ulike temaer både de og andre NGO-er kan ha nytte av å vite mer om, innblikk i hva disse organisasjonene vektlegger, og fra Digni også fått nyttige artikler til oppgaven.

Bistandsarbeid kan skje i mange ulike former fra mange ulike typer organisasjoner, fra offentlige til private aktører, og alle variasjoner av bilateral, multilateral og direkte støtte. Enkelte har nødhjelp som sitt hovedfelt, andre har menneskerettigheter, og andre igjen har langsiktig utviklingsarbeid. Organisasjoner kan også være forankret i forskjellige verdisyn, som tro eller politisk standpunkt, og ha hver sine fokusområder.

Til denne oppgavens formål, har jeg gjort et utvalg blant de største og eldste norske NGO-ene (ikke-statlige organisasjonene) som har et internasjonalt bistandsarbeid og et hovedkontor eller tilsvarende i Norge, og som mottar statlig støtte. Utvalget består av seks slike organisasjoner: Digni, Redd Barna, Flyktningshjelpen, Plan, Kirkens Nødhjelp og Caritas. Til en kvalitativ studie anså jeg dette som et passende antall. Jeg har brukt kvalitativ spørreundersøkelse til denne studien, og har gjennom denne kunne få flere svar innenfor hver av disse organisasjonene, som gir meg et større bilde av hvordan situasjonen med covid-19 har vært og vil bli for disse organisasjonene. At jeg har hatt et samarbeid med både Digni og Redd Barna har vært et godt utgangspunkt, ettersom det er henholdsvis en kristen forankret organisasjon og en religiøst nøytral aktør.

Ettersom NGO-er opptrer i såpass mange former, kan det være utfordrende å gjøre en generell undersøkelse av dem der alle er under én paraply. Jeg konsentrer derfor min studie om organisasjonenes internasjonale bistandsarbeid, og informanter fra organisasjonenes internasjonale avdeling. Koronapandemien setter også en ramme rundt det hele, som en felles erfaring alle de ulike organisasjonene har vært gjennom.

En utfordring ved denne studien har vært at pandemien fortsatt pågår i skrivende stund. Det har gått to år, som for oss har føltes lenge, men i et forskningsperspektiv er dette svært lite. Dette betyr at det har vært lite forskning å finne om pandemien. Dette tidsperspektivet la også føringer for hva som ville være hensiktsmessig metode for å undersøke organisasjonenes tilpasninger til pandemien. Et alternativ hadde vært å bruke dokumentanalyse og se hvilke endringer som kommer frem i organisasjonenes egne rapporter og dokumenter. Utfordringen med dette hadde vært at det ikke enda var laget nok rapporter fra denne tiden.

Å snakke med organisasjonene direkte så dermed ut til å være det beste alternativet for å få både oppdatert og nyansert informasjon. Kvalitative intervjuer ville gitt meg mye detaljert informasjon, men ikke bredden jeg var på utkikk etter for å kunne peke på større utviklingstrekk for norsk ikke-statlig bistandssektor. Valget falt dermed på kvalitativ spørreundersøkelse der et bredt spekter av respondenter kan gi uttrykk for sine erfaringer.

4.2 FORDELENE MED KVALITATIV METODE

Kvalitativ forskning søker etter å forstå de forskjellige måtene mennesker erfarer hendelser, steder og prosesser, som del av en flytende virkelighet (McGuirk & O'Neill, 2016). Dette gjør denne metoden svært passende i denne sammenhengen. Menneskers virkelighetsbilde er konstruert gjennom flere tolkninger og filtrert gjennom flere referanserammer og meningsskapende systemer (McGuirk & O'Neill, 2016). Ved å spørre om bistandsarbeideres erfaringer fra covid-19-pandemien, får jeg et innblikk i deres tolkning av hvordan koronapandemien har påvirket sektoren deres, og gjennom å sammenligne svarene, kan det gi et bilde av om det er spesifikke trender til stede som har dukket opp under pandemien.

Kvalitativ metode gir mulighet for å få mer subjektive svar fra respondentene, i stedet for tallfestede. Begge metodene kunne ha gitt brukbare resultater, der de kvantitative dataene kunne ha gitt statistikk på spørsmål om hvor mange som kommer til å endre arbeidspraksis etter pandemien, for eksempel. Denne oppgaven er imidlertid opptatt av personlige erfaringer og mer utfyllende og dyptgående svar enn kvantitativ metode kan tilby, og dermed falt valget på kvalitativ metode.

Kvalitativ forskning anerkjenner kompleksiteten i hverdagslivet, nyansene av meningsskaping i en stadig skiftende verden og mangfoldet av påvirkninger som former menneskelig levde erfaringer, heller enn å prøve og måle og kvantifisere aspekter ved en enkelt sosial virkelighet (McGuirk & O'Neill, 2016).

En kvantitativ studie baserer seg ofte på statistikk og tall (Bryman, 2012), og kan av den grunn fremstå som klinisk. En kvalitativ studie gir mulighet til å få et større innblikk i tematikken og hva som ligger bak tallene. Deltakelse i en undersøkelse betyr ikke automatisk innvirkning eller innflytelse. Ved å få førstehåndsdata fra involverte og relevante aktører, og

---

sammenligne deres erfaringer med hva offisielle dokumenter og medieartikler sier om samme tematikk, håper jeg likevel å kunne gi et bilde av opplevelsen norske NGO-er har hatt med å drive med bistandsarbeid gjennom en pandemi.

4.2.1 Bruk av kvalitativ spørreundersøkelse

I denne studien bruker jeg spørreundersøkelser for å få frem kvalitative data, en metode som er mye brukt innen samfunnsgeografi (McLafferty, 2010). Målet med spørreundersøkelser er å tilegne seg informasjon om egenskaper, atferd og holdninger til en populasjon ved å administrere et standardisert spørreskjema til et utvalg individer. Spørreundersøkelser har blitt brukt til å adressere et bredt spekter av geografiske problemer, inkludert oppfatninger om risiko fra naturfarer; miljømessige holdninger; reisemønstre og atferd og maktforhold i industribedrifter (McLafferty, 2010, s. 77).

Spørreundersøkelser er et verktøy for å samle informasjon om menneskers liv som ikke er tilgjengelig fra publiserte kilder (McLafferty, 2010). Ved hjelp av åpne spørsmål blir ikke respondentene begrenset til å svare innenfor visse rammer, kan uttrykke sine holdninger, opplevelser og følelser med sine egne ord, og deres "sanne" synspunkter blir bedre representert (McLafferty, 2010, s. 79).

Bruk av kvalitative spørreundersøkelser åpner for å komme i kontakt med et bredt spekter av mennesker, samtidig som de forhåpentligvis vil gi muligheten til å trekke noen generelle observasjoner. Kvalitative spørreundersøkelser er nyttige for å samle original data om mennesker, deres atferd, erfaringer og sosiale interaksjoner, holdninger og meninger, og oppmerksomhet om hendelser (McGuirk & O'Neill, 2016).

Selv om det er begrensninger ved den kvalitative dataen som spørreundersøkelser er i stand til å samle, har de også en rekke styrker. For det første kan de gi innblikk i sosiale trender, prosesser, verdier, holdninger og tolkninger. For det andre er de en av de mer praktiske forskningsverktøyene i og med at de er svært kostnadseffektive, som muliggjør omfattende forskning i en stor eller geografisk spredt befolkning (McGuirk & O'Neill, 2016). Dette er spesielt gjeldende for spørreundersøkelser gjennomført på nett, der printing og distribusjonskostnader kan bli minimert. For det tredje er de ekstremt fleksible. En kvalitativ

---

spørreundersøkelse kan gi respondenter privatlivet og tiden til å vurdere og utvikle deres svar på sensitive spørsmål (McGuirk & O'Neill, 2016).

Når man søker etter kvalitative data, tar spørreskjemaene ikke bare sikte på å fastslå holdninger og meninger, men også på å identifisere og klassifisere logikken til forskjellige sett med svar, finne mønstre eller fellestrekk eller avvik i svar, og å utforske hvordan de forholder seg til konsepter, strukturer og prosesser som former det sosiale livet (McGuirk & O'Neill, 2016). Dette er ingen enkel oppgave, og spørreskjemaer sliter med spenningene mellom å finne forklaringer samtidig som de generelt sett er begrenset i form og format for å kunne få konsise beretninger (McGuirk & O'Neill, 2016, s. 21).

Den nødvendige begrensede kompleksiteten og lengden på spørreskjemaer hindrer dem i å bli brukt til å forklare handling (siden dette krever at vi forstår folks intensjoner), betydningen av handling og sammenhenger mellom handlinger (McGuirk & O'Neill, 2016). Sammenlignet med dybden av informasjon man kan få gjennom mer intensive forskningsmetoder, som dybdeintervjuer, fokusgrupper eller deltakerobservasjon, kan spørreskjema bare gi overfladisk dekning. Likevel er de nyttige for å identifisere regelmessigheter og forskjeller og for å synliggjøre hendelser og trender. I noen sammenhenger kan de faktisk muliggjøre innsamling av fullstendige og ærlige, gjennomtenkte og detaljerte beretninger på måter som mer intensive metoder som involverer intervjuer og intervjuers til stedeavelse ikke kan (McGuirk & O'Neill, 2016, s. 21-22).

Siden denne oppgaven har som hovedmål å finne trender og trekk, egner denne metoden seg godt. Metoden har noen svakheter som begrenser dataene til mindre utfyllende, noe analysen tar hensyn til og jobber ut fra. Aller helst skulle studien ha kombinert spørreskjemaer med intervjuer for å få fordelene fra begge og mer utdypende og utfyllende funn. Dette var det imidlertid ikke tid til.

4.2.2 Utforming av spørreskjema

Selv om hver spørreundersøkelse er unik, er det flere felles prinsipper i en god utforming og implementering. Å produsere en velutformet spørreundersøkelse for kvalitativ forskning involverer mye tankekraft og forberedelser, effektive organisatoriske strategier, og kritisk

---

refleksjon (McGuirk & O'Neill, 2016, s. 11). Uansett hvor god kvaliteten på undersøkelsen er, må man som forsker sikre at man har tilstrekkelig grunn til å skulle ta av tiden og energien til deltakerne. Ønsket om å skape sin "egen" data på forskningsemnet er utilstrekkelig rettferdiggjørelse. Som med hvilken som helst studie trenger avgjørelsen om å gjennomføre en spørreundersøkelse å være basert på grundige refleksjoner på detaljerte målsettinger for forskningen, vurderinger av eksisterende og alternative informasjonskilder, og passende etiske betraktninger som er tilpasset til den spesifikke kulturelle konteksten for forskningen (McGuirk & O'Neill, 2016).

Innholdet i en kvalitativ spørreundersøkelse må være relatert til det bredere forskningsspørsmålet, i tillegg til den kritiske undersøkelsen og forståelsen av relevante prosesser, konsepter og relasjoner (McGuirk & O'Neill, 2016, s. 247). Som forsker må man gjøre seg kjent med relevant lokalt og internasjonalt arbeid på forskningsområdet. Dette sikrer klarhet i forskningsspørsmålet og vil hjelpe med å identifisere en passende deltakergruppe og relevante nøkkelspørsmål. Man trenger å være klar på den tiltenkte hensikten med hvert spørsmål, hvem som kommer til å besvare det, og hvordan man tenker å analysere svarene (McGuirk & O'Neill, 2016, s. 247).

I tillegg trenger man å være oppmerksom på begrensningene til hva mennesker er villige til å avsløre, og på at disse begrensningene vil variere på tvers av forskjellige sosiale og kulturelle grupper i ulike kontekster. Dermed trenger hvert spørsmål å være nøye vurdert med hensyn til kontekst, og ha en klar rolle og hensikt som er passende til de sosiale og kulturelle normene og forventningene til deltakergruppen (McGuirk & O'Neill, 2016).

For å lage en kvalitativ spørreundersøkelse, begynner man med å lage en liste over tematikker man ønsker å undersøke. Denne prosessen med å utvikle spørsmål til en spørreundersøkelse kan beskrives som en prosess der man oversetter disse tematikkene til variabler, og variabler til indikatorer, og indikatorer til spørsmål (McGuirk & O'Neill, 2016). Man starter med å identifisere nøkkelkonseptene man skal undersøke, for deretter å finne ut av de forskjellige dimensjonene til disse konseptene som skal adresseres. Videre identifiseres indikatorene ut fra dimensjonene, og disse brukes til å formulere spesifikke spørsmål. Ved å

---

gjøre dette kan man sikre at hvert spørsmål er knyttet til ett eller flere aspekter av forskningen og at hvert spørsmål har en hensikt (McGuirk & O'Neill, 2016).

Man bør tenke gjennom fire distinkte former for innhold i spørsmålene:

1. *egenskaper*: spørsmål rettet mot egenskaper har som mål å etablere respondentenes karakteristikk (for eksempel inntektsramme, alder, bostedsstatus, statsborgerskap).
2. *atferd*: atferdsspørsmål søker etter å finne ut hva folk driver med (for eksempel rekreasjonsvaner, bruk av offentlig transport, matkonsumvaner).
3. *holdninger*: spørsmål om holdninger sikter på å oppdage hva folk tenker er ønskelig eller uønskelig (for eksempel meninger om integrering av sosialboliger med eierboliger, villighet til å betale høyere skatter for å finansiere forbedrede velferdstjenester).
4. *verdier*: spørsmål om verdier har som mål å etablere hva folk tror er sant og usant eller foretrukket (for eksempel troen på viktigheten av miljøbeskyttelse, troen på ønsket om sosial likhet) (McGuirk & O'Neill, 2016, s. 248).

Et veiledende prinsipp for spørsmålstyper er imidlertid å sikre at målgruppen vil forstå spørsmålene og har kunnskapen til å besvare dem. Bortsett fra typologien i innholdet i spørsmålene er det et vidt spekter av formater man kan trekke på. Det er vanlig å differensiere mellom lukkede og åpne spørsmål, som har hver sine styrker og svakheter og byr på ulike utfordringer avhengig av hvordan den kvalitative spørreundersøkelsen er lagt opp. Lukkede spørsmål omhandler som regel kvantitativ informasjon om respondentenes egenskaper, slik som utdanningsnivå, eller atferd, for eksempel hvor ofte og hvor man kjøper dagligvarer (McGuirk & O'Neill, 2016). Slike spørsmål er ikke like relevant for denne oppgaven, og vil ikke bli brukt.

Åpne spørsmål har et større potensial for å kunne gi dyptgående svar som samsvarer med ambisjonene kvalitativ forskning har: å forstå hvordan mening er tilknyttet til prosesser og praksiser (McGuirk & O'Neill, 2016, s. 249). Åpne spørsmål gir mindre strukturerte svaralternativer enn lukkede spørsmål, som gir respondenten mulighet til å gjengi forståelser, erfaringer og meninger i deres egen stil. Heller enn å tilby alternative svaralternativer som begrenser svarene, gir åpne spørsmål rom (og tid) til frie svar. Åpne spørsmål gir også en

---

“stemme” til respondenter og tillater dem å stille spørsmål ved vilkårene og strukturen ved selve spørreundersøkelsen, demonstrerer en alternativ tolkning, og legger til kvalifikasjoner og rettferdiggjørelser. Denne kapasiteten anerkjenner kunnskapen som kommer frem gjennom at det er et samarbeid mellom deltaker og forsker (McGuirk & O'Neill, 2016).

Åpne spørsmål er dermed i stand til å gi verdifulle innsikter, der mange av dem er uforutsette, og de kan åpne spennende linjer med intensiv forskning i scenarier der omfattende forskning er hovedfokus eller der en mer intensiv person-til-person-tilnærming ikke er mulig (McGuirk & O'Neill, 2016). Et slikt omfang betyr imidlertid at åpne spørsmål kan være innsatskrevende for respondenter å besvare og tidkrevende å kode. Et åpent format kan også få frem svar som mangler konsistens og sammenlignbarhet. Respondentene svarer på dem i begreper som samsvarer med deres tolkninger, som gjør at åpne spørsmål og svarene de gir er absolutt mer utfordrende å analysere enn deres lettere kodede lukkede motparter (McGuirk & O'Neill, 2016).

Det å bruke åpne spørsmål gjør det mulig å stille komplekse spørsmål som kan avsløre menneskers erfaringer, forståelser, og tolkninger av sosiale prosesser og situasjoner, i tillegg til deres reaksjon på dem (McGuirk & O'Neill, 2016). Svar på åpne spørsmål kan også gi god innsikt i hvordan større prosesser opererer i spesifikke settinger. Dermed kan de muliggjøre forskning som adresserer de to grunnleggende spørsmålene innenfor kvalitativ forskning: *hva er individers spesifikke erfaringer om steder og hendelser? Og hvordan er sosiale strukturer konstruksjoner opprettholdt eller gjort motstand mot?* (McGuirk & O'Neill, 2016, s. 2521).

Spørreskjemaene som er utformet til denne studien, tar utgangspunkt i problemstilling, og spørsmålene er utformet i henhold til tematikken om covid-19-pandemiens innvirkninger på bistandsarbeid. Med problemstillingen i bakhodet, kunne jeg forme spørsmål som alle hadde en klar hensikt og som kunne bidra til å utforske dette feltet som studien tar for seg. Valget av en utradisjonell metode fordret at jeg satt meg godt inn i fordelene og utfordringene ved en slik metode. Dermed kunne jeg på forhånd være bevisst på at jeg kunne få konsise svar og relevante svar, men også for korte og misforståtte svar.

Jeg sørget også for å dekke de nødvendige områdene en slik spørreundersøkelse bør ha, som ifølge McGuirk & O'Neill innebærer spørsmål om egenskaper, atferd, holdninger og verdier. Dette var for eksempel spørsmål om stilling, type organisasjon respondentene representerer, arbeidspraksiser, holdninger knyttet til endringer covid-19 har påført, og spørsmål om klimaendringer. Et viktig hensyn med en slik digital spørreundersøkelse var også, i så stor grad som mulig, stille tydelige spørsmål der det er åpenbart hva spørsmålet er ute etter. Alle spørsmålene i undersøkelsen var åpne, for å kunne gi den mest relevante informasjonen om respondentenes erfaringer fra covid-19-pandemien og deres tolkninger om veien videre.

5.3 MITT ANALYTISKE RAMMEVERK

For denne oppgaven har jeg vurdert det som mest hensiktsmessig å analysere svarene jeg får i det åpne spørreskjemaet ved hjelp av tematisk innholdsanalyse. En innholdsanalyse av dette slaget kan i vid forstand angi alle systematiske analyser som tar for seg og beskriver tekstinnhold (Anker, 2020). En slik analyse er en empirinær strategi som fokuserer på innholdet i et konkret materiale. I tillegg er den et godt egnet verktøy til å sette seg inn i et stort materiale eller som et forarbeid til andre analysemetoder. Tematisk innholdsanalyse kan kombineres med andre mer teoretisk forankra analyser (Anker, 2020).

Innholdsanalyse benyttes mye i kvantitativ forskning som et hjelpemiddel til å finne kvantifiserbare data som hyppighet av bestemte begreper (Anker, 2020). I tematiske innholdsanalyser innenfor kvalitativ forskning er ikke tall og antall begrepsbruk like viktig, det er vel så viktig med konteksten til begrepet. Dette kan også bety å hente frem informasjon fra det usagte. Innholdsanalyse kan være problematisk om man trekker frem deler fra en helhet uten tilstrekkelig sammenheng. For å unngå dette, kan man veksle fokuset i analysen mellom små deler og større sammenhenger (Anker, 2020).

Den empiriske delen av denne oppgaven er basert på de kvalitative spørreundersøkelsene, og blir komplimentert med offisielle dokumenter fra Norad, i tillegg til et knippe nyhetsartikler. De offisielle dokumentene og artiklene fra nyhetsbildet blir brukt til å se etter sammenhenger mellom disse og utsagnene de NGO-ansatte har kommet med i spørreundersøkelsen, i tillegg til at de blir brukt for kunne bekrefte eller motsi teorien eller påstander gjort av respondentene i undersøkelsen. Fra spørreundersøkelsen vil jeg også se på overordnede

---

tematikker, tegn på utviklingstrekk og ny kunnskap, og gjentakende svar for å trekke ut hvordan covid-19-pandemien har bidratt til å forme bistandsfeltet i nye retninger.

De kvalitative spørreundersøkelsene blir kodet ved hjelp av empirinær koding. Empirinær, eller induktiv, koding starter i det empiriske materialet, og gjennomføres i fire steg:

1. Identifisere relevante begreper eller fenomener i materialet (koding).
2. Gå gjennom materialet og finne eksempler som passer under disse begrepene og fenomenene (ord, fraser, setninger eller avsnitt).
3. Samle kodene i noen overordnede kategorier (kategorisering)
4. Tenke sammenhenger og mønster i materialet. Finne likheter, men også brudd.

(Anker, 2020, s. 77).

Analysen baserer seg også på Horners (2020) teori om global utvikling, i tillegg til artikkelen til Oldekop et. al (2020) om covid-19-pandemien i lys av global utvikling. På bakgrunn av dette vil denne analysen kunne avdekke om covid-19 har akselerert eller stagnert behovet for en global tilnærming til utvikling. De kvalitative svarene fra spørreundersøkelsen blir her brukt til å vise hvordan de som har gjennomført bistandsarbeid under koronapandemien har opplevd denne tiden, og hvordan erfaringene deres kan overføres til trender som enten bygger oppunder eller argumenter imot at global utvikling tiltar i omfang. I tillegg vil deres tanker bli supplert med nyhetsartikler og offisielle dokumenter, som nevnt ovenfor.

5.4. PROSESSEN MED KVALITATIV SPØRREUNDERSØKELSE

Til denne masteroppgaven valgte jeg å gå for kvalitativ spørreundersøkelse. Dette er fordi det gir meg mulighet til å få innsikt fra en rekke organisasjoner om noen få brede tematikker som er essensielle for analysen, samtidig som respondentene kan spare tid og beholde sin anonymitet slik at de kan tolke spørsmålene på deres egen måte, slik Bryman (2012) fremhever som fordelaktig. Ved å sitte alene med spørsmålene kunne respondentene få tid til å tenke ut et svar, som også gir mulighet for å formulere seg mer spesifikt enn ved en intervjusituasjon. Respondentene fikk ikke spurt om oppklaringer ved spørsmålene, derfor forsøkte jeg å stille så konkrete spørsmål som jeg kunne for å få de svarene jeg trengte.

5.4.1 Utvalg

Ettersom jeg hadde et samarbeid med Digni, var det naturlig å bruke deres nettverk til datainnsamlingen. Digni har 19 diakonale medlemsorganisasjoner som spørreundersøkelsen kunne bli sendt ut til. Sammen med Redd Barna, som jeg hadde kontakt med fra start, hadde dette blitt 20 svar om det var en 100 prosent responsrate. En så høy rate er utfordrende å få til. I tillegg ønsket jeg å få en noenlunde jevn fordeling av diakonale og sekulære organisasjoner, for å få representanter fra begge siden av sektoren. Derfor tok jeg kontakt med en rekke organisasjoner for å få til dette, og siktet bredt innenfor store norske NGO-er med internasjonalt bistandsarbeid for å sikre nok svar. Dette ville gi en bedre balanse på type organisasjoner.

For å få de mest relevante dataene, siktet jeg meg inn på de største og eldste bistandsorganisasjonene, som kun driver med internasjonalt bistandsarbeid. Tanken var at de har mest erfaring, flest meninger om dette feltet, og er også de som kan få mest ut av funnene. Dette var dermed det Bryman (2012) kaller et strategisk utvalg. Dette var da i tillegg til de diakonale organisasjonene i Digni, som ikke kun driver med bistand, men som har lang erfaring på feltet.

Utfordringen med denne prosessen var at undersøkelsen var anonym, og jeg hadde dermed ikke full kontroll over hvilke respondenter som var fra hvilke organisasjoner, utover å få bekreftelse på e-post at noen i deres organisasjon ville delta, og at det etter hvert tikket inn svar. Derfor kan representanter fra de ulike organisasjonene ha sagt seg villig til å delta uten at jeg får fulgt opp om de fikk gjort det eller ikke. Fordelen er derimot at det forhåpentligvis er lavere terskel for å delta når undersøkelsen er anonym, i tillegg til at det blir mindre oppfølgingsarbeid for min del når jeg sender en åpen invitasjon og de som har tid til å svare gjør det etter videresendelse fra den som mottok invitasjonen.

Jeg endte som nevnt med å få Plan, Flyktninghjelpen, Caritas og Kirkens Nødhjelp med på undersøkelsen. Sammen med Digni og Redd Barna, som begge er store aktører i det norske bistandslandskapet, gir dette et godt representasjonsgrunnlag for bistandsfeltet i Norge. I tillegg er dette like – men også forskjellige – bistandsaktører, som har ulike utgangspunkt, men kan ha sammenfallende erfaringer og perspektiver fra samme kontekst. Jeg vil derfor

---

påstå at utvalget har god variasjon og fungerer som et brukbart grunnlag for kunne svare på problemstillingen i denne oppgaven.

Det skal likevel nevnes at jeg endte med å få noen flere respondenter fra Digni, noe som gir denne oppgaven en overvekt av diakonale organisasjoner. Jeg forsøkte å jevne ut dette, og ettersom Redd Barna hadde vært en del av prosessen siden start, slik som Digni, etterspurte jeg noen flere respondenter fra dem. Jeg endte da opp med tre svar fra Redd Barna. Sammen med de andre svarene, ble dette 21 svar totalt.

Jeg forespurte et svar fra en i NGO-enes utenlandsavdeling her i Norge, og et fra en som jobber i felt, for å kunne få begge perspektivene innenfor én organisasjon. Det viste seg å være utfordrende å få tak i respondenter fra felt, og sluttresultatet ble dobbelt så mange respondenter fra Norge som i felt. Syv feltarbeidere er fortsatt et brukbart utvalg for å kunne få innblikk i erfaringene med covid-19-pandemien fra et feltperspektiv. Likevel vil jeg fremheve at oppgaven har en noe større vekt av erfaringer fra en norsk kontekst.

Selve respondentgruppen bestod av en rekke ulike mennesker med ulike stillingsgrader. Blant de som er ansatt i utenlandsavdelinger i Norge, er én av dem regionansvarlig, fem ledere, fire mellomledere og fire rådgivere. Fire av disse jobber i utviklingsorienterte organisasjoner, to i menneskerettighetsbaserte, og åtte i diakonale. Én av respondentene ga imidlertid beskjed om at organisasjonen hen jobber i er både humanitær, utviklingsorientert, menneskerettighetsbasert og diakonal.

Blant de som er ansatt i felt fra de samme norske organisasjonene, er fem av dem prosjektledere og to har en udefinert rolle, og er noe annet enn prosjektledere, prosjektassistenter eller kontormedarbeider. Fem av disse jobber på et landkontor, mens de to resterende jobber i feltoperasjonsteam. Respondentgruppen viser et variert utvalg mennesker som alle er egnet til å besvare studien som representanter for sin organisasjon.

5.5. RELIABILITET, VALIDITET OG BEGRENSNINGER

5.5.1. Reliabilitet

Å evaluere reliabilitet og validitet passer best med kvantitativ forskning, men kan også bli tilpasset til kvalitativ forskning (Bryman, 2012, s. 389-390). Reliabilitet dreier seg om hvor pålitelig studien er med tanke på fremgangsmåte og metodebruk for den aktuelle studien, men sier ikke hvor gyldige, eller valide, funnene i studien er. Reliabilitet kan deles opp i to underkategorier, intern og ekstern. Intern reliabilitet handler om at metodebruken i studien er pålitelig, eller reliabel. En høy intern reliabilitet, kan bety at reliabiliteten gjelder for den spesifikke studien, men ikke nødvendigvis for andre studier.

Ekstern reliabilitet referer til evnen studien har til å bli gjenskapt. Med andre ord, hvis en annen forsker gjennomfører den samme studien, skal man optimalt sett fortsatt ende opp med samme resultat (Bryman, 2012, s. 390). Dette er en åpenbar utfordring i kvalitativ forskning, ettersom det utforsker ulike menneskers virkelighet og erfaringer. Det er også en utfordring for min oppgave, som handler om en spesifikk periode.

Da jeg startet med datainnsamlingen, var det ganske nøyaktig to år siden koronapandemien brøt ut. Respondentene kan ikke huske alt de har erfart i løpet av de to årene. Hvis en da forsøker å gjenskape denne studien, vil det være enda vanskeligere å huske hvilke prosesser som har gått, og man måtte ha belaget seg mer på rapporter og nyinnførte retningslinjer. Sistnevnte kunne imidlertid vært en fordel i denne sammenhengen, og kunne ha gitt gode sjanser for samme resultat. Dokumentene og artiklene jeg har brukt er også tilgjengelig på nett.

Det må imidlertid tas i betraktning at man sto ved et veiskille her i Norge på vei ut av pandemien, der man begynte å se tendensene til hvilke varige omstillinger koronapandemien har ført med seg, og hva som går tilbake til normalt. Det kan derfor være mulig å gjenskape denne studien med et annet utvalg, i samme tidsperiode, og få like resultater. Studien har dermed moderat høy ekstern reliabilitet.

5.5.2. Validitet

Validitet handler om integriteten til konklusjonene som frembringes i en studie (Bryman, 2012, s. 47). Ut fra reliabiliteten alene vil jeg ha et godt utgangspunkt for å kunne si at slutningene i oppgaven er gyldige. Den interne validiteten kan argumenteres for å være høy ettersom jeg har undersøkt det oppgaven ga seg ut på å undersøke, og funnene kan dermed anses som gyldige. Angående den eksterne validiteten, blir det i denne studien opp til den enkelte å vurdere i hvilken grad respondentene i spørreundersøkelsen er representative for sin arbeidsplass. Om de kan representere sin organisasjon, kan oppgaven sies å ha en relativt høy ekstern validitet, ettersom utvalget har mye av den samme erfaringen og kompetansen, og det er dermed overførbart til andre bistandsorganisasjoner som også deler samme bakgrunn. Så lenge det er en organisasjon som driver med bistandsarbeid, kan det være nok til at slutningene kan gjelde for dem.

En alternativ måte å vurdere en kvalitativ studie på er gjennom bruk av de fire kriteriene om troverdighet: kredibilitet, overførbarhet, bekreftbarhet og pålitelighet (Bryman, 2012, s. 390). *Kredibilitet* handler blant annet om kredibiliteten til deltakerne i undersøkelsen, og om deres oppfatning av virkeligheten er akseptabel, og om den reflekterer andres virkelighetssyn, og har en parallell til intern validitet (Bryman, 2012, s. 390). Ettersom jeg hadde 21 respondenter i denne oppgaven, og siden de representerer ulike grupper innad i bistandssektoren, vil jeg argumentere for at deres presentasjon av bistandsfeltet under koronapandemien er troverdig.

Overførbarhet kan sammenlignes med ekstern validitet, som er evnen til å overføre studien til andre subjekter (Bryman, 2012). Dette er ikke et sentralt poeng ved denne studien, men hvis en bytter ut norske NGO-er med et annet lands NGO-er, kan en teoretisk sett overføre denne studien til et annet land og deres NGO-ers respons på koronapandemien. I så tilfelle kan jeg ikke garantere for at de får de samme resultatene som meg. Brukes andre organisasjoner innad i Norge, er det større sannsynlighet for å få tilsvarende funn.

I stedet for å fokusere på reliabilitet, som passer bedre til kvantitativ forskning, kan man i kvalitativ forskning heller fokusere på *pålitelighet* (Bryman, 2012). Med pålitelighet menes muligheten en etterlater andre til å føre oppsyn med studien, ved å holde oversikt over fremdriften og dataene. Svarene fra undersøkelsen ligger på min profil på

---

www.nettskjema.no, og jeg har i tillegg kopi av spørsmålene som vedlegg (henholdsvis appendiks I og II).

Det siste kriteriet innenfor troverdighet er *bekreftbarhet*. Dette handler om hvor mye forskeren har blitt påvirket av personlige verdier og oppfatninger, og om dette har lagt føringer for analyser, eller om forskeren har klart å, om ikke være helt objektiv, så i det minste handlet i “god tro” (Bryman, 2012, s. 392). Selv om jeg har belaget meg mye på svarene jeg fikk fra respondentene, har jeg forsøkt i så stor grad det er mulig å triangulere svarene deres i perspektiv av teorier om global utvikling, offisielle rapporter og medieartikler.

5.5.3. Begrensninger

En av begrensningene ved kvalitativ forskning er at det har en tendens til å bli for subjektiv (Bryman, 2012), og dette kan være en utfordring ved denne oppgaven. På den andre siden forsøkte jeg å formulere generelle spørsmål som ga inntrykk om at respondentene svarte på vegne av sin organisasjon, men jeg var også bevisst på at det ville bli umulig å unngå at respondentens subjektive meninger kom frem. Det var et poeng at det skulle bli så objektivt som det kunne, og at jeg ikke kun var ute etter enkeltpersonens opplevelse av koronapandemien, men mer enn generell opplevelse. Samtidig spør jeg også direkte etter deltakerens meninger i enkelte av spørsmålene, der det var relevant, som spørsmålene om klimaendringer og lokalisering av bistand.

Undersøkelsen var i to versjoner, en på norsk til ansatte i Norge og en på engelsk til ansatte i felt. Svarene jeg fikk tilbake var dermed på de respektive språkene. Jeg tar forbehold om at noe kan ha blitt borte eller misforstått i oversettelsen fra norsk til engelsk og tilbake til norsk. På samme tid var det en stor fordel at svarene var digitale og allerede skrevet inn for meg, slik at jeg kunne begynne analyseringen rett etter innsamlingen og hoppe over transkriberingsprosessen.

I tillegg til dette, valgte enkelte respondenter å ikke svare på alle spørsmålene i undersøkelsen, som gjør at dataene ikke er like utfyllende under alle punkter og generaliseringen svakere. Det er en betydelig begrensning at ikke alle spørsmålene har blitt svart på i tilstrekkelig grad, og både på grunn av manglende mulighet til å stille

---

oppfølgingsspørsmål og forskjellige tolkninger av spørsmål, er derfor svarene delvis mangelfulle på noen områder.

Spørreundersøkelsen ble i første omgang sendt ut i vinterferien. Flere av de aktuelle respondentene var da borte, som forsinket svarresponsen. I tillegg fant Russlands invasjon av Ukraina sted denne uka, 24. februar 2022. Dette gjorde at flere av organisasjonene var opptatt med å skifte fokuset til krisehåndtering. Om de som tok seg tid til å svare på undersøkelsen mens krigen eskalerte har vært påvirket tidsmessig av dette og dermed levert mindre grundige svar, har jeg ikke grunnlag for å vite.

Som nevnt, finnes det foreløpig relativt lite forskning om covid-19-pandemien, og mye av den forskningen som finnes relatert til denne studiens tematikk, er antydninger om fremtiden og har ikke kunnet være konkluderende. Dette har begrenset oppgaven min i den forstand at jeg heller ikke kan si noe med 100 % sikkerhet. Det er mye vi ikke vil få svar på før om flere år, ettersom pandemien fortsatt herjer, og fordi tid og ressurser har gått til krisehåndtering heller enn forskning.

Til slutt, funnene i denne studien kan ikke generaliseres utover de NGO-ene som er representert i forskningen. Når det er sagt, kan det likevel være mulig å trekke noen tråder til andre NGO-er som opererer i tilsvarende skala og under tilsvarende forhold.

5.6 ETISKE BETRAKTNINGER

Når det gjelder etiske betraktninger, er det med kvalitative spørreundersøkelser som med all forskning som involverer menneskelige subjekter, forskeren må være oppmerksom på etikken i måten forskningen utføres på (Fowler, 2009). Det første jeg gjorde var å melde fra til NSD om at jeg skulle gjennomføre denne studien med informanter fra bistandsorganisasjoner, før jeg tok kontakt med og fikk samtykke fra respondentene. Informert samtykke handler om å fortelle informantene hvorfor vi er der, og hva jeg ønsker å få ut av det, både for egen del, og deres del (Brydon, 2006, s. 26). Det er ikke før dette er gjort at selve forskningen kan begynne, ifølge Brydon (2006).

Tolkning og innlevelse er generelt en essensiell del av forskningsprosjekter innenfor samfunnsvitenskap (NESH, 2016, punkt 1). Som en konsekvens av dette, er det viktig som

---

forfatter av denne studien å reflektere over og gjøre rede for hvor hvordan ens egne holdninger og verdier for å vurdere det kan ha innflytelse på valg av hvilke tolkninger, kilder og tematikker man tar for seg. Det er også et viktig aspekt å ta hensyn til forskningsdeltakernes verdier og handlingsmotiver. Som forsker skal en ikke anta informantens irrasjonelle motiver uten å forklare på en overbevisende måte begrunnelsen til denne antakelsen (NESH, 2016, punkt 11). En skal vise respekt overfor informantens synspunkter.

NESH vektlegger at informantenes motiver som regel spiller en sentral rolle i samfunnsvitenskapelige forskningsprosjekter, ettersom forklaringer ofte støttes opp av handlinger (2016, punkt 11). Det er spesielt viktig i dette prosjektet som omhandler perspektiver at mine egne meninger ikke skinner igjennom i spørreskjemaet. Jeg som forsker skal være objektiv og møte informantene deretter. Spørsmålene må være åpne og ikke legge store føringer.

Det er et grunnleggende prinsipp at livene til menneskene i utvalget ikke skal påvirkes negativt på noen måte av hvorvidt de samtykker til å delta (Fowler, 2009). Dette gjelder om utvalget er trukket fra en liste, som for eksempel ansatte i en organisasjon (Fowler, 2009), som er tilfellet her. Hvorvidt folk responderer bør ikke bli delt med noen utenom forskningsgruppa, og, der det potensielt er et problem, bør informanter bli forsikret om at det ikke vil bli noen negative utfall om de velger å ikke delta. Utover dette er det største hensynet til å beskytte respondentene koblet til hvordan informasjonen de gir blir behandlet (Fowler, 2009). Å opprettholde generell konfidensialitet er lettere når svarene legges direkte inn på en data enn på spørreskjemaer på papir eller intervjuer (Fowler, 2009), som er det jeg tenker å gjøre.

Det at det vil være en kvalitativ spørreundersøkelse, og ikke intervjuer, både kompliserer og simplifiserer prosessen. I en kvalitativ spørreundersøkelse er det ikke rom for å stille oppfølgingsspørsmål, som kan gjøre at svarene ikke blir like utfyllende som de kunne ha blitt. På den andre siden minimerer digitale kvalitative spørreundersøkelser uferdige setninger og høyttenkning, som dermed gir mer konkrete og presise svar enn intervjuer gir. Den

---

manglende muligheten for oppfølgingsspørsmål når noe er uklart, betyr imidlertid at spørsmålene som stilles på være presise og romme nok til å få de ønskede svarene.

Tanken var at informantene skulle tørre å være mer ærlige i en kvalitativ spørreundersøkelse enn de eventuelt ville vært i et intervju. For eksempel ved miljørelaterte spørsmål, kunne det fort hende at de underbevisst ville forsøkt å fremstå mindre positive enn de faktisk er, mens i en undersøkelse er det ingen der til å dømme meningene deres. Dette er et etisk valg jeg har tatt i håp om at utfallet og forskningen blir bedre ved å bruke denne metoden. Det kan også være en fordel at jeg som forsker i større grad blir ‘usynlig’ med digitale undersøkelser. Ved at respondentene ikke ser eller kjenner meg, er det større sjanse for at jeg opprettholder min habilitet.

6. PRESENTASJON AV FUNN OG ANALYSE

Oppgaven har hittil tatt for seg det teoretiske og metodiske grunnlaget for studien. Dette kapittelet går inn i det empiriske materialet fra de kvalitative spørreundersøkelsene med de 21 bistandsarbeiderne. Bistandsarbeidernes beskrivelser av deres erfaringer under covid-19 fungerer som grunnlaget for diskusjonen og analysen som foregår underveis i fremleggelsen av funnene. Hensikten med å tolke beskrivelsene er å få en systematisk oversikt av erfaringene deres for å kunne vurdere dette opp mot formålet til denne masteroppgaven og å finne svar på om covid-19 har blitt en tapt mulighet eller et vendepunkt i en norsk bistandskontekst.

Bistandsarbeiderne kommer fra to ulike utgangspunkt. Det ene er et kontor i Norge som samarbeider med partnere ute, og det andre er slike partnere som jobber direkte med feltet og prosjektene til NGO-ene. Gjennom analysen refereres alle til som *respondenter*, samtidig som det blir presisert hvilket utgangspunkt de respektive respondentene snakker ut fra der det er relevant. Utover dette, kan det være verdt å nevne at jeg hadde forventet et høyere utslag av svar som viste et tydelig økt fokus på miljø og maktskifte, og oppgaven er derfor strukturert deretter.

Kapittelet er tredelt. Første del tar utgangspunkt i forskningsspørsmål nummer én: *Hvilke utviklingstrekk har blitt fremtredende innenfor NGO-ers bistandsarbeid i kjølvannet av covid-*

19-pandemien? Andre del tar for seg forskningsspørsmål to: *Hvilke nye kunnskaper fra covid-19-pandemien ønsker NGO-er å ta med seg inn i videre bistandsarbeid?* Tredje og siste del handler om hvilken betydning funnene fra disse spørsmålene har for fremveksten av et nytt bistandsparadigme med globalt fokus.

6.1 FREMTREDENDE UTVIKLINGSTREKK FRA COVID-19

Respondentene har besvart spørreundersøkelsen knappe to år etter pandemiens utbrudd, der mesteparten av tiden har gått til tilpasning. Pandemien pågår også fortsatt, og gitt dette tidsperspektivet er det få som har rukket å innføre noen retningslinjer for arbeidet videre enda, siden det fortsatt er tidlig i prosessen.

“Vi bruker tida nå for å se hva som er nyttig å ta med, og hva vi ønsker å gå tilbake til”.

Funnene fra spørreundersøkelsen belyser hvordan disse to årene har vært for NGO-ene, og ut ifra det, kan man se trekk til hvordan bistandsarbeidet deres vil se ut fremover.

6.1.1. Digitalisering

Et hovedfunn en kan trekke ut av de kvalitative spørreundersøkelsene er at koronapandemien har akselerert digitaliseringen – et tydelig utviklingstrekk innenfor sektoren, beskrevet av denne respondenten som en «digitaliseringerevolusjon»:

“Digitaliseringsrevolusjon - opprettelsen av mange flere digitale møteplasser, webinarer, etc. har ført felt og hovedkontor nærmere, utløst kreativitet med tanke på prosjektoppfølgning og gjennomføring av aktiviteter, nye teknikker for fjernmonitorering, flere digitale møteplasser.”

Generelt sett tror mange både i Norge og andre steder at digitale løsninger er kommet for å bli, og vil bli en fast implementert praksis på sin arbeidsplass. Digitaliseringsboomen har gitt flere økt digital kompetanse. Mange av de vanlige aktivitetene har lyktes over avstand, og én påstår til og med at *alle* aktiviteter har lyktes over avstand. En av respondentene fra felt skriver:

“According to our annual summary and evaluation, we concluded that more than 90% of the planned activities of all our projects have been implemented, and almost none have been cancelled due to the epidemic”.

Flere påpeker at digitaliseringen har vært en fordel for arbeidet fra Norge. Blant annet har det gjort møter, kurs, seminarer og oppfølging lettere, og er også tidsbesparende, kostnadseffektivt og miljøvennlig. I tillegg har digitale løsninger gitt rom for kreativitet, flere deltakere, og fører partnere nærmere hverandre, ifølge respondentene. Ansatte, både i Norge og i felt, opplever at digital oppfølging har fungert. Flere har hatt tettere kontakt fordi det har vært et behov økt oppfølging i krisetider, og ansatte i Norge mener de digitale løsningene har styrket forholdet til partnere og effektivisert arbeidet. Samtidig har ikke de digitale løsningene fungert for alle, og noen trekker frem oppfølgingen har vært påvirket av at partnerne satt hjemme uten internett.

Norad (2020, s. 32) argumenterer sterkt for å øke utbyggingen av IT-infrastruktur i det globale sør. Utover klimagevinsten dette kan gi, kan det i tillegg ha en positiv virkning på utvikling generelt, og hindre at utvikling blir forbeholdt mer urbane områder med tilrettelagt infrastruktur, slik det ble kritisert for å gjøre på 1970-tallet (De Haan, 2009), og kan nå også de rurale områdene. På denne måten kan også bistandsorganisasjoners avhengighet av utplasserte ansatte (Torbay, 2021) reduseres ytterligere. Nå som det ser ut til at bistandsarbeid i større grad vil foregå digitalt, kan det være at det blir en økt oppmerksomhet på å legge til rette for digitaliseringsprosesser også der tilgangen er begrenset.

Det har imidlertid på noen områder også vært vanskeligere med oppfølging for enkelte. Begrunnelsene for dette er blant annet at det er mer utfordrende å holde seg oppdatert når man ikke får vært i feltet, monitorering og relasjonsbygging blir påvirket, i tillegg til at man ikke får like god forståelse for prosjektene fra avstand.

En av respondentene legger frem de nye retningslinjene som har blitt innført i deres organisasjon angående digitale løsninger. Dette gjelder innføring av digital signering, digitale møter med partner i tillegg til prosjektbesøk, og tilbud om digitale kurs for partnere. Respondenten synes dette er positive implementeringer, så lenge det kommer i tillegg til

---

fysiske møter og ikke i stedet for. Videre mener vedkommende at det likevel kan være mulig å redusere reisevirksomheten noe.

En annen skriver at den digitale overgangen ble innført for å redusere mellommenneskelig kontakt og for stor papirbruk, men at den er kommet for å bli. Digitale løsninger bidrar til et bedre miljøregnskap og sparer høye økonomiske utgifter på papir, blekk, printere og kopimaskiner.

Dette digitale inntoget kan vise seg å ha større innvirkninger enn man ser nå, og kanskje det til og med effektiviserer arbeidet i enda større grad på lang sikt. Respondentene har opplevd en økning i bruk av digitale hjelpemidler, og denne endringen har vist seg å på mange måter være positiv. Flere vil dermed implementere digitale løsninger i større grad enn før covid-19 i sitt arbeid, og dette kan derfor sies å være et utviklingstrekk covid-19 har brakt frem i bistandsarbeid.

6.1.2. Fleksibilitet

Alle endringene og justeringene som er gjort i forbindelse med covid-19 har økt omstillingsevnen og fleksibiliteten. Én respondent sier:

“[Covid-19-pandemien] har gjort oss rusta til å være fleksible, komme opp med gode løsninger for å tilpasse til partneres situasjon. Og det har vi hatt god dialog med Norad og andre donorer rundt, forhåpentligvis skaper det endringer i bistandssystemet”.

Det er dermed tydelig at fleksibilitet er en svært attraktiv og ettertraktet egenskap som kan ha mye å si for effektiviteten i bistandsarbeid i fremtiden. Både Norge og partnere ute sies å ha høy grad av tilpasningsdyktighet, noe som har gjort måloppnåelsen høyere enn forventet, ifølge flere av respondentene.

Respondentene trekker også frem at fleksibilitet i arbeidslivet også gjelder direkte prosjektarbeid, altså at prosjektteamene kan være kreative og fleksible, restriksjoner og andre hindringer til tross, og budsjettarbeidet også kan være mer fleksibelt. Covid-19-pandemien har fått frem en stor omstillingsevne. Flere av respondentene i Norge understreker at

---

fleksibiliteten og omstillingsevnen hos partnere, eget kontor og Norad har vært positivt. Dette har resultert i at flere har kunnet demonstrere høy grad av responsevne og kunnet nå ut til større målgrupper gjennom covid-19-tilpasninger.

Det at partnere har fått fleksibiliteten til å vise tilpasningsdyktighet og økt kunnskap om digitale løsninger og beredskap, kan i tillegg ha hatt en påvirkning på perspektiver om lokalisering av bistand. Ansatte i Norge har nå blitt oppmerksomme på hvilke andre egenskaper og hvilken kapasitet partnerne sitter på. Dette kan tyde om et uutnyttet potensial som nå har fått blomstre, og som kan føre til at lokale partnere har blitt gitt et større handlingsrom som resultat.

Torbay (2021) argumenter for at med voksende humanitære behov og rekordhøye midler til bistand, kan det å omfavne nedena-og-opp-drevne prosjekter vise seg å være mer effektive, ha en langsiktig innvirkning, og minimere de transaksjonelle kostnadene for bistand. Dette vil imidlertid kreve at giverne bryter med sine rigide finansieringsmekanismer og forhåndsdefinerte planer, og åpner for at løsninger kan omformes og modifiseres når det er nødvendig, av de som skal dra nytte av dem (Torbay, 2021). Ut ifra funnene i denne studien, har en slik brytning allerede startet innenfor bistand, gitt svarene som angår lokale partnere, deriblant:

“Vår organisasjon er svært opptatt av lokalisering og har styrking av sivilsamfunn og arbeid gjennom lokale partnere som en bærebjelke i alt arbeid.”

“Oppfølging av prosjekter: Har lyktes i større grad enn forventet, tross lokale restriksjoner, pga evnen til omstilling i felt (hos egne folk pluss hos partnere).”

Større fleksibilitet i arbeidet kan ha store ringvirkninger, slik disse respondentene også poengterer. For de som er lokalisert i Norge er også fleksibilitet en faktor som trolig blir introdusert i større grad i kjølvannet av covid-19, både i møte med egen arbeidshverdag, utforming av arbeid og i budsjethåndtering. Dette er basert på respondentenes svar på hvilke langsiktige endringer de tror vil bli innført etter covid-19. Det har også blitt en større bevissthet før implementering av prosjekter om at arbeidet muligens må justeres underveis i prosessen, og respondenten som skriver dette, mener at det vil være behov for tett dialog

---

rundt dette. Dette kan tyde på at dette kan bli en regel i tiden som kommer. En større implementering av fleksibilitet kan dermed vise seg å bli et utviklingstrekk som springer ut fra covid-19-pandemien.

6.1.3. Miljøhensyn

Det er tydelig at koronapandemien har åpnet opp for mer miljø- og klimavennlig arbeid, med bruk av digital kommunikasjon i større skala og reduserte antall jobbreiser. Flere respondenter ser for seg at det vil bli færre prosjektbesøk i tiden fremover, på grunn av klimahensyn, men også på grunn av en hyppigere kontakt med partner enn før, i tillegg til allerede planlagte nedtrappinger til ett årlig besøk der en heller prioriterer lengre opphold på minst to uker for å få en mer helhetlig tilnærming. Som svar på hvilke langsiktige endringer som kan bli innført i organisasjonen, er det en som skriver:

“tettere kontakt på tvers i organisasjonen, mindre avhengig av fysiske møtepunkter (gjelder både på tvers av land, men også internt i Norge)”.

Generelt sett er mange fornøyde med at det digitale har fungert og lyktes, i form av møter, workshops, webinarer. Én av respondentene skriver:

“Her er det stort potensial til å erstatte tradisjonell reisevirksomhet, med økonomisk og miljømessig gevinst.”.

Dette kan naturligvis vise seg å slå positivt ut på klimaregnskapet. De fleste har likevel planer om å reise på like mange prosjektbesøk som før. Noen begrunner dette med at det er behov for å følge opp landkontor med tanke på håndhevelse av kvalitetsstandarder og partneroppfølging, andre med at organisasjonen fra før har tatt et klart klimavalg med å begrense internasjonale flyreiser til et minimum, samtidig som prosjektbesøk gjennomføres for å drive tillitsbygging, innovasjon, organisasjonsutvikling og prosjektoppfølging. Andre igjen har ikke ansatte ute i felt, og besøk blir dermed viktig for oppfølgingen.

De fleste er imidlertid oppmerksomme på den store klimabelastningen prosjektbesøk har. Flere av organisasjonene har også lagt eller hadde fra før planer om å redusere sitt klimaavtrykk med kutt i utslipp, som blant annet vil innebære at det blir færre prosjektbesøk.

Noen skal i tillegg bruke alternativer til fly der det er mulig, ha avbestillingsforsikring, og påse at man ikke tar med seg sykdom til land som er mindre rustet og har færre vaksinerte.

En av respondentene beskriver at planen om å redusere reiser i organisasjonen deres oppleves ulikt:

“på mange måtar er dei fleste einige, kortare reiser og møter kan ein ta digitalt, samstundes ser ein verdien og nytt, kanskje nødvendigeita av å reise: om ein ikkje har vore i felt er det mindre ein kan bidra med frå eit kontor i Noreg.”

En annen skriver:

“på generelt grunnlag møter slike initiativer mye motstand: Det vil alltid være gode argumenter for å reise mer, og til en viss grad vil jeg også si at det er tydelige forventninger fra de institusjonelle donorene om at vi skal utøve hyppigere kontrollvirksomhet. Men vi står overfor et veiskille her, og det vil antakelig skje større endringer i hvordan humanitære organisasjoner opererer.”

Det ser dermed ut til at grønn omstilling er en trend i flere av organisasjonene, og at dette møtes med blandede reaksjoner. Om motstanden også gjelder personlige preferanser er uviss, samtidig som en ikke kan se bort ifra at den ikke er til stede i enkelte tilfeller. Dette aspektet er imidlertid utenfor omfanget i denne oppgaven. Prosjektbesøk vil uansett fortsette å være en viktig del av arbeidet. Fordelene overgår ulempene, og for å drive slik bistandsarbeid er det en nødvendighet, selv om det trolig blir færre enn før.

I tiden som følger covid-19, vil ulike former for innovasjon ha en større rolle ifølge flere respondenter, ettersom dette har vært mangelfullt i løpet av pandemien. Dette vil også innebære bærekraftige innovasjoner. Nye arbeidsmetoder og det nyoppdagede potensialet til digitale alternativer, kan ha gitt grobunn for innovasjon og flere bærekraftige løsninger. En av respondentene mener det er potensial for innovasjon både innen prosjekttimplementering, monitorering, datafangst og resultatstyring.

Majoriteten av respondentene i Norge opplyser i spørreskjemaet at de opplever klimaendringene som en stor trussel. Noen av dem belyser også hvordan klimaendringer påvirker landene de jobber i hardt. Andre organisasjoners prosjekter er ikke like hardt rammet, og opplever andre utfordringer som større trusler for deres prosjekter. I én av organisasjonene jobbes det med en plan for hvordan de kan være bevisste i sin praksis for å kunne bidra i kampen mot klimaendringene, mens for et par andre er ikke klimaendringer relevant for deres prosjekter.

I kontrast til dette, svarte alle feltansatte at de opplever klimaendringer som en stor trussel. De føler også virkningene av klimaendringene mer på kroppen, og ser det rundt seg i form av flom, tørke, sykloner, ismelting og høye temperaturer. Konsekvensene dette fører med seg er blant annet at menneskeliv, avlinger og hus går tapt, ifølge respondentene.

Det er tydelig ut fra spørreundersøkelsene at klimaendringer både har vært og er et viktig fokus for mange. Ved å ha dette fokuset, kan bistandsorganisasjoner bidra til en grønn omstilling. Slik det påpekes, står bistandsorganisasjoner i et veiskille, og Norad (2020) poengterer i tillegg at covid-19-pandemien vil ses på som et kritisk vendepunkt for klimakampen og bærekraftsmålene. Erfaringene fra covid-19-pandemien har fått frem alternative arbeidsmetoder for mer miljøvennlig drift og vist de positive sidene ved dette. Det er dermed noe grunnlag for å kunne peke på økt klimabevissthet som et mulig utviklingstrekk etter covid-19-pandemien.

6.1.4 Beredskap

På spørsmål om hvilke langsiktige endringer som vil bli innført som resultat av covid-19-pandemien, svarer flere at en større implementering av beredskap og pandemihåndtering er en sannsynlig endring:

“Beredskapsrutiner [vil være] stadig høyere på agenda.”

“Safety measures on hygiene which became more pronounced during covid.”

Flere respondenter som jobber i felt, svarer også at de allerede i større grad har innlemmet beredskap i arbeidet sitt:

“Awareness and precaution at personal and community level for such pandemic where project team is mentally ready to work in the time of COVID too by taking high level of precaution and safety measure in the days to come. It has been habit/culture of the team members to safe safe at all times.”

[We have] integrated Covid prevention and WASH in all our programming.

Kompetansenivået rundt beredskap, krisehåndtering, evakuering og smittevern har økt som følge av koronautbruddet. Dette har vært nødvendig på grunn av de mange konsekvensene som har fulgt covid-19. Av direkte konsekvenser for utvikling, nevner respondentene tilbakeskritt i fattigdomsbekjempelse og leseferdigheter, økt risiko for mislighold, økt kriminalitet, økt grad av menneskerettighetsbrudd, mer overvåkning og kontrollering under tilskudd av pandemiltak, andre ikke-pandemi-relaterte kriser glemmes, økt vold mot kvinner og jenter, og at deltakere i prosjektene har sultet på grunn av mat- og inntektsmangel. Erfaringen med disse innvirkningene av covid-19 har satt søkelys på behovet for å implementere beredskapsrutiner.

Et globalt virusutbrudd har med andre ord store konsekvenser for verdens utvikling, og gir også større utfordringer for bistandsarbeid. Erfaringene fra denne pandemien kan gi kunnskap om hva man har i møte under neste pandemi. Det kan imidlertid være en mulighet for at disse utfordringene kan reduseres noe ved å ta i bruk lærdommene fra denne pandemien, og få til en enda raskere omstilling. Dette kan gjøres ved hjelp av en mer utstrakt bruk av digital kommunikasjon, og med en økt kunnskap om smittetiltak. I sum er det sannsynlig at økt beredskap er et utviklingstrekk i bistandsfeltet etter covid-19-pandemien.

6.2. KUNNSKAPER FRA COVID-19-PANDEMIEN

Covid-19-pandemien har, med alle sine omstillinger, medført mange erfaringer som kan bli viktige for tiden etter covid-19. Ny kunnskap dukker opp gjennom å arbeide på nye måter, og helseutfordringen i seg selv har gitt ny kunnskap som kan bli verdifull i møte med fremtidige helserelaterte utfordringer. Kunnskapen fra denne pandemien sier ikke nødvendigvis så mye

---

om hvordan det praktiske arbeidet vil gjennomføres, slik som utviklingstrekkene gjør, men vil heller fungere som kunnskap NGO-ene kan bruke for å videreutvikle arbeidet sitt og være mer forberedt i møte med lignende utfordringer.

6.2.1. Digitalisering

Digitaliseringen av bistandsarbeidet har vist seg å bringe med seg viktig kunnskap. Ansatte opplever at det er positivt å ha mer jevnlig kontakt med partnere, ikke kun ved besøk, og at dette kan ha styrket partnerskapet. Dette gir både mer informasjon enn tidligere og gir mulighet for å støtte kollegaer tettere.

Denne økte kontakten har også hatt en påvirkning på effektiviteten i oppfølging. I Norge har digitale løsninger vært en positiv faktor for effektiviteten – det har vært raskere, mer fokusert, og hyppigere. Samtidig peker en respondent på at erfaringene er noe sammensatte:

“På ei side kan det har blitt meir effektivt ved bruk av teknologi, det er lågare terskel for å ta kontakt etc, dette kan gje meir effektiv kommunikasjon på ein måte. Samstundes, det gjev også moglegheit til å vere med på meir, og vanskelegare å prioritere. I lengda er det gjerne ikkje så effektivt.”

Effektiviteten i kommunikasjonen med partner er dermed for noen høynet, mens andre mener den er svekket. I løpet av disse to årene har man fått større innblikk i når det er hensiktsmessig og ikke, og dette har potensial til å bli en kunnskap man kan ta i bruk i arbeidet fremover.

Digitaliseringen har i tillegg gjort respondentene oppmerksomme på at det er viktig å støtte partnere med digital kunnskap, verktøy og sikkerhet. Denne oppmerksomheten på kunnskap kan være et steg i retning av en økt verdsetting av ikke-finansielle ressurser over penger som den sentrale endringsdriveren, som trengs for å til et maktskifte, ifølge Shift The Power (Shift the Power, 2022).

Mange vil også opprettholde digitale møtepunkt, så langt det er effektivt. I felt har økt bruk av digitale plattformer gitt mulighet for å nå ut til et større publikum, og en feltarbeider

---

påpeker at det går an å ha en lavere reisefrekvens ved å ha tettere oppfølging digitalt utenom besøkene:

“It is possible to save a lot of resources on travel but still achieve more or less the same result”.

På den andre siden vektlegger flere at dette ikke kan erstatte fysiske møter. Dette kan sies å være en nyvunnet kunnskap. Økt bruk av digitale alternativer har mange fordeler, og i løpet av disse to årene har respondentene lært når det er mest effektivt å anvende nettbaserte plattformer. Samtidig har de kjent på de mange fordelene ved å faktisk få møtes fysisk, og sett hvor viktig slike møtepunkt er, som også er nyttig kunnskap å ha med seg. Bistandsarbeid post covid-19 vil trolig utføres både digitalt og fysisk, og da med en større bevissthet rundt når det ene er mer effektivt enn det andre.

Det trekkes også frem hvordan informasjonsdeling er blitt effektivisert, tilgangen er økt, og man er i større grad enn tidligere oppmerksom på at det finnes verdifull informasjon andre steder som enkelt kan deles. Respondentene trekker samtidig frem noen baksider ved digitale aktiviteter. En kan støte på utfordringer knyttet til manglende teknologi i andre land, og det er vanskeligere å vite hvordan deltakerne opplever arrangementet over nett, ifølge respondentene. I tillegg skriver både en respondent fra Norge og felt at (for) mye tid blir brukt på å planlegge og delta på møter etter at digitale løsninger ble en større del av hverdagen.

Norad (2020) poengterer at gode digitale alternativ kan bistå land i sør med å håndtere både langsiktige utfordringer og kortsiktige krisesituasjoner. Digitale løsninger kan også hjelpe med å iverksette tiltak som kan beskytte de mest utsatte og lede til økt åpenhet, som igjen fremmer inkludering, ansvarliggjøring, antikorrupsjon og demokrati (Norad, 2020). Ved å fortsette å utforske, lære, og heve det digitale kunnskapsnivået, kan det med andre ord være mulig å forsterke bistandsarbeidet på noen områder.

Respondentene sier også at de vil fortsette å utforske digitale løsninger og deler sine positive erfaringer med den økte digitaliseringen:

“Some functions that can be realized online will continue to be studied and explored, for example, one-to-one online coaching for individual capacity building, remote rehabilitation guidance for patients, and online courses for primary medical staff.”

“Noe av digitaliseringen skal vi videreføre - dvs noen møter kan gjennomføres på Teams/Zoom og vi kan spare noe tid/penger/miljø på reiser. Men vi ønsker ikke at digitale verktøy skal erstatte fysiske møter. Det forsvinner for mye energi og samhold ved å legge totalt om til digitale løsninger.”

“Den digitale utviklingen vil fortsette, spesielt med fokus på monitorering, prosjektoppfølgning og kapasitetsbygging - men også prosjektaktiviteter.”

Ut ifra dette, er det et grunnlag for å kunne si at koronapandemien kan ha gitt viktig kunnskap både om mulighetene og utfordringene ved digitale verktøy.

6.2.2. Flexibilitet

En kunne sett for seg at pandemien ville føre til at aktivitetsnivået i prosjektene ville gå ned. Respondentene rapporterer om det motsatte, og sier at i flere av tilfellene har progresjonen i prosjektene holdt seg på, eller jobbet seg opp til, samme nivå som planlagt ved hjelp av fleksibilitet:

“likevel [har] arbeidet blitt gjennomført i større grad enn forventet, takket være partnere som har vist fleksibilitet, kreativitet, mot og dyktighet”

“Lokale partnere tilpasset seg situasjonen og lyktes i større grad å gjennomføre aktiviteter som planlagt med bedret måloppnåelse”

På bakgrunn av dette kan det til en viss grad se ut til at fleksibilitet har fått frem en større del av makten lokale sitter på, som kan ha gitt dem muligheten til å kunne definere egen utviklingsvei mer selv. Svarene viser at enkelte av NGO-ene anerkjenner, respekterer og bygger på lokale ressurser, slik manifestet til Shift The Power (2020) foreslår trengs for å få til et maktskifte. Det er også en mulighet for at de norske NGO-ansatte nå har fått se

---

partnerne sine i et nytt lys, og dermed vil respektere dem og deres arbeid i større grad etter covid-19.

I noen få av tilfellene har progresjonen økt i prosjektene under covid-19:

“Etablerte partnere og prosjekter har funnet løsninger som har gjort det mulig å øke noe progresjon.”

Andre rapporterer også om at pandemien enkelte steder har gitt muligheter:

“På svært generelt grunnlag vil jeg si at programmene er noenlunde ajour med aktiviteter, men rekkevidden av arbeidet har blitt noe begrenset. Men dette er et svært sammensatt bilde: Enkelte steder har restriksjoner skapt store utfordringer, andre steder har det skapt mulighetsrom. Partneres evne til å operere i felt har ikke blitt så sterkt rammet som man kunne fryktet, men oppfølging fra hovedkontor, reiser, monitoreringsbesøk osv, har blitt begrenset.”

Med utgangspunkt i dette, kan det se ut til at fleksibiliteten koronapandemien førte med seg har gitt rom for nytenkning. Funnene tyder på at covid-19 har resultert i kunnskap om at en gjennom å ha en fleksibel tilnærming til arbeidet kan oppnå god progresjon til tross for kriser, og også få muligheten til å øke den lokale forankringen i arbeidet.

6.2.3. Beredskap

Covid-19-pandemien har ført til en større prioritering av, og oppmerksomhet på, beredskap, som igjen har gitt viktig kunnskap:

“Vi har blitt mer bevisste på sikkerhet og smittevern rundt pandemien.”

“Ny bevissthet om smittevern og sikkerhet”

Det vektlegges av respondentene at beredskapsrutiner bør være et fokus i tiden fremover også. Dette betyr at denne pandemien har skapt oppmerksomhet rundt pandemier og lignende

---

globale helseutfordringer, og vist hvor essensielt det er å kunne være forberedt. Denne erfaringen vil være verdifull når neste krise inntreffer.

Flere opplever at situasjonen har gitt økt kompetanse på krisehåndtering, men også vist at det trengs gode beredskapsrutiner. På spørsmål om nyttige erfaringer covid-19-pandemien har gitt, svarer for eksempel en av respondentene:

“Behovet for å ha rutiner på plass for tilsvarende framtidige situasjoner”

En annen respondent svarer dette på spørsmål om mulige langsiktige endringer som vil innføres:

“Ha skriftlige rutiner på plass skulle en tilsvarende situasjon oppstå”

En feltarbeider har erfart at partnere har blitt mer motstandsdyktige – en nyttig egenskap for fremtiden. Lærdommer om bærekraft blir også trukket frem i et av svarene fra felt, og at det innebærer å øke risikomotstand. Dette utbroderes av en annen respondent i felt, som skriver at det er essensielt å være bedre forberedt i prosjektteamet for å kunne respondere på eller dempe eventuelle kommende pandemier slik at prosjektaktiviteter kan iverksettes samtidig, og forholdet til barn, lokalsamfunn og myndigheter kan opprettholdes.

Slik Plan (2021, s. 2) viser til i sin rapport om lokalisering av bistand, kan en styrking av bistandsaktørers kriseberedskap bidra til å opprettholde utviklingsfremmende innsatser og øke effektiviteten av humanitær kriserespons. I tillegg til dette, kommer det frem i Norads rapport (2020, s. 26) at erfaring med kriser gir bedre beredskap til å håndtere fremtidige kriser, og at dette blant annet har vært tilfelle for land som var rammet av sarskrisen og ebolakrisen. Dette kan bety at selv om det fortsatt er et behov for å styrke fokuset på beredskap ytterligere, kan erfaringene fra koronapandemien ha gitt et bedre grunnlag og økt kunnskap for fremtidige kriser enn det som var tilfelle før covid-19-utbruddet.

6.2.4. Forholdet mellom ansatte i Norge og partnere i felt

Covid-19 har uten tvil påvirket forholdet mellom ansatte i Norge og partnere i felt og gitt erfaringer om hvilke innvirkninger en global krise kan ha på dette forholdet. Flesteparten av

---

respondentene har opplevd at forholdet til partnere er svekket på grunn av færre prosjektbesøk. To år med lite fysiske møter tærer på relasjonene, og digital kontakt er stivere enn fysisk kontakt. Selv om det digitale har fungert for å opprettholde forholdet gjennom pandemien, vil det på sikt føre til mer slitasje på forholdet, mener respondentene. Mangel på fysiske møtepunkter gjør det vanskeligere å sikre god forståelse av utfordringene, konteksten, og felles planer, og det er også en fare for at ansatte i Norge ikke får tatt nødvendige realitetsorienteringer, og at dette skaper en distanse og gir mange misforståelser, ifølge respondentene.

Mange er enige i at digitale verktøy har hjulpet med å styrke forholdet gjennom pandemien, og mange har også hatt tettere dialog enn tidligere. Enkelte beskriver også en opplevelse av ekstra samhold på bakgrunn av at man står sammen i krisetidene, som har gitt gevinst i form av tettere relasjoner og organisasjonstilhørighet.

Dette er imidlertid et sammensatt tema der en både er blitt fjernere fra hverandre og tettere på samme tid. Én av de ansatte i Norge skriver at landkontorene har samarbeidet godt med lokale partnere gjennom pandemien, og det økte behovet for fleksibilitet i forvaltningen har blitt godt tatt imot, samtidig som frustrasjoner over de mange rapporteringskravene fra hovedkontor/donorere ikke har avtatt i styrke.

Ingen av feltarbeiderne som svarte på undersøkelsen synes derimot at forholdet har blitt svekket. Enkelte mener forholdet er upåvirket av pandemien på grunn av at man kun har funnet nye måter å jobbe sammen og møtes på. Noen påstår til og med at kontakten er styrket med en høyere hyppighet i kontakten, og eksemplifiserer med at de før møttes når det trengtes, men at de nå har faste møtepunkter. En annen trekker frem at de har blitt kjent med flere folk fra kontoret i Norge. Det eneste negative som blir nevnt er at ansatte i Norge ikke kan besøke prosjektlandene, som kan påvirke deres førstehåndserfaring av prosjektene.

Det blir dermed tydelig at prosjektbesøkene er viktigst for de ansatte i Norge. I tillegg er det en erfaring å ha kunnskap om hvordan forholdet har blitt påvirket av en krise med tanke på fremtidige kriser, og også at man nå har lært hva som skal til for å opprettholde et godt

---

forhold. Mange har også opplevd det som positivt å ha hyppigere kontakt, noe som viser hvor viktig relasjoner er for arbeidet.

Flere poengterer imidlertid at prosjektbesøk også kan være belastende for lokale partnere. På spørsmål om hvilke ulemper prosjektbesøk har, nevner respondentene blant annet:

“det krever ressurser av prosjektet som kunne vært brukt på ordinær prosjektaktivitet”

“ekstra arbeidsbyrde på lokal partner”

“i tillegg kan partnerbesøk være skadelig hvis de ikke planlegges i god tid og i dialog med partner slik at agenda/innhold er nyttig for alle parter”

“det kan til tider bli mye besøk for kollegaer ved landkontorene”

Ansatte i felt trekker for deres del frem at den største fordelen med prosjektbesøk er at de besøkende kan oppnå forståelse for den lokale konteksten. For deres del er det også en fordel at de kan få teknisk støtte, og at de får bli kjent med de ansatte i Norge. To av respondentene mener det ikke er noen ulemper ved slike besøk, mens én mener prosjektbesøk fra Norge er dyrt for landkontoret deres fordi de dekker tiden besøket er der og kostnadene for overnatting og mat.

Forståelse for lokal kontekst er høyt på lista hos respondentene i Norge også, i tillegg til muligheten for å bygge tillit og relasjoner. Prosjektbesøk er også en god arena for kontrollgjennomganger av dokumenter, regnskap og bilag, og å se hvordan prosjektene driftes. Det nevnes også av én respondent at besøk er viktig for inspirasjonens del. De største ulempene dreier seg om klimabelastningen og høye kostnader både økonomisk sett og tidsmessig. Covid-19 har fått frem hvor essensielt det er med fysiske møter mellom mennesker som samarbeider om et prosjekt. Som beskrevet over, hadde flere av NGO-ene planlagt før covid-19 å redusere antall reiser. Etter å ha gått gjennom en pandemi med få

---

besøk, har en fått se disse besøkene i et nytt lys, og fått innse hvor verdifullt det er å få opprettholdt et visst antall besøk.

Det nevnes også fra en i felt at pandemien har gitt lærdommen om å stole på kunnskapen og ekspertisen til partnere i sør. Det er interessant at denne innsikten kommer fra felt, og ikke fra Norge, slik jeg antok at det ville. Respondenter i Norge vektlegger på sin side at deres lokale partnere har vist både selvstendighet og kompetanse under covid-19, og at kompetanseheving også vil være et større fokus i fremtiden.

Disse svarene bygger kan leses i sammenheng med shift of power-trenden. Rights Colab (2020) beskriver at det er økende etterspørsel fra det globale sør om at NGO-er i større grad skal bli drevet av agendaer fra sør og et større handlingsrom for dem. Det er med andre ord noe grunnlag for å hevde at det har vært en større oppmerksomhet rundt lokal forankring under pandemien.

Ifølge Oldekop et. al. (2020) har covid-19 også tydeligere vist at det er et usant bilde at det globale nord er ekspertene når det kommer til globale problemer. I en norsk kontekst har det i flere tiår vært en trend å vektlegge likeverdet mellom nord og sør, og det foregår et skifte mot å bruke rådgivere heller enn eksperter (Balsvik, 2016). Funnene fra studien viser at de aller fleste i Norge mener prosjektene har blitt negativt påvirket av færre besøk, som kan gi indikasjoner om at partnerne ikke klarer seg like godt uten besøk fra “eksperter” i nord. Noen av konsekvensene som legges frem, er flere misforståelser, manglende overblikk over kontekst og utfordringer prosjektene står i, underskudd på informasjon, vanskeligere å bygge relasjoner, økt risiko for avvik fra kvalitetsstandarder, og svekket kompetansebygging og erfaringsutveksling. Én skriver:

“det har økt risikoen for mislighold på grunn av mindre kontroll fra oss i kombinasjon med økt desperasjon i felt på grunn av fattigdom og usikre tider”.

En annen respondent skriver:

“Noen viktige samtaler har blitt utsatt fordi det er vanskelig å ha digitalt. For eksempel samtaler om partnerskapsforhold, donor-mottaker maktrelasjoner, varsling etc.”

Disse svarene viser tegn på både svekket tillit og en ny oppmerksomhet rundt hvilke konsekvenser forholdet har måttet tåle i koronakrisen. I de tilfellene der en ser at det ikke går helt riktig vei, skriver en at det har vært mer utfordrende å få rettet opp i det. En annen skriver at arbeidet i deres organisasjon er bygget på en visjon om likeverdig utveksling, og at det da naturligvis blir noe de går glipp av ved å ikke kunne dra på prosjektbesøk.

På den andre siden skriver en også at de fleste prosjektene deres har vært selvstendige nok og hatt tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å kunne jobbe godt under pandemien. En av respondentene skriver i tillegg dette på spørsmål om hvilke langsiktige endringer organisasjonen trolig vil innføre som et resultat av å ha gjennomgått en pandemi:

“Lagt enda mer fokus på kompetanse hos lokal partner.”

Disse svarene er i tråd med det Brown (2020, s. 48) skriver om at restriksjoner knyttet til covid-19-pandemien tvang bistandsarbeidere i nord til å i større grad enn før stole på lokale partnere, og at denne utviklingen kan gi større oppslutning rundt lokaliserings-bevegelsen.

Interessant nok har de fleste respondentene fra felt en opplevelse av at færre prosjektbesøk fra ansatte i Norge ikke har påvirket prosjektarbeidet. Dette er begrunnet med at hyppigheten i ekstern teknisk støtte, kommunikasjon og veiledning var høy. Behovet for besøk fra “eksperter” kan dermed anses som minimalt fra feltarbeidernes side.

Denne erfaringen med færre reiser kan på den andre siden ha hatt en positiv effekt ved at man nå har fått et bedre bilde av hvor mange besøk som trengs for å opprettholde et godt forhold og gode måloppnåelser. Samtidig har man sett hvilket utslag færre reiser har hatt på klimaregnskapet. Funnene viser at de aller fleste prosjektene har klart seg relativt godt til tross for færre besøk enn vanlig, noe som også kan gi indikatorer om at ikke alle reiser er like nødvendige.

For eksempel, når det gjelder covid-19s innvirkninger på progresjon, opplever flere at progresjonen er lite påvirket etter en omstillingsperiode. Dermed kan enkelte fortsatt si seg fornøyd med sluttresultatet med tanke på utfordringene man har stått overfor i pandemien. Andre vektlegger også at partnernes evne til å operere i felt har holdt seg noenlunde oppe til tross for restriksjoner. Under den verste delen av covid-19-pandemien, opplevde majoriteten av respondentene redusert progresjon i prosjektene. Dette var hovedsakelig på grunn av aktiviteter som ikke kunne gjennomføres, forsinkelser, begrenset rekkevidde av arbeidet og redusert mulighet til å følge opp fysisk.

Dermed har effektiviteten i arbeidet på den ene siden fått gjennomgå i form av lavere måloppnåelse og progresjon, mens den på den andre siden har kunnet jobbe seg opp til tilnærmet normal. En av respondentene svarer på vegne av alle medlemsorganisasjonene i Digni at måloppnåelsen har vært høyere enn forventet.

Med dette som grunnlag, kan covid-19 ha tvunget bistandsorganisasjoner til å ville, måtte og ønske å både lære av hverandre og stole på hverandre, som også kan ha en langsiktig innvirkning på antall reiser som vil bli gjennomført i fremtiden. I sum kan covid-19 sies å ha ledet til kunnskap om hvordan en større lokal forankring kan gjennomføres i praksis i mer utstrakt grad, og hvilke fordeler en slik forankring har. Covid-19 kan til en viss grad også sies å ha spredt oppmerksomhet rundt rettferdiggjørelse av reiser på bakgrunn av de lokales, prosjektenes og miljøets beste.

6.2.4.1. Maktskifte

Som nevnt, kan covid-19-pandemien ha økt lokal forankring i flere prosjekter. Flesteparten av respondentene i Norge tenker at tematikkene med shift of power og lokalisering av bistand er positive, og flere jobber i henhold til dette, og ønsker å gå dypere inn i dette feltet.

“det er helt essensielt med en avkolonisering av bistandssektoren som krever at internasjonale/vestlige aktører går gjennom en intern selvransakelse og at forankring på lokalt plan sikres”

Avkolonisering har vært viktig i en norsk kontekst siden starten (Balsvik, 2016), som kan ha påvirket bistandsaktører til å ha samme fokus.

“Vår organisasjon er svært opptatt av lokalisering og har styrking av sivilsamfunn og arbeid gjennom lokale partnere som en bærebjelke i alt arbeid.”

Flere utfordringer ved denne tilnærmingen fremheves også i noen av svarene. En av faktorene er at strenge forvaltnings- og rapporteringskrav fra Norad setter begrensninger. Det poengteres også av én respondent at for at et slikt maktskifte skal gå, må det finnes kostnadseffektive og velfungerende måter å drive kontrollvirksomhet på uten at det skaper en tilsvarende vekst i store internasjonale revisjonsfirmaers kontorer i samarbeidslandene. Hvis ikke blir det en eventyrlig vekst i helkommersiell bistandsindustri med skyhøye konsulentonorarer uten at det tilfører noe merverdi eller styrking av lokal selvkontroll når man likevel må følge donorers krav, ifølge denne respondenten.

Det kommenteres også på at det er vanskelig å få til et maktskifte når den ene parten sitter på pengene, og at makt alltid vil følge pengestrømmen. En stiller også spørsmål ved hvordan et partnerskap vil se ut i en slik relasjon, og om det i det hele tatt er mulig å få til et fullstendig maktskifte. Dette støttes med at det holdes igjen om det er snakk om partnerskap med praksiser de ikke er enige i, og at de ikke er villige til å ikke stille noen krav til bistand.

Maktskifte og lokalisering kan heller ikke løse utfordringer med dårlige lokale maktstrukturer og korrupsjon, ifølge en respondent. Ifølge en annen er ideene noe utopiske, og givere må få ha noe å si på hva de gir til. Vedkommende legger til at om et totalt maktskifte skjer, ville ikke disse landene trengt bistand lenger. En overgang til disse tilnærmingene kan også gjøre det vanskelig å vurdere resultat og effektivitet og lignende, mener en annen.

At det er høy oppmerksomhet på resultater og effektivitet er ikke overraskende med de nevnte kravene som stilles fra institusjonelle donorer og kontorene selv. Ifølge Shift the Power-bevegelsen er det derimot mer ønskelig at kraften i kollektive ressurser og relasjoner utnyttes, heller enn å fokusere på resultater (Shift the Power, 2022), og det er i den forstand ikke nødvendigvis negativt med en overgang til en lokal forankring i systemet. På den andre

---

siden er det et poeng at givere kan få se resultater av gavene sine, og for de ansatte å vite hvilke metoder som har best effekt.

Det at strenge rapporterings- og forvaltningskrav skal sette en demper for slikt arbeid, kan være både uheldig og motstride bærekraftsmålene, særlig mål 10, mindre ulikhet, og delmål 10.6: “sikre at utviklingslandene blir bedre representert og får større grad av medbestemmelse i beslutningsprosessene i globale finansinstitusjoner, slik at institusjonene fungerer bedre og blir mer pålitelige, ansvarlige og legitime” (FN-sambandet, 2022-b). Om dette betyr at det av den grunn trengs færre og mildere krav for å oppnå lokalisering av bistand, er et annet spørsmål, og fremgår ikke her.

På den andre siden blir slike krav en ny form for kondisjonaliteter, som 1980-tallet var preget av (De Haan, 2009). Å ha noen krav til bistand vil uansett være nødvendig, og det er ikke mulig å si om det er utelukkende positivt eller negativt, selv om det på 1980-tallet ble mer ødeleggende enn oppbyggende. Det som er sikkert, er at lokalisering og maktskifte er komplekse tematikker som kan være utfordrende å få til i praksis, til tross for at man i teorien støtter opp under hovedideene.

Funnene fremlagt i denne oppgaven antyder at covid-19-pandemien til en viss grad ser ut til å ha belyst tematikken og fremmet tankegangen ytterligere hos NGO-ene i undersøkelsen, men også fremhevet ulike utfordringer slike tilnærminger kan støte på. Totalt sett har covid-19 gitt mye kunnskap om hvordan forholdet mellom partnere i nord og sør blir påvirket av å skulle håndtere en krise og påfølgende forandringer i praksis og fokusområder.

Utviklingstrekkene og de nye kunnskapene belyst i denne oppgaven indikerer at det har foregått et vendepunkt internt i NGO-ene mot et arbeid som nå i større grad er preget av digitale løsninger, fleksibilitet i arbeidslivet og prosjektarbeid, bærekraft og beredskapsrutiner. Funnene kan med andre ord ikke uten videre tolkes som et vendepunkt der en ser store omveltninger og totalendringer i praksis eller perspektiv i bistandsfeltet, men heller et vendepunkt som har innvirkninger for det praktiske arbeidet, og som nå er bedre tilpasset dagens situasjon. I neste del diskuteres funnene i sammenheng med global utvikling,

---

en tilnærming som Horner (2020) argumenterer for at også er bedre egnet for situasjonen vi nå befinner oss i.

6.3. NYTT BISTANDSPARADIGME?

I denne delen vil jeg se på NGO-enes erfaringer fra covid-19-pandemien i lys av Horners globale utviklingsparadigme og Oldekop et. al.s påstand om at covid-19 har fremhevet behovet for et slikt paradigme. Ved å analysere svarene fra de kvalitative spørreundersøkelsene, vil jeg kunne trekke linjer og sette erfaringene deres inn i en teoretisk kontekst, og slik finne indikasjoner på om de norske NGO-ene ser ut til å gå i retning av en global utviklingstilnærming eller ikke etter å ha gått gjennom denne pandemien.

Analysen vil inneholde Horners tre hovedargumenter for global utvikling: økningen av global sammenkobling, utfordringen verden står overfor med bærekraftig utvikling og klimaendringer, og den stadig større utviskingen av nord-sør-inndelingen, med Oldekop et. al.s perspektiver som underpunkter. Først vil jeg overordnet se på sammenhengen mellom endringene NGO-ene har opplevd i forbindelse med covid-19-pandemien og et globalt utviklingsperspektiv.

6.3.1. Covid-19 og globalt utviklingsperspektiv

Konsekvensene NGO-ene har opplevd som følge av koronaviruset, som økt fattigdom, menneskerettighetsbrudd, og vold mot kvinner, er med på å øke forskjellene mellom fattige og rike, rurale og urbane områder, og mellom land i nord og sør. Dette vil si at utvisking av nord- og sør-kategoriseringen som Horner (2020) argumenterer for at skjer, muligens har stoppet opp, og utviklingen har heller gått i motsatt retning disse to siste årene med pandemi. Påstanden om at det trengs et globalt perspektiv kan fortsatt være gjeldende, ettersom det er mulig at disse konsekvensene i større grad kunne vært unngått med en global tilnærming, ifølge Horner (2020).

En av respondentene trekker frem en annen konsekvens, som innebærer at noen lands myndigheter har benyttet anledningen til å innføre lover under påskudd av koronabekjempelse som begrenser handlingsrommet til sivilsamfunnsaktører. Dette har også vært tilfellet for flere andre, ifølge Norad (2020, s. 22). I rapporten deres presenterer de at i

---

enkelte land har det vært en utilsiktet konsekvens at sivile rettigheter har blitt innskrenket på grunn av ønsket om å få kontroll på covid-19-viruset (Norad, 2020).

Ifølge Horner (2020) er utviklingsinnsatser via sivilsamfunn, deriblant NGO-er, den viktigste brikken innen utvikling – viktigere enn bistand gitt fra land i nord til land i sør. Det faktum at sivilsamfunnet har blitt begrenset under covid-19-pandemien til fordel for koronavirusbekjempelse, kan dermed gjøre vondt verre for verdens utvikling. Å jobbe via det sivile samfunn er en viktig brikke i å jobbe globalt, ifølge Horner (2020), og å bekjempe covid-19 vi er også av global interesse, men eksempelet viser at det ikke hjelper å kun ha en global tilnærming, fordi selv om man tenker globalt, kan ulike interesserer gå på bekostning av hverandre. Det er altså ikke slik at så lenge man har et globalt perspektiv så vil alle trekke i samme retning.

Respondentene fra felt legger på sin side frem mer direkte konsekvenser for prosjektene. Blant annet har mangel på forsyninger og transport av prosjektvarer preget prosjektene. I tillegg skriver en av respondentene at ansvarlighetsnivået har sunket og at de ikke klarer å støtte partnerne sine på samme måte som de kunne før. Dette er i tråd med utfordringene Horner (2020) fremhever som gjelder NGO-er både i nord og sør, der en av dem er ansvarlighet. Ressursmobilisering er et annet eksempel på slike utfordringer (Horner, 2020, s. 422), som respondentene også har pekt på at har vært en økende utfordring for dem under covid-19:

“Mindre offentlige midler og fokus på utdanning (bistand generelt). Lite giverglede i giverland som har nok med å fokusere innad.”

“Mindre inntekter internt i Norge fra gaver og kollekter, som vi vanligvis mottar.”

Denne reduksjonen i bistand har fremhevet svakhetene i det nåværende bistandssystemet, ifølge Shift the Power (2020), og covid-19 viste systemets manglende innsats for å overgi mer makt og ressurser til lokale i sør. Konsekvensene sett i sammenheng, tyder om en verden med større ulikheter enn før covid-19. Dette kan bety at behovet for å behandle utvikling i en global referanseramme er enda større nå enn før pandemien, for å få bukt med disse

---

konsekvensene. Samtidig tyder ikke utviklingspraksisene man har sett under covid-19 på at en global tilnærming har etablert seg som et rådende perspektiv helt ennå.

Som nevnt, har partnerne vist stor grad av fleksibilitet og tilpasningsevne, og covid-19 har i tillegg gitt mulighet for økt kunnskap om beredskap og digitalisering. En slik fleksibilitet kan bidra til å viske ut skillet mellom nord og sør. Dette kan skje i form av at bistandsorganisasjoner i nord i større grad har fått se at de kan stole på kunnskapen de lokale sitter på og kan tilegne seg. Ved at lokale har større kontroll over eget prosjekt, kan maktgapet mellom nord og sør minskes. Dette gjør at skillet mellom nord og sør reduseres ytterligere, som taler for global utvikling.

NGO-ene fra spørreundersøkelsene har erfart at det under covid-19 har vært manglende beredskapsrutiner, og ønsker seg en større implementering av beredskap i tiden som kommer nå som de har sett behovet for det:

“[Jeg ønsker å sette] beredskapsrutiner stadig høyere på agenda [i videre arbeid]”

“Situasjonen har også vist at vi trenger god beredskap”

“[Jeg ønsker meg] et større og mer rutinemessig fokus på beredskap [også etter covid-19-pandemien]”

“Fokus og kompetanse på beredskap og krisehåndtering, vissheten om at vi lever i en uforutsigbar verden og en medfølgende innstilling til fleksibilitet”

En slik økning i implementering av beredskapsrutiner vil kunne være fordelaktig i møte med neste pandemi, og bidra til en global tankegang der beredskap et sted også vil kunne være til hjelp et annet sted. Bekjempelse av globale sykdommer, som covid-19, er også et globalt felles gode, etter Horners (2020) definisjon. Norad (2020, s. 12) slår fast at det nå i gjenoppbyggingsfasen etter koronapandemien åpner seg en anledning til å bygge opp igjen bedre enn det var, og at det derfor må sørges for at blant annet pandemiberedskap, miljø og klimasensitivitet – med andre ord globale fellesgoder – blir satt på agendaen. Funnene kan

---

antydde at respondentene vil legge større vekt på globale fellesgoder i tiden som kommer, som kan være en fordel dersom dette blir en integrert del av gjenoppbyggingen. Denne trenden gir mulighet for en oppbygging som gir forbedrede resultater sammenliknet med slik det var før pandemien.

På den ene siden kan det globale fokuset vi har hatt de to siste årene, med en “ingen er trygge før alle er trygge”-mentalitet, ha banet vei for å tenke mer i globale perspektiver også i fremtiden. På den andre siden har det også vært en økning i nasjonalistiske tankeganger i løpet av covid-19-pandemien. For eksempel har enkelte stater sikret sin befolkning et overskudd av vaksinedoser fremfor å bistå resten av verden med å få de nødvendige dosene (Bistandsaktuelt, 2021). Slik økonomisk nasjonalisme hindrer i tillegg effektiv global styring for både covid-19 og klimaendringer, ifølge Oldekop et. al. (2020). Denne fremtredende nasjonalismen tyder på en bistandstrend som er mindre preget av solidaritet, som også var tilfellet under den kalde krigen (De Haan, 2009).

Pandemien har også, som nevnt, ført til at kapasiteten på krisehåndtering økes for å være forberedt på neste krise. Som følge av dette, kunne det vært nærliggende å anta at det er en større forståelse og bevissthet rundt fordelene med globale fellesgoder og globale tilnærminger, ettersom vi nå har sett hvor avgjørende det har vært å gå utover tankeganger om nasjonal sikkerhet og nasjonale grenser.

Covid-19 ga en mulighet for bilateralt samarbeid og globalt lederskap, men dette feilet (Rudd, 2021). Torbay (2021) påstår også at for mange nasjoner feilet i å anerkjenne hvor sammenkoblet det moderne samfunn er. I stedet har covid-19 hevet nasjonalstatens posisjon, økt nasjonalismen, svekket internasjonale institusjoner, satt dype spor i den globale økonomien, og forårsaket den største tilbakegangen i global fattigdomsreduksjon på flere tiår (Rudd, 2021). Ser man disse ovennevnte faktorene med økt implementering av beredskap, feilet globalt samarbeid, og økt nasjonalisme i sammenheng, er det ikke nødvendigvis åpenbart at det vil vokse frem et globalt perspektiv til utvikling i kjølvannet av covid-19-pandemien.

Større fleksibilitet innenfor bistandsarbeid, som beskrevet ovenfor, er en annen konsekvens av covid-19. Fleksibilitet kan gi rom for alternative metoder og geografisk tilpasning til de ulike prosjektområdene. Fleksibilitet går igjen i flere av svarene til respondentene. Én beskriver fleksibilitet som en av fordelene covid-19 har medført for bistandsarbeid:

“Økt evne til omstilling og fleksibilitet”

En annen mener fleksibilitet vil bli innført i større grad etter pandemien:

“Økt fleksibilitet i utforming av videre arbeid”

Det vektlegges også som en erfaring at partnere har fått vise fleksibilitet, i tillegg til at fleksibilitet har vært lønnsomt i møte med partnere:

“Prosjektteamene er kreative og fleksible. Mye kan utføres til tross for restriksjoner”

“Forholdet [mellom kontoret i Norge og feltpartnere] har forholdt seg sterkt fordi vi har hatt tett dialog og vært veldig fleksible i forhold til tilpassing hos partnere”

Ved å ha en slik fleksibel tilnærming til arbeidet kan man i større grad unngå universelle one-size-fits-all-løsninger (Horner, 2020), løsninger også Shift the Power-bevegelsen (2022) påpeker at en bør unngå. Med andre ord vil færre raske løsninger kunne frembringe mer likevekt og rettferdighet, som igjen kan gjøre nord og sør enda likere hverandre. Ved at økt fleksibilitet ser ut til å være en trend, vil en også i større grad kunne sikre at geografisk variasjon blir tatt hensyn til, og dette skaper dermed et godt utgangspunkt for et globalt utviklingsperspektiv.

Behovet for en global tilnærming er dermed sannsynligvis større enn før covid-19, men på grunn av de ovennevnte nasjonalistiske trendene som nå har fått rotfeste, er det også en mulighet for at de nasjonale tendensene styrkes, heller enn at det nå skulle snu i retning av et globalt utviklingsparadigme. Samtidig peker trekkene med fokus på globale fellesgoder og minimering av generaliserte løsninger i retning av et globalt perspektiv.

6.3.2. Covid-19 og global sammenkobling

Covid-19-pandemien har vist at tilbakeskritt i utvikling ikke kun er en utfordring som tilhører det globale sør. Oldekop et. al. (2020) viser til at covid-19-smitten fikk en global ekspansjon som et resultat av en sammenkoblet verden. Funnene i undersøkelsen gir også et visst grunnlag for å si at covid-19-pandemien har akselerert den globale sammenkoblingen ytterligere for NGO-ene i utvalget. Respondentene trekker frem økt kontakt mellom Norge og felt som følge av digitaliseringen:

“Bedre og tettere oppfølging av lokal partner gjennom bruk av digitale verktøy.”

“Tettere kontakt på tvers av geografisk avstand med nettbaserte løsninger”

“Digitalisering har ført til tettere og mer direkte kommunikasjon med landkontorer”

Det at mange av respondentene opplever at forholdet mellom Norge og felt er høynet, i tillegg til at de fleste har opplevd at arbeidet har fungert over avstand, tyder på en svært sammenkoblet og globalisert verden. Det kan også se ut til at verden på noen områder til og med er koblet sammen i større grad enn man har tenkt tidligere, som gjør at det har vært et uutnyttet potensial i denne sammenkoblingen som nå har fått muligheten til å bli utforsket. Alexanders (2021) påstander samsvarer med dette argumentet. Hun skriver at det øyeblikket vi nå befinner oss i, er fylt med potensial idet nye ideer om hvordan vi kan tenke nytt om bistand florerer gjennom Zoom-møter, webinarer, og nettsamtaler (Alexander, 2020).

Flere av respondentene ser at koronapandemien også har skapt et tettere samarbeid mellom lokale partnere og lokale myndigheter:

“Fordeler for våre partnere: Bedre og mer omfattende samarbeid med lokale myndigheter”

“More collaboration in covid response and mitigation from government in a short period”

Ser man dette i sammenheng med den økte beredskapen, kan disse ha hatt en positiv innvirkning på hverandre. Ifølge Plan (2021, s. 5) er styrking av lokale myndigheter og sivilsamfunn essensielt for å kunne utvikle mer motstandsdyktige lokalsamfunn, og dette bidrar til at kriserespons, beredskap og gjenoppbygging kan ha en større lokal relevans og forankring. Covid-19-pandemien kan i den forstand ha bidratt til nettopp dette. Slike samarbeid underbygger i tillegg Horners (2020) argument om at globalisering nå er mer multipolar og preget av sør-sør-samarbeid.

Samtidig peker noen respondenter på at Covid-19 i noen tilfeller også har ført til et svakere forhold mellom Norge og felt:

“Vi har snakket mer ofte i den perioden, men elektronisk dialog er stivere og jeg føler at forholdet har blitt svekket.”

“På ein måte tettare, gjennom digitale møter, men på den andre sida meir fjernt, gjennom fråver av reiser, og er eg redd: at vi i Norge ikkje har fått tatt nødvendige "realitetsorienteringar" for oss sjølv, dette gjev mange misforståelsar og distanse.”

I tillegg til dette, medførte covid-19-pandemien et spekter av andre uforutsette konsekvenser for NGO-enes arbeid. Felles for ansatte i Norge og i felt, dreide dette seg særlig om utsatte og avlyste aktiviteter, svekket oppfølging og lavere måloppnåelser. De hardest rammede prosjektene ser ut til å være skolerelaterte prosjekter. I store deler av pandemien har skoler vært stengt, og digitale løsninger har ikke vært et tilstrekkelig alternativ flere steder.

I Norge var i tillegg redusert mulighet til å dra på prosjektbesøk og endringer i budsjett to av de største ulempene. Færre prosjektbesøk har hovedsakelig påvirket oppfølgingen og monitoreringen av prosjektene. Endringer i budsjett innebærer reallokering av midler til helsesektoren, mindre offentlige midler og færre donasjoner fra privatpersoner. En slik omfordeling av midler kan ifølge Brown (2021) føre til økt dødelighet og lidelse, som et resultat av at bistand som ikke er relatert til covid-19 blir hindret.

For bistandsarbeidere ute i felt ble arbeidet også preget av svekkede arbeidsforhold, manglende forsyninger, og begrensninger ved digitale løsninger. I tillegg skapte pandemien en krevende personalsituasjon ved mange landkontor, ifølge respondentene. For eksempel, i et av tilfellene fikk 90 % av et feltteam på 116 personer covid-19, og det påpekes også at mange feltansatte har opplevd å miste noen de hadde kjær. Det ser også ut til at personalsituasjonen i Norge var påvirket av høy turn-over enkelte steder. Disse erfaringene med utilstrekkelige digitale alternativ flere steder, reduserte evne til å drive bistandsarbeid på optimalt vis, og påvirket arbeidsmiljø, kan på sin side gi et bilde av en verden som også blir mindre sammenkoblet i en global krise. Den globaliserte kapitalismen kan i den forstand se ut til å ikke være like utbredt som det Horner (2020) gir uttrykk for.

I tillegg viser konsekvensene NGO-ene har opplevd, som kommer i tillegg til generelle konsekvenser covid-19 har medbrakt, at utviklingsprosesser finner sted, og trengs, over hele verden, ikke kun i det globale sør, slik Horner (2020) også påstår at det gjør. Argumentet hans om at en økt sammenkobling betyr et større behov for en global tilnærming, har dermed noe belegg.

Covid-19 har med andre ord på et vis brakt frem en enda større sammenkobling, som også vil kunne vare og videreutvikles i tiden etter pandemien, men på samme tid også en svakere sammenkobling på noen områder. Overordnet sett er det likevel en større tyngde av funn som bygger under argumentet for et globalt utviklingsparadigme.

6.3.2.1. Global sammenkobling via digitalisering

Etttersom covid-19 smitter via fysisk kontakt med viruset, omstilte arbeidslivet seg til en digital arbeidshverdag. Slikt nettbasert arbeid bidro til å dempe innvirkninger av viruset (Oldekop et. al., 2020). Stort sett har det digitale fungert godt som et alternativ, som beskrevet over, og det at man har fått til dette på tvers av landegrenser, kan underbygge Horners (2020, s. 419) karakteristikk av dette århundret som en verden sammenkoblet av globalisert kapitalisme. Likevel har flere innenfor bistandssektoren blitt rammet av covid-19 og opplevd at den digitale overgangen til tider har vært utilstrekkelig.

Som nevnt, har for eksempel manglende utstyr og tilgang på internett hemmet muligheten for å jobbe heldigitalt enkelte steder. Dette har ikke kun påvirket selve kontorene, men også prosjektene:

“The digital learning system failed as students from poor backgrounds had no access to WiFi nor digital gadgets for learning.”

“Online undervisning er krevende på grunn av manglende internett og utstyr og kompetanse. Mange prosjekt har dermed hatt lavere fremgang enn opprinnelig forventet.”

“Online challenges are self-evident. For some technical training and teaching, due to the lack of effective face-to-face interaction, the effect of activities is compromised.”

Covid-19 har slik belyst svakheter ved digitaliseringen, slik Oldekop et. al. (2020) poengterer, og dette har også innebåret at nødvendige satsningsområder har fått økt oppmerksomhet:

“Digitale verktøy, digital kunnskap og digital sikkerhet er viktig og noe vi vil støtte partnere med videre.”

Det er med andre ord flere baksider ved digitaliseringen, og flere vil sannsynligvis også oppstå i tiden fremover med den nye arbeidshverdagen. At digitale hjelpemidler har blitt en større del av arbeidet kan være utfordrende og uheldig for de som mangler teknisk utstyr og kompetanse, og det er også økt risiko involvert når ikke tilstrekkelig datasikkerhet er på plass. Urettferdighet innenfor tilgang på digitalt utstyr har dermed blitt et voksende problem i kjølvannet av covid-19, der det har blitt viktig å være på riktig side av det digitale skillet (Oldekop et. al., 2020). Oldekop et. al. (2020) argumenterer for at den fremtidige globale agendaen trenger å omfatte slike utfordringer, som i denne sammenhengen vil kunne være fordelaktig for NGO-enes bistandsarbeid.

Blair (2020) fremhever også dette behovet, og utdyper at det trengs mekanismer for koordinering av datainnsamling, deling og bruk, tilsyn, personvern, retningslinjer for åpen kildekode, patentering, internettilgang og cybersikkerhet slik at den datautvekslingen som trengs for å håndtere globale utfordringer, kan skje.

6.3.3. Covid-19 og bærekraftig utvikling

Klimaendringer er en utfordring som rammer hele verden, og det er derfor meningsløst ifølge Horner (2020) å tenke at rike land har oppnådd utvikling, mens det globale sør er det eneste stedet som trenger å transformeres. Dette vil si at selv om ikke alle NGO-ene jobber direkte med å motvirke klimaendringer i sine prosjekter, vil det fremdeles være viktig å bidra i kampen mot klimaendringer her i Norge. Man kan si at dette ikke ligger under NGO-enes mandat, men med bærekraftsmålene som utgangspunkt, pålegges alle et felles ansvar for miljøkrisen.

Ettersom flyreiser og annen transport slipper ut store mengder CO₂ (Lindahl, 2022), kan en si at dette er et av punktene innenfor bistandsarbeid som må tas i betraktning når det gjelder miljøhensyn. Dette er særlig også fordi det som oftest er langdistansereiser det er snakk om. Å kutte lange flyreiser gir svært store klimagevinster (Lindahl, 2022). Dette kan også begrunnes med at bistandsorganisasjonene jobber for utvikling, og at det dermed kan være et poeng å ikke skade mer enn de gjør godt i det store regnestykket. Det er nødvendig at de aller fleste land bidrar til å begrense klimaendringene for å unngå store miljøkonsekvenser, og det innebærer store reduksjoner i utslipp i det globale nord (Horner, 2020).

Som tidligere nevnt, kommer flere av NGO-ene til å begrense antall flyreiser fremover, og dette er ofte begrunnet med den store miljøbelastningen slike reiser har. Prosjektbesøk har i mye mindre grad vært mulig å gjennomføre under pandemien enn tidligere. De aller fleste respondentene i Norge har hatt et redusert antall prosjektbesøk i perioden 2020-2022 sammenlignet med tidligere år. Majoriteten av respondentene har ikke dratt på noen reiser. Gjennomsnittlig dro respondentene på 2,7 årlige reiser før covid-19-pandemien, mens gjennomsnittet under pandemien var 0,6 reiser.

Det var med andre ord en betydelig nedgang, som hovedsakelig var på grunn av restriksjoner. Dette gjør at blant annet stikkprøver knyttet til økonomistyring blir vanskeligere, workshops

---

og andre aktiviteter ikke har kunnet gjennomføres, samskaping og innovasjon er mer utfordrende, i tillegg til at det er verre å få til nye prosjektsøknader og relasjonsbygging. Fordelene ved prosjektbesøk er dermed mange, som også har blitt beskrevet tidligere, og det gjør at NGO-er kan rettferdiggjøre lange flyreiser til tross for den høye klimabelastningen dette har.

Både covid-19 og klimaendringer er globale utfordringer som krever innsats fra alle land (Oldekop et. al., 2020). Enkelte steder er pandemien fortsatt gjeldende, og det kan være at reiser fortsatt må begrenses av den grunn også i en tid fremover. Som en utfordring som rammer hele verden, er bekjempelse av klimaendringer et globalt felles gode. Det ser ut til at NGO-ene i studien i stor grad tar klimaendringene på alvor, og opplever global oppvarming som en stor trussel:

“There is no doubt that climate change is a threat.”

“Det er en av de største trusler og utfordringer vi står ovenfor. Vi jobber med en intern plan for hvordan være ekstremt bevisste i vår praksis og bidra i kampen mot klimaendringer.”

“Alvorlige når de påvirker livsgrunnlaget og tilgangen på mat i områder vi jobber.”

For de fleste respondentene virker det som om klimaendringer er et svært viktig hensyn, som også ser ut til å være iverksatt i arbeidet deres. Om denne bevisstheten reflekteres i alle NGO-enes bistandsarbeid, er mer usikkert:

“Klimaendringer er reelle, men påvirker ikke vårt arbeid veldig direkte og påtakelig. Vi ønsker å være bevisste, men må i ærlighetens navn, si at det sjelden er et avgjørende kriterium for hvilke reiser vi velger å gjennomføre og ikke.”

“Konflikt, vold, undertrykkelse står mer sentralt, og 'pressing', selv om [klimaendringer] absolutt [er] viktig.”

“Ikke så stor trussel i disse prosjektene.”

Dette kan tyde på at miljøhensyn ikke er allment anerkjent som et globalt fellesgode per nå. Det kan også tyde på at det ikke anses som relevant nok for NGO-enes arbeid til at det trengs å tas i betraktning.

Funnene presentert i analysen og den tilhørende diskusjonen gir et bilde av hvilke prosesser NGO-ene har gjennomgått under covid-19, og hvilke endringer disse prosessene har ført til som har potensial til å bli faste innslag i arbeidet deres. Utviklingstrekkene og de nye kunnskapene peker mot at covid-19 ikke har blitt en tapt mulighet, men en utviklings- og læringsmulighet som har, og vil ha, direkte konsekvenser for arbeidet til NGO-ene. Funnene peker også på at NGO-ene har fått ny kunnskap om hvordan en pandemi av denne skalaen oppleves, og også hvordan det kan og bør håndteres. Det er også flere utviklingstrekk som peker i retning av at et nytt bistandsparadigme kan være på trappene. Funnene kan i sum vise at covid-19 ikke har blitt et altomvendende vendepunkt for bistandssektoren, men et vendepunkt på NGO-nivå som kan være begynnelsen på en større strukturell endring.

6.4. OPPSUMMERING AV FUNN I ANALYSEN

Denne masteroppgaven handler om hvilke nye trekk som vil kunne oppstå innenfor bistandsarbeid i Norge i kjølvannet av covid-19, og hvilke nye kunnskaper som vil være viktig å ta med seg videre. I analysen har jeg gjort en empirisk analyse av erfaringene til 21 bistandsarbeidere, og satt dette i perspektiv av Horner og Oldekop et. al.s teorier om et nytt fremtredende bistandsparadigme. Funnene presentert i denne oppgaven viser endringer og læringsprosesser som har oppstått som et resultat av covid-19, og som trolig vil prege arbeidet i en tid fremover. Hvorvidt utviklingen som har funnet sted blir langsiktig eller ikke, kan ikke sies med sikkerhet ut fra mine data.

Funnene er delt i tre underkategorier: 1) utviklingstrekk, 2) kunnskaper, og 3) nytt paradigme.

6.4.1. Utviklingstrekk

1. *Digitalisering.* Covid-19 har akselerert digitaliseringen innenfor bistandsarbeid, og dette er en endring som har mange fordeler og som vil fortsette og videreutvikles også etter covid-19. Fordelene innebærer at digitalisering har styrket forhold mellom

---

ansatte i Norge og i felt, gitt økt digital kompetanse og effektiviserte oppfølgingsprosesser.

2. *Fleksibilitet.* Covid-19-pandemien har medført en større fleksibilitet i bistandsarbeid innen flere områder, deriblant i gjennomføring av prosjekter, i møte med kriser, og i prosessen med lokalisering av bistand.
3. *Miljøhensyn.* Covid-19 endret metodene bistandsorganisasjonene jobbet på mot mer bærekraftig arbeid, og dermed også perspektivene på bærekraftig og miljøvennlig arbeid.
4. *Beredskap.* Covid-19 skapte et umiddelbart behov for beredskap og satte også kriserutiner på agendaen. Dette har gjort beredskap til et viktig fokuspunkt i NGO-enes videre arbeid.

6.4.2. Nye kunnskaper

1. *Digitalisering.* Økt digitalisering under covid-19 har brakt med seg viktig kunnskap om digitale løsninger innenfor bistandsarbeid som vil være nyttige for arbeidet også etter covid-19-pandemien har avtatt. Den nye kunnskapen innebærer at det på mange områder, som i møte med partnere og for effektiviteten, er hensiktsmessig med digitale møter, samtidig som flere baksider ved digitaliseringen har kommet til syne. For eksempel kan ikke digitale møter erstatte fysiske, og enkelte steder er heller ikke digitale verktøy tilgjengelig.
2. *Fleksibilitet.* Den økte fleksibiliteten som har vært til stede under covid-19 har gitt kunnskap om at det kan være mye å vinne på å utøve fleksibilitet i prosjektarbeid, ettersom det har vist seg å gi god måloppnåelse, og økt fleksibilitet kan også gi mulighet for at lokale partnere kan få større handlingsrom over eget prosjekt.
3. *Beredskap.* Det økte behovet for beredskap har vist svakheter i eksisterende beredskapsrutiner og satt beredskap på dagsordenen i videreutviklingen av bistandsarbeid.
4. *Forholdet mellom nord og sør.* Forholdet mellom kontoret i Norge og felpartnere har både blitt styrket og svekket på hver sine måter gjennom covid-19-pandemien. Styrket av økt kontakt under pandemien, og svekket av mangel på prosjektbesøk, som vanligvis bidrar til å gi forståelse for lokal kontekst og bygge tillit og relasjoner. I tillegg har partnere i løpet av pandemien fått ta mer ansvar for eget arbeid og kunne

---

tilpasse arbeidet til lokale forhold. Å få til å implementere lokalisering av bistand som en integrert del av arbeidet kan derimot være utfordrende.

6.4.3. Nytt bistandsparadigme etter covid-19?

1. *Globalt utviklingsperspektiv.* Covid-19 har både gitt et bedre utgangspunkt for et globalt utviklingsperspektiv og svekket mulighetene for at det vil skje med det første. Behovet for en global tilnærming er imidlertid høynet under covid-19.
2. *Global sammenkobling.* Covid-19 har økt den globale sammenkoblingen i form av digitalisering og en felles utfordring. Globale fellesgoder har blitt satt i fokus, men ikke nødvendigvis i praksis.
3. *Bærekraftig utvikling.* Covid-19 har ytterligere belyst den presserende utfordringen med klimaendringer, som i likhet med covid-19 er en global utfordring. Behovet for å ta bærekraftig utvikling på alvor er høyst til stede, selv om det er uvisst hvorvidt dette gjøres med en global tilnærming.

Funnene sett i sammenheng peker i retning av et vendepunkt innad i NGO-ene med flere endringer som vil ha betydning for hvordan deres arbeid vil drives de neste årene, særlig i møte med neste globale utfordring. Utover det er det ikke grunnlag for å definere covid-19 som et vendepunkt som har endret bistandsarbeid totalt for all fremtid.

---

7. KONKLUSJON

Denne masteroppgaven har forsøkt å undersøke om covid-19-pandemien har blitt en tapt mulighet eller et vendepunkt innen bistandsarbeid. For å kunne undersøke dette, har oppgaven basert seg på en kvalitativ studie gjennomført hos seks NGO-er som utforsket deres erfaringer med covid-19-pandemien. Studien ga et utgangspunkt for analysen, som diskuterte hvilke utviklingstrekk og kunnskaper pandemien har frembrakt, og om covid-19 har fremmet eller hindret et nytt bistandsparadigme med global utvikling. Oppgaven tok utgangspunkt i følgende problemstilling:

Har covid-19-pandemien blitt en tapt mulighet eller et vendepunkt for NGO-ers bistandsarbeid?

For å besvare dette spørsmålet, stilte jeg to forskningsspørsmål:

1. Hvilke utviklingstrekk har blitt fremtredende innenfor NGO-ers bistandsarbeid i kjølvannet av covid-19-pandemien?
2. Hvilke nye kunnskaper fra covid-19-pandemien ønsker NGO-er å ta med seg inn i videre bistandsarbeid?

I tillegg har oppgaven gått inn i teorien om global utvikling, og utforsket om endringene NGO-ene har erfart under covid-19 taler for et nytt bistandsparadigme med globalt fokus.

Denne oppgaven la til grunn at NGO-er har måttet innføre en rekke endringer for å tilpasse seg til covid-19, og at slike tilpasninger kan føre til varige endringer. Det betyr ikke at bistandsarbeidere selv nødvendigvis så behov for endringer innenfor feltet før covid-19, selv om det behovet også er blitt løftet av mange. Det betyr heller at covid-19 ble en mulighet for å tenke nytt om arbeidet, og at dette vil ha en påvirkning på hvordan bistandsarbeid vil se ut i fremtiden.

Funnene fra de kvalitative spørreundersøkelsene viser at covid-19-viruset krevde en enorm omstilling i arbeidet. Krisen krevde at man måtte handle raskt, men i praksis var dette vanskelig å gjennomføre når restriksjonene var mange og krisehåndteringsrutinene få. Etter en tilpasningsperiode var det meste imidlertid tilbake til relativt normale nivåer. NGO-ene

---

har hatt sine unike erfaringer i møte med covid-19-pandemien, samtidig som det også har vært flere felles utfordringer. Bistand vil trolig se annerledes ut når vi har passert pandemien. Likevel vil mye fortsatt være det samme.

Nå som vi står her to år inn i pandemien, kan man tydeligere se hvilke varige endringer covid-19 kan føre til innenfor ikke-statlig bistandsarbeid i Norge. I denne oppgaven argumenterer jeg for at NGO-ene i studien trolig vil se fire utviklingstrekk på sine arbeidsplasser: økt implementering av digitale løsninger, større fleksibilitet i arbeidet, høynet oppmerksomhet rundt klimaendringer, og økt implementering av beredskapsrutiner.

I tillegg har covid-19 også gitt ny kunnskap om digitalisering av arbeidet, ulike former for fleksibilitet, beredskapsrutiner, og sist, hvordan forholdet mellom kontoret i Norge og partnere i felt påvirkes av å bli satt på prøve på denne måten, og hva som skal til for å opprettholde et godt samarbeid med høy grad av måloppnåelse.

Digitaliseringen er en positiv endring når digitale løsninger kan effektivisere arbeidet både tids-, kostnads- og miljømessig, slik respondentene har opplevd at det gjør i oppfølgingsarbeid og i kommunikasjon med partner. Pandemien har gitt mulighet for hyppigere kontakt mellom felt og kontorer i Norge via digitale hjelpemidler, som har bidratt til å styrke forholdet og gitt mulighet for å redusere antall prosjektbesøk. Digitaliseringen har hevet kunnskapsnivået om digitale verktøy, og belyst mulige svakheter det kan ha. Svakheterne innebærer tilstrekkelig utstyr enkelte steder, og at digitale møter i noen situasjoner kan være for stive, ineffektive, eller ikke egne seg for visse møter.

Utviklingstrekket med økt fleksibilitet kan gi høy måloppnåelse og sikre at lokale hensyn blir tatt i betraktning. Den nye fleksibiliteten har i tillegg gitt kunnskap om hvilke fordeler fleksibilitet i arbeidet kan bringe, som at det kan bidra til å tilpasse og justere prosjekter og budsjetter ved behov, som er særlig fordelaktig i krisesituasjoner, og gir også mulighet for å øke lokale partners ansvar i prosjekter.

Covid-19 har akselerert oppmerksomheten rundt miljøvennlig drift, hovedsakelig annet gjennom utstrakt bruk av digitale hjelpemidler og redusert antall prosjektbesøk. Flere av

---

organisasjonene har allerede innført grønne tiltak, og gjennom erfaringen med at digitale møter kan erstatte noen reiser, kan økt hensyn til klimaendringer og bærekraftig arbeid sies å være et utviklingstrekk.

Økt implementering av beredskapsrutiner er begrunnet med de mange konsekvensene covid-19-krisen har medbrakt og at dagens beredskap kom til kort i møte med viruset. Covid-19-pandemien har hevet kompetansenivået om beredskap og gjort at beredskap har blitt og vil bli innført i større skala for å kunne være bedre forberedt på neste krise.

Forholdet mellom ansatte i Norge og partnere i felt har vært preget av hyppigere kontakt, som i mange tilfeller har skapt en tettere relasjon, men overgangen til flere digitale møter og færre prosjektbesøk har også vist seg å ha svakheter i form av manglende forståelse for lokal kontekst, flere misforståelser og stivere kommunikasjon. Samtidig har covid-19-pandemien gitt mulighet for å øke lokal forankring i prosjektene, noe som har vært tydelig gjennom partneres tilpasningsevne og selvstendighet. Det er imidlertid usikkert om dette vil fortsette som en implementert praksis etter covid-19-pandemien.

Utviklingstrekkene og de nye kunnskapene sett i sammenheng, utgjør utgangspunktet for å si noe om det ser ut til at et nytt bistandsparadigme vil oppstå. På mange måter har covid-19 lagt et godt grunnlag for et nytt globalt utviklingsparadigme. Covid-19 påvirket alle, og det er sannsynlig at viruset kunne blitt raskere nedslått med en global tilnærming. På samme tid gjenspeiler ikke nødvendigvis endringene hos NGO-ene fokusområdene en global utviklingstilnærming behøver.

Satsning på beredskap og miljø kan begge sies å være globale fellesgoder, men om dette jobbes med ut fra et globalt perspektiv, er ikke tydelig i funnene. Globale fellesgoder har allerede vært en integrert del av norsk bistand, med Norad i førersetet, og vil dermed være et innflytelsesrikt element norsk bistand i tiden fremover. For NGO-ene ser dette imidlertid ut til å være i mer indirekte forstand.

Digitalisering skaper definitivt en større global tilknytning. På samme tid vil ikke det uten videre ha noen andre ringvirkninger enn at det ordinære bistandsarbeidet har et større forbruk

---

av digitale tjenester, og gjennom det kan styrke eget bistandsarbeid på noen områder. Det globale fokuset er ikke åpenbart til stede her heller. Likevel er dette en klar trend som vil kunne fortsette å vokse, og vil dermed skape et enda større behov for at utfordringer knyttet til data og digitalisering trenger å adresseres på globalt plan.

Funnene har samtidig funnet flere argumenter som i større grad taler for at en ser antydninger til et paradigmeskifte. Covid-19 har røsket ved tradisjonelle tankeganger om nord og sør, og dette kan ha ringvirkninger for bistanden på sikt. Blant annet kan kunnskap om lokalisering av bistand forbundet med covid-19 bidra til å jevne ut forskjellene mellom nord og sør, noe som gjør det mer naturlig å behandle utvikling i en global ramme. Den økte oppmerksomheten rundt globale fellesgoder har også bidratt til å legge et grunnlag for et nytt paradigme med en global tilnærming. I tillegg kan den store økningen av fleksibilitet i systemet sikre at geografisk variasjon blir tatt hensyn til om en global tilnærming til utvikling skulle bli et nytt bistandsparadigme.

Det store spørsmålet denne oppgaven har forsøkt å undersøke er om covid-19 har endt opp som en tapt mulighet eller et vendepunkt innen bistandsarbeid. På dette tidspunktet kan man ikke med sikkerhet vite hvilke store endringer covid-19 vil føre til. Likevel kan det ikke sies å ha vært en tapt mulighet, fordi det har foregått en endrings- og læringsprosess som fortsatt ikke er ferdig, og som uansett på noe plan har vært et bidrag i utviklingen av bistandsarbeid.

Endringene og læringsprosessene belyst i denne studien gir foreløpig ikke indikasjoner på en helomvending innenfor bistandsarbeid. Samtidig er endringene store nok til å ville påvirke arbeidet NGO-ene utfører i en tid fremover, og kan i den forstand klassifiseres som et vendepunkt i småskala. Endringene er derimot ikke store nok til å kunne kalles et nytt bistandsparadigme.

LITTERATURLISTE

Alexander, V. (2020, 16.07). *Covid-19 changed the world. Can it change aid, too?* The New Humanitarian.

Alonso, J. A. (2014). From Aid to Global Development Policy. I J. A. Alonso, G. A. Cornia & R. Vos (Red.), *Alternative Development Strategies for the Post-2015 Era*. (s. 287-320). Bloomsbury Academic. <http://dx.doi.org/10.5040/9781472593047.ch-010>

Anker, T. (2020). *Analyse i praksis: En håndbok for masterstudenter*. (1. utg.). Cappelen Damm Akademisk

Balsvik, R. R. (2016). *Norsk bistandshistorie*. (1. utg.). Samlaget

Bistandsaktuelt. (2021, 15. desember). *Usmakelig vaksinasjonalisme kan undergrave den globale innsatsen*. Bistandsaktuelt. <https://www.bistandsaktuelt.no/afrika-ghana-helse/usmakelig-vaksinasjonalisme-kan-undergrave-den-globale-innsatsen/284890>

Blair, T. (2020, 05. mai). *The World Was Not Prepared for Covid-19. We Should Learn the Lessons and Change*. Tony Blair Institute for Global Change. <https://institute.global/tony-blair/world-was-not-prepared-covid-19-we-should-learn-lessons-and-change>

Bolle, T. A. (2021, 08. oktober). *Nye FN-tall: 1,3 milliarder svært fattige*. Bistandsaktuelt. <https://www.bistandsaktuelt.no/afrika-amerika-asia-og-oseania/nye-fn-tall-13-milliarder-svaert-fattige/108954>

Brown, S. (2021). *The impact of Covid-19 on development assistance*, 76(1), 42-54. <http://dx.doi.org/10.1177/0020702020986888>

Brydon, Lynne. (2006). Ethical Practices in Doing Development Research. I V. Desai & R. B. Potter (Red), *Doing Development Research* (s. 25-33). Sage

Bryman, A. (2012). *Social Research Methods*. 4. utg. Oxford University Press

Caritas Norge. (u.å.). *Om Caritas Norge*. Caritas Norge. <https://www.caritas.no/om-caritas-norge/>

De Haan, Arjan. (2009). *How the aid industry works: an introduction to international development*. Kumarian Press.

Digni. (u.å-a). *Om oss*. Digni. <https://digni.no/nb/digni-hva-er-det/>

Digni. (u.å.-b). *Hva vi gjør*. Digni. <https://digni.no/nb/digni-hva-er-det/hva-gjor-vi/#more-140>

Digni. (u.å.-c). *Medlemsorganisasjoner*. Digni. https://digni.no/?post_type=medlemmer

Flyktninghjelpen. (2021-a). *Om Flyktninghjelpen*. Flyktninghjelpen. <https://www.flyktninghjelpen.no/om-oss-2/>

Flyktninghjelpen. (2021-b). *Slik jobber vi*. Flyktninghjelpen. <https://www.flyktninghjelpen.no/slik-jobber-vi/>

FN-sambandet. (2022-a, 18. mars). *FNs bærekraftsmål*. FN. <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

FN-sambandet. (2022-b, 18. mars). *Mindre ulikhet*. FN. <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/mindre-ulikhet>

Fowler, F. J. (2009). *Survey Research Methods* (4. utg). Sage <https://dx-doi-org.ezproxy.vid.no/10.4135/9781452230184.n2>

Fujita, Y., & Sabogal, A. (2021). Perspective of localization of aid during Covid-19. *ISS Working Paper Series / General Series*(673), 1-32. <http://hdl.handle.net/1765/135337>

Gill, V. (2020, 06. juni). *Coronavirus: This is not the last pandemic*. BBC. <https://www.bbc.com/news/science-environment-52775386>

Gore, C. (2015). The Post-2015 Moment: Towards Sustainable Development Goals and a New Global Development Paradigm. *Journal of International Development*, 27(6), 717-732. <https://doi.org/10.1002/jid.3109>

Horner, R. (2020). *Towards a new paradigm of global development? Beyond the limits of international development*, 44(3), 415-436. <https://doi.org/10.1177/0309132519836158>

Kirkens Nødhjelp. (u.å.-a). *Vår historie*. <https://www.kirkensnodhjelp.no/om-oss/var-historie/>

Kirkens Nødhjelp. (u.å.-b). *Om oss*. Kirkens Nødhjelp. <https://www.kirkensnodhjelp.no/om-oss/>

Lindahl, H. (2017, 16. januar). *Slik kutter du klimautslippene mest*. fremtiden i våre hender. <https://www.framtiden.no/gronne-tips/reise-og-transport/slik-kutter-du-klimautslippene-mest.html>

McGuirk, P. M. & O'Neill, P. (2016). Using questionnaires in qualitative human geography. I I. Hay (Red.), *Qualitative Research Methods in Human Geography* (s. 246-273). Oxford University Press.

McLafferty, S. (2010). Conducting questionnaire surveys. I N. Clifford and G. Valentine (Red.) *Key Methods in Geography* (s. 77-88). Sage

NESH. (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Forskningsetikk.

<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>

Norad. (2020). *Bistand i koronapandemiens kjølvann* (Noradrapport 2). Norad.

<https://www.norad.no/contentassets/1304a92e4b7a42ba89bf1e7abb8ca3de/bistand-i-koronapandemiens-kjolvann--oppdatert-september-2020.pdf>

Oldekop, J. A., Horner, R., Hulme, D., Adhikari, R., Agarwal, B., Alford, M., Bakewell, O., Banks, N., Barrientos, S., Bastia, T., Bebbington, A. J., Das, U., Dimova, R., Duncombe, R., Enns, C., Fielding, D., Foster, C., Foster, T., Frederiksen, T., ... Zhang, Y. (2020). Covid-19 and the case for global development. *World Development*, 2020,(134), 1-4.

<https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2020.105044>

Plan International. (2021). *Localisation of Humanitarian Action*. (Localisation of Humanitarian Action). Plan International. <https://plan-international.org/publicactions>

Plan International Norge. (u.å.). *Slik arbeider vi*. Plan International Norge. <https://www.plan-norge.no/slik-arbeider-plan>

Redd Barna (u.å.-a). *Organisasjon*. Redd Barna. <https://www.reddbarna.no/om-oss/organisasjon/>

Redd Barna. (u.å.-b). *Vårt arbeid*. Redd Barna. <https://www.reddbarna.no/vart-arbeid/>

Redd Barna. (u.å.-c). *Slik jobber vi*. Redd Barna. <https://www.reddbarna.no/om-oss/slik-jobber-vi/>

Regjeringen. (2022, 12. april). *Fortsatt økning i internasjonal og norsk bistand*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fortsatt-okning-i-internasjonalt-og-norsk-bistand/id2908568/>

Rudd, K. (2021, 29. desember). *We Must Learn From the Failed Global Response to Covid-19*. Time. <https://time.com/6132035/covid-19-pandemic-global-lessons/>

Røst, E. (2021, 12. januar). *De fem store: «Dette blir viktigst i 2021»*. Bistandsaktuelt. <https://www.bistandsaktuelt.no/bistandsorganisasjoner-humanitaere-kriser-korona-pandemien/de-fem-store-dette-blir-viktigst-i-2021/165090>

Shift the Power (2022). *Another Way is Possible*. Shift the Power. <https://shiftpower.org>

Smukkestad, O. (2009). *Utvikling eller avvikling? En innføring i økonomisk og politisk utviklingsteori*. Gyldendal Akademisk

Torbay, R. (2021, 25.02). *How Covid-19 has changed the rules of the game in the aid sector*. Al Jazeera [how-covid-19-has-changed-the-rules-of-the-game-in-the-aid-sector](https://www.aljazeera.com/news/2021/2/25/how-covid-19-has-changed-the-rules-of-the-game-in-the-aid-sector)

Tvedt, T. (2006). Utviklingshjelp, utenrikspolitikk og den norske modellen, *Historisk Tidsskrift*, 85 (1), 59-85.

World Health Organization (2021, 30. oktober). *Climate Change and Health*.
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/climate-change-and-health>

VEDLEGG

Appendiks I: Spørreskjema til ansatte i Norge

Innledning: bakgrunnsinformasjon

1. Hva slags type stilling har du?
  - a. Regionansvarlig
  - b. Leder
  - c. Mellomleder
  - d. Rådgiver
  - e. Kommunikasjonsansvarlig

2. Hvilken type organisasjon representerer du?
  - a. Humanitær
  - b. Utviklingsorientert
  - c. Menneskerettighetsbasert
  - d. Diakonal

Hoveddel I: pandemiens innvirkninger på bistandsarbeid

3. Hvilke ulemper har pandemien ført med seg for bistandsarbeidet din organisasjon driver med? (Eksemplifiser gjerne)

4. Hvilke fordeler har pandemien ført med seg for arbeidet din organisasjon driver med? (Eksemplifiser gjerne)

5. Hvilke nye arbeidspraksiser ønsker du å ta med videre etter pandemien, og hvilke ønsker du ikke å fortsette med?

6. Hvilke langsiktige endringer tror du organisasjonen vil innføre som et resultat av å ha gjennomgått en pandemi?

7. På hvilken måte har pandemien påvirket effektiviteten av bistanden din organisasjon driver med?

---

8. Hvilke aktiviteter* har lyktes over avstand, og hvilke har ikke? Hvorfor/hvorfor ikke har de lyktes/mislyktes?

*For eksempel oppfølging av prosjekter, workshops og generell kommunikasjon

9. Hvilke erfaringer har du gjort deg under pandemien som vil være nyttige for organisasjonens og ditt arbeid etter covid-19-pandemien?

10. Har det blitt innført noen nye retningslinjer angående hvordan prosjektene skal drives fremover? I så fall hvilke?

a. Hva var prosessen bak endringene?

b. Hvordan oppleves endringene i organisasjonen?

11. Når det gjelder forventet progresjon i prosjektene, har progresjonen økt, sunket eller forblitt det samme etter pandemien inntraff? Utdyp svaret.

Hoveddel II: Relasjonen mellom det globale nord og sør

12. På hvilken måte har forholdet mellom kontoret i Norge og felpartnere blitt påvirket av pandemien?

13. Har det blitt innført noen nye retningslinjer angående kommunikasjon med prosjektene som gjelder fra nå? I så fall hvilke?

a. Hva var prosessen bak endringene?

b. Hvordan oppleves endringene i organisasjonen?

14. Hvordan opplever du at prosjektene har blitt påvirket av færre besøk fra kontoret i Norge?

15. Anslagsvis hvor mange prosjektbesøk dro du på årlig før koronapandemien?

16. Hvor mange prosjektbesøk har du hatt i perioden 2020-2022?

-
17. Har du planer om reise på like mange, færre eller flere prosjektbesøk enn før pandemien, og hva er begrunnelsen for dette valget?
  18. Hvilke fordeler og ulemper mener du at prosjektbesøk har?
  19. Har det blitt innført noen nye retningslinjer på organisasjonsnivå angående reiser etter to år med pandemi som gjelder fra nå?
    - a. Hva var prosessen bak endringene?
    - b. Hvordan oppleves endringene i organisasjonen?

Avslutning

20. Til hvilken grad opplever du klimaendringer som en trussel?
21. Hva er dine tanker om shift of power*/lokalisering av bistand**?

*Skiftet bort fra ovenfra og ned-strategiene til mange offentlige og internasjonale bistandsprogrammer mot lokalt ledet utvikling

**Proessen med å i større grad inkludere lokale og nasjonale aktører i alle faser av utviklingsarbeid, i tillegg til økt støtte til lokalt ledet arbeid
22. Er det noe du ønsker å tilføye?

Appendiks II: Spørreskjema til feltarbeidere

1. What type of position do you hold at your workplace?
  - a. Project leader
  - b. Project assistant
  - c. Office worker
  - d. Other
2. What kind of workplace do you work at?
  - a. Country office
  - b. Field operations team

-
- c. Field partner
  - d. Other

Main section part I: the effects of the pandemic on aid work

3. What disadvantages has the pandemic brought for the aid work your workplace provides? (Please exemplify)
4. What advantages has the pandemic brought for the aid work your workplace provides? (Please exemplify)
5. Which new work practices would you like to continue with after the pandemic and which would you not?
6. Which long-term changes do you think your workplace will introduce as a result of going through a pandemic?
7. In what way has the pandemic affected the effectiveness of the aid work your workplace provides?
8. What activities* has succeeded despite the pandemic, and which has not? Why/why not have they succeeded/not succeeded?
* For instance follow-up of projects and general communication with the member office in Norway
9. What lessons have you learned during the pandemic that are useful for post-pandemic work?
10. Have any new guidelines been introduced regarding how the projects should be run going forward? If so, which ones?
  - a. What was the process behind these changes?
  - b. How were the changes received at your workplace?

-
11. When it comes to expected progress in the projects, have the results increased, decreased, or remained the same after the pandemic hit? Elaborate on the answer.

Main section part II: The relationship between the global North and South

12. In what way has the relationship between your workplace and the member office in Norway been affected by the pandemic?
13. In your experience, how have the projects been affected by fewer visits from the member office in Norway?
14. What advantages and disadvantages do project visits from Norway have in your opinion?

Conclusion

15. To what degree do you see climate change as a threat?
16. What is your view on shift of power*/localisation of aid**?
- *The shift away from the top-down strategies of many governments and international aid programmes towards locally-led development
  - **The process of engaging local and national actors to a greater extent in all phases of development work, including increased support for locally-led work
17. Is there anything else you would like to add?